

MATEO **BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA** **MATEOBA ΒΛΠΑ**

Jesu ume nĩbabari Mateoba naĩ cartara b̄asia. Mateora idjaba Levi abadaa. Mateoba Romanebema boro itea parata j̄ar̄a pe b̄aside Jesuba idjira tr̄asia (9:9-13). Λ̄car̄amaar̄ã Mateoba Marco cartada edapeda judiorã itea ebudaara b̄asia cawađamãrẽã Jesura ãdjirã boroda idjaba ãcõrẽba ãdjirã ědr̄a edabari diai jarađada.

Naãrã b̄asia Jesucritora Abrahaãneba, Davideba zedadebemada (1:1-18), Jesu todadebemada (1:19deba aba 2:23đaa), Juaãba Jesu borocuedadebemada (3:1-17), idjaba diauruba Jesu miã s̄enanebemada (4:1-11).

Maãare b̄a b̄aa Jesuba Galilea amene droma caita odadebemada (4:12deba aba 14:12đaa). Eđa b̄a b̄aa idjia eyade jaradiadada (5:1neba aba 7:29đaa), idjia ne ununaca ocuadada (8:1neba aba 9:38đaa), idjia edadarã doce diabueđada (10:1-42), idjaba ne jara b̄ađeba jaradiadada (11:1neba aba 14:12đaa).

Maãare b̄a b̄aa Jesuba Galilea drua ãĩ p̄ar̄ra jaradia badadebemada (14:13deba aba 17:21naa) idjaba Galileadeba Jerusaleãnaa wãb̄ar̄ađe jara dia badadebemada (17:22deba aba 20:34đaa).

Jĩrũare b̄a b̄aa Jesura Jerusaleãne m̄awãnanebemada (21:1neba aba 28:20đaa). Eđa b̄a b̄aa Jesuba saduceorã, pariseorã, dewararã sida biẽ jaradada (capítulo 21–23), ãcõrẽba cawa oidebemada (capítulo 24–25), Jesu crude beupeda

ãrẽbadada (26:1neba aba 28:15daa) idjaba idji ãã
bearã puru beaza diabuedada (28:16-20).

Jesucrito eberãrã drõãenabemarã

Luca 3:23-38

¹ Naã cartara Jesucritoebemaa. Jesucritora
dadji drõãenabemarã Abrahaãneba idjaba
Davideba nãwã zesia.* ² Abrahaãba warra
Isada unusia. Maãbe Isadeba Jacoboda yõsia.
Jacobodeba Judada, idji djabarã sida yõsidaa.
³ Judadeba Paréda, Zará sida yõsidaa. ãdji
papara Tamará basía. Parédeba Esroãda yõsia.
Esroãneba Araãda yõsia. ⁴ Araãneba Aminadáda
yõsia. Aminadádeba Naasoãda yõsia. Naasoãneba
Salmoãda yõsia. ⁵ Salmoãneba Booda yõsia. Boo
papara Rahá basía. Boodeba Obéda yõsia. Obé
papara Rut basía. Obédeba Jeséda yõsia. ⁶ Maãbe
Jesédeba dadji israelerã boro Davira yõsia.

Davideba Salomoãda yõsia. Salomoã papara
naëna Uriaba erobasia.† ⁷ Maãbe Salomoãneba
Roboaãda yõsia. Roboaãneba Abíada yõsia.
Abíadeba Asada yõsia. ⁸ Asadeba Josapada yõsia.
Josapadeba Joraãda yõsia. Joraãneba Uzíada
yõsia. ⁹ Uzíadeba Jotaãda yõsia. Jotaãneba Acáda
yõsia. Acádeba Ezequiada yõsia. ¹⁰ Ezequiadeba
Manaseda yõsia. Manasedeba Amoãda yõsia.
Amoãneba Josíada yõsia. ¹¹ Josíadeba Jeconiada,
idji djabarã sida yõsidaa.‡ Maã ewaride
Babilonianebeba israelerã poyadapeda
ãdji druadaa jida edesidaa.§

* **1:1** Genesi 12:1-3; 2 Samuel 7:16. † **1:6** 2 Samuel 11; 12.

‡ **1:11** Maã Jeconiara idjaba Joaquiã abadaa. § **1:11** 2 Reye
24:8-16.

¹² Babilonia druađe panenacarea Jeconianebe Salatielɔa yōsia. Salatielɔeba Zorobabelɔa yōsia. ¹³ Zorobabelɔeba Abiuda yōsia. Abiuelɔeba Eliaquiλɔa yōsia. Eliaquiλnebe Azoda yōsia. ¹⁴ Azuelɔeba Sadoda yōsia. Saduelɔeba Aquiλɔa yōsia. Aquiλnebe Eliuda yōsia. ¹⁵ Eliuelɔeba Eleazada yōsia. Eleazuelɔeba Mataλɔa yōsia. Mataλnebe Jacoboda yōsia. ¹⁶ Jacobuelɔeba Joseda yōsia. Jose quimara Maria basía. Idjaba Mariaba Jesuda tosia. Ara maλ Jesura Ācōrēba diai jarada ēdrɔ edabari abadaa.

¹⁷ Māwā Abrahaλnebe aba Davidaa catorce drōāenabemarāda panasidaa. Davi ewaridelɔeba aba Babilonia druadaa jida edepedadaadaa catorce drōāenabemarāda panasidaa. Idjaba Babilonia druadaa jida edepedadelɔeba aba Ācōrēba ēdrɔ edabari diai jarada zedaa catorce drōāenabemarāda panasidaa.

Jesucrito toda

Luca 2:1-7

¹⁸ Jesucrito todara nāwā basia: dji papa Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Baribɔrɔ dji edadi naēna Mariara Ācōrē Jauredebe biogoa basia. ¹⁹ Dji quima Josera ēberā jipa basia. Maλ bērā Mariara jūmarā quīrāpita biē jara amaaba chupea igara quīrā basia. ²⁰ Māwā crīcha bɔde bajānebema nezocada cāimocaradelɔeba Josemaa zepeda nāwā jarasia:

–Jose, Davidebe zeda, Maria edaira wayarādua, idjira Ācōrē Jauredebabɔrɔ biogoa bɔ bērā.

²¹ Mariaba warrada toya. Maλ warraba idji

purura ãdji cadjiruadebemada êdra edaya. Mañ bẽrã idjira trã b̃adua Jesu.-

²² Jũma maãgara mãwãsia ãcõrẽba naẽna jarada quĩrãca. Idjideba bedeabariba nãwã jarasia:

²³ Wẽrã umaquĩrã adua b̃ada biogoa bẽpeda war-rada toya.

Ëberãrãba dji warrara Emanuel adia.*

(Mañ trãba jara b̃a “ãcõrẽba dadjirã ume b̃ada.”)

²⁴ Mañne Josera cãimocara nũmanada ãrãmapeda ãcõrẽ nezoca bajãnebemaba jarada quĩrãca osia. Mariara edasia. ²⁵ Baribãrã ãbaa cãĩnaca basía aba mañ warra iwina tobãrãda.† Todacarea Joseba idjira trã b̃asia Jesu.

2

Chĩdaudeba cawa jarabadaba Jesu acãde zepedada

¹ Jesu Beleã purude Judea druade tosidade Herode dji Droma abadada dji boro basía.* Mañ ewaride ãcara ãberãrãda ãmãdau odjabariare b̃a druadeba Jerusaleã purude jũesidaa. Maãgarãba chĩdau acã panãneba ne cawabadjidaa. ² Mañne ãdjia iwĩdisidaa:

–Nañ druade judiorã boro bai warrada tosia. Idjira ¿sãma b̃a? Daiba ãmãdau odjabariare b̃a druadeba chĩdau idjidebemada unusidaa.† Nama ze panã idjia bia bedeadi carea.–

* **1:23** Isaía 7:14. † **1:25** Iwina. Griego bedeade ãcara cartade maãra neãa.

* **2:1** Maãga Herodera “dji Droma” abadjidaa. Idjira ababe nama Mateo 2:1-22de, Luca 1:5de bida odja b̃a. Waabema bororã Herode abadada idjideba yõsidaa. † **2:2** Numero 24:17.

³ Mañ ũrñside Herodera biē besia abaλda idji cacuabari bei bērã. Idjaba Herodeba sãwã oida cawadaē panλ bērã jũma Jerusaleñnebemarã sida biē panesidaa. ⁴ Mañne Herodeba jũma sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabada sida trλcuapeða iwidisia:

–Ăcõrēba ēdrλ edabari diai jaradara ¿sãmabλrλ toida bλ?–‡

⁵ Ādjirãba panusidaa:

–Beleñ purude nañ Judea druade toida bλa. Mañnebemada Ācõrēneba bedeabariba nãwã jara-sia:

⁶ Beleñ purura Judadebema puru droma bea tãēna dji edaara bλēa.

Mañ purudeba dji boroda aba zeya.

Mañ boroba mλ puru Israelera bia pe erobaya.–§

⁷ Mañbe Herodeba chĩdaudeba cawa jarabadarãra mērã trλcuasia. Dji warra toda ewari cawai carea ādjía iwidisia dji chĩdaura sãλbeda odjasida. Mañne dji ewarira jarasidaa.

⁸ Ādjira Beleñnaa wãbibλrλde Herodeba jarasia:

–Jãma wãnapeda dji warra zaquera bio quĩrãcuita iwidĩ wãnadua. Unusidara mλa jarade zedadua mλ sida idjimaã bia bedeade wãĩ carea.–

⁹⁻¹⁰ Herodeba mãwã jaradacarea ādjira wãsidaa. Mañbe chĩdau λmãdau odjabariare unupeðadara wayacusa unusidaa. Unusidade bio bλsriðasidaa. Dji chĩdaura ādji na wãsia aba dji warra zaque bλma

‡ **2:4** Ācõrēba ēdrλ edabari diai jarada. Mañra griego bedeade “Crito” bλ bλa. Critora trãēa. Jara bλa “Ācõrēba ēdrλ edabari diai jaradada” wa “Ācõrēba dadjirã Boroda bλdada.” Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.” § **2:6** Miquea 5:2.

piqui nūmebΛrΛdaa. ¹¹ Dede eda wābΛdade warra zaquera dji papa Maria ume bΛda unusidaa. Ara maŕda chĩrāborode copanenapeda warra zaquea bia bedeasidaa. Maŕbe ādjiza baurudeda ewadapeda warra zaquea oroda, incienso quereda, mirra quera sida diasidaa. ¹² Māwānacarea Ācōrēba ādjirāa cāimocaradeba cawabisia Herodema jēda wārānamārēā. Maŕ bērā dewara óareba ādji druadaa wāsidaa.

Egipto druadaa mĩrũ wāpedada

¹³ Ādji wāpedadacarea Ācōrē nezoca bajānebemada cāimocaradeba zepeda Josea jarasia: –Herodeba bΛ warra zaquera jΛrΛ bΛa beai carea. Maŕba piradrΛpeda bΛ warra zaquera, dji papa sida edapeda Egipto druadaa wānadia. Mama bedua aba mŕa jarabΛrΛdaa.–

¹⁴ Ara maŕda Josea diamasi piradrΛpeda warra zaquera, dji papa sida edapeda Egiptoda edesia. ¹⁵ Ādjira mama panesidaa aba Herode beubΛrΛdaa. MaŕgΛra māwāsia Ācōrēba jarada quĩrāca. Idjideba bedeabariba nāwā jarasia: “Mŕa mŕ warrara trŕsia Egiptodeba zemārēā.”*

Herodeba Beleñnebema warrarā quenabida

¹⁶ Herodeba cawasia chĩdaudeba cawa jarabadarāba idjira cūrūgasidada. Maŕ carea bio quĩrūpeda Beleñnebema warra zaquerā poa uméneba edaa quedeada jūma quenabisia. Ara caitabema sida quenabisia. Māwā osia chĩdaudeba cawa jarabadarāba chĩdau unupedada ewarira idjía jarapedada bērā. ¹⁷ Māwā jūmarāda

* **2:15** Osea 11:1.

sopuasidaa Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quĩrāca. Nāwā jarasia:

¹⁸ Ramá purude ũrĩsidaa aega jĩã bΛda, sopua jĩã bΛda, idjaba aujĩã bΛda.

Raquelera idji warrarã carea jĩã bΛda māvā basia. Idji sobiabiđira quĩrĩáé basía idji warrarã neé beda bēřā.†

Jose Egiptodeba jēda zeda

¹⁹ Herode beuside Josera wadi Egiptode basia. Mañne bajānebema nezocada idjimaacāimocaradeba zesia. ²⁰ Mañ nezocaba idjía jarasia:

-BΛ warra zaque bea quĩrĩã beadara beusidaa. Mañ bēřā piradrΛpeda warra zaquera, dji papa sida wayacusa Israeldaa ededua.-

²¹ Ara mañda Josera piradrΛpeda idji warra zaquera dji papa sida Israeldaa edesia. ²² BaribΛrΛ Joseba ũrĩsia Arquelaoda idji zeza Herode cacuabari Judea druadebema boroda besida. Mañ carea mamaa wāida wayasia. BaribΛrΛ Ācōrēba idjía cāimocaradeba jarada bēřā Galilea druadaa wāsia. ²³ Mama puru Nazare abadađe besia. MañgΛra māvāsia Ācōrēneba bedeabadarāba nāvā jarapedada quĩrāca: “Idjira Nazaredebemaana adia.”‡

3

Borocuebari Juañnebema

Marco 1:1-8; Luca 3:1-9, 15-17; Juañ 1:19-28

† **2:18** Jeremia 31:15. ‡ **2:23** Idjira Nazaredebemaana adia. Nazare trΛra hebreo bedeađe “nezer” jarabadaa. Mañ bedeaba jara bΛa “bacuru tucuda.” Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13.

¹ Māwānacarea Borocuebari Juaġba Judeade ējūā pōāsa ewaraga bġde jaradia besia. ² Nāwā jarabadjia:

–Ācōrēra zebΛΓΛΑ jūmarā Boro bai carea.* Maġ carea bārāba cadjirua obadara igaradapeda idjima zedadua.–

³ Maġ Juaġnebemada Ācōrēneba bedeabari Isaíaaba jarasia:

Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga bġde jīgua bedea bġa: Ora jaridadua dadjirā Boro bia edadamārēā. Ora idji itea jipa jaridadua.†

⁴ Juaġba jġbarira cameyo cara oġa basía. Idjia jġ bġ trājġbarira animarā e oġa basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajōda jōbadjia. ⁵ Maġne ēberārā Jerusaleġnebemarāda, jūma Judea druadebemarāda, idjaba jūma Jordaġ do caita bearā sida Juaġmaa wābadjidāa. ⁶ Ādjia cadjirua opedadada idji quīrāpita ebuda jarabadjidāa. Maġbe Juaġba ādjirāra Jordaġ dode borocuebadjia. ⁷ Māwā bġde ġCΛΓΛ judiorā ley jaradiabadada zesidāa Juaġba borocuemārēā. ΛCΛΓΛA pariseorā basía; ġCΛΓΛA saduceorā basía. BaribΛΓΛ Juaġba ādjirā unubΛΓΛde jarasia:

–Dama ēberārā, ¿caiba jarasi bārāra Ācōrē quīrūbidebemada poya mīrūnida? ⁸ Bārāba o panġneba unubidadua wārāda Ācōrēmaa zesidada. ⁹ Crīcharānada Abrahāġ warrarā bērā Ācōrēba cawa oġda. Mġa bārāa ebuda jaraya: Ācōrēba quīrīāibΛΓΛ, za tabea mōgarara Abrahāġ warrarā babicuaya. ¹⁰ Maġ awara mġa jaraya:

* **3:2** Daniel 2:44. † **3:3** Isaía 40:3.

Ãcõrẽba zagarada erob̃Λa bacuru tutacuai carea. Jũma bacuru bia zaudacara tutacuapeda tΛbΛde ßatacuaya. Ara mañ quĩrãca Ãcõrẽba cadjirua obadarãda cawa oya.

11 Mãa bãrãra baidoba borocueya Ãcõrẽmaa zesidada cawabi carea. BaribΛΓΛ m̃Λ caidũ zebΛΓΛda m̃Λ cãyãbara dji dromaara ßΛa. Mañ bãrã idjia jĩrũne j̃Λ ßΛ êrãi carea m̃Λra bia ßΛẽa. IdjiabΛΓΛ Ãcõrẽ Jaureda diaya.† BaribΛΓΛ ãjãnaẽbΛΓΛ cawa oya.§ 12 Ezoai careabemara idji jΛwade erob̃Λa porara dji ta umebemada ãyã ßΛi carea. Mañbe dji tara wagaya baribΛΓΛ dji porara tΛbΛ uruade babueya.-

Juañba Jesu borocueda

Marco 1:9-11; Luca 3:21-22

13 Mañ ewariẽde Jesura Galilea druadeba Jordañ doëdaa zesia Juañba idjira borocuemãrẽã.

14 BaribΛΓΛ Juañba borocue amaaba jarasia:

-BΛabΛΓΛ m̃Λra borocueida ßΛa. ¿Cãrẽ cãrẽã bΛra m̃Λmaa ze ßΛ?-

15 Mañne Jesuba panusia:

-Nawena ßΛa obari quĩrãca odua. Biara ßΛa dadjia jũma jipa oëida Ãcõrẽba obi ßΛ quĩrãca.-

Ara mañda Juañba ãjãsia. 16 Jesura borocuepeda doëdaΛba drua wãbΛΓΛde cawaẽne bajãda ewasia. Mañne Jesuba Ãcõrẽ Jaurera puchirã quĩrãca idji ãrã zebΛΓΛda unusia. 17 Mañ awara Ãcõrẽ bajãneba eda bedeabΛΓΛda ãrĩsiëaa. Nãwã jarasia:

† 3:11 Ãcõrẽ Jaureda diaya. Griego bedeade nãwã ßΛ ßΛa: “Ãcõrẽ Jaureba borocueya.” § 3:11 Cawa oya. Griego bedeade nãwã ßΛ ßΛa: “Uruaba borocueya.”

-NañdrΛ mñ Warra quĩrĩã ðÁa. Mñra idji carea bio ðAsrida ðÁa.-*

4

Diauruba Jesu mñã sēna
Marco 1:12-13; Luca 4:1-13

¹ Mñwñnacarea Ācōrē Jaureba Jesura ējũã pōãsa ewaraga ðÁdaa edesia. Mañbe diauruba idjira mñã sēsia Ācōrēra igarabi carea. ² Jesura cuarenta ewari ãsa, diamasi bida ne coē ðaða bēã jarra ðesia. ³ Mñwñ ðÁde mñã sēbarira zesia. Idjia jarasia:

-BÁda wārãda Ācōrē WarrabΛrΛ, jaradua za tabea mōgaraa pañ bamārēã.-

⁴ BaribΛrΛ Jesuba panusia:

-Ācōrē Bedeade nñwñ ðÁ ðÁa: ababe ne co ðÁdeba ēberãra zocai ðaēa, ātebΛrΛ jũma Ācōrēba jara ðÁ ĩã ðÁdeba zocai ðaya.-*

⁵ Mñwñnacarea diauruba Jesura Jerusaleñ, Ācōrē itea ðÁ puruðaa edesia. Mama Ācōrē de droma boro ãtΛara ðÁmaa edesia. ⁶ Mañbe diauruba jarasia:

-BÁda wārãda Ācōrē WarrabΛrΛ, namaΛba uðu jãdrΛdua. Ācōrē Bedeade nñwñ ðÁ ðÁa:

Ācōrēba idji bajñebema nezocarãda diabueya ðÁ carebamārēã.

BΛra ãdji jΛwade edadia ðÁ jĩrũra mōgaraba puarãmārēã.†

⁷ Mañne Jesuba diaurua jarasia:

* **3:17** Isaía 42:1-4. * **4:4** Deuteronomio 8:3. † **4:6** Salmo 91:11,12.

–Ăcōrē Bedeade idjaba jara ɓΛa: “Bariduada orādua bārā Boro Ācōrēba carebai cawaya.”–‡

⁸ Māwānacarea diauruba Jesura eya ʔΛ ɓΛde edesia. MamaΛba Jesua jūma naļ ējūāne ɓea puruda, puruza ne bia queɗea sida acΛbisia. ⁹ Maļbe diauruba jarasia:

–BΛda chīrāborode cobepeda mĀa bia bedeaiBΛrΛ, naļgΛra jūma mĀa bĀa diaya bΛ jΛwaeda erobamārēā.–

¹⁰ Maļne Jesuba diaurua jarasia:

–Satana, āyā wādua. Ācōrē Bedeade nāwā ɓĀ ɓΛa: “BΛ Boro ĀcōrēabΛrΛ bia bedeadua. Aɓa idjidrΛ ĩjā ɓadua.”–§

¹¹ Ara maļda diaurura Jesu caitabemada āyā wāsia. Maļne Ācōrē nezoca bajānebemarāda Jesumaa zedapeda idjira ne cobisidaa.

Jesuba jaradia beda

Marco 1:14-15; Luca 4:14-15

¹² Borocuebari Juaļ preso ɓΛ ūrīside Jesura jēda Galilea druadaa wāsia. ¹³ BaribΛrΛ Nazare purude ɓeē basía, ātebΛrΛ Capernaui purude ɓade wāsia. Maļ purura amene droma icawa ɓΛa. Neptaliɗeba yōpedaɗa israelerā ējūāne ɓΛa idjaba Zabuloāneba yōpedaɗarā ējūā caita ɓΛa. ¹⁴ MaļgΛra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaíaba ɓΛda quīrāca. Nāwā ɓΛsia:

¹⁵ Bārā Zabuloā idjaba Neptali ējūāne ɓearā, judioré Galileade ɓearā,

‡ **4:7** Deuteronomio 6:16. § **4:10** Deuteronomio 6:13. Satana. Maļ trĀra hebreo bedeadeba ze ɓΛa.

amene dromanaa wãbada o caita ðearã, Jordaã do icawa ðearã:

¹⁶ Bãrãra pãĩmane duanasidaa Æcõrẽ adua panana bẽrã.

Barib_{ΛΓΛ} idira ãnaane duan_{ΛΛ} Æcõrẽnebemada cawa pan_Λ bẽrã.

Bãrãra zocai pan_Λmĩna beuda quĩrãca duanabad-
jidaa.

Barib_{ΛΓΛ} idira ãmãdau odjab_{ΛΓΛ} quĩrãca Æcõrẽba ara idjidebemada bãrãa cawabi ð_{ΛΛ}.*

¹⁷ Maã ewaridẽba ãtaa Jesuba nãwã jara nĩbasia: -Æcõrẽra bãrã Boro bai carea zeb_{ΛΓΛΛ}.† Maã carea bãrãba cadjirua obadara igaradapeda idji-
maa zedãdua.-

Jesuba beda ðaribadarã trãna

Marco 1:16-20; Luca 5:1-11

¹⁸ Jesura Galilea amene droma icawa nĩne ãberãda umé unusia. Aðara Simoã basía, Pedro abadada. Dewarabemara dji djaba Andre basía. Maã ãberãrãra beda beabadarã basía. Ædjira doeda beda ðari panasidaa. ¹⁹ Jesuba ãdjia jarasia:

-Mã ume zedãdua. Bãrãba beda ðaribada quĩrãca mãa bãrãa jaradiaya ãberãrãda mãmãa enenamãrẽã.-

²⁰ Ara maãda ãdji beda ðaribadara amenapeda Jesu ume wãsidãa. ²¹ Nocodãa wãb_{ΛΓΛ}de Jesuba dewara ãberãda umé unusia. Aðara Zebedeo warra Santiago basía. Dewarabemara dji djaba Juaã basía. Ædji zeza ume jãbade beda ðaribada cõã ðeada ca panasidaa. Maãbe Jesuba ãdjira trãsia idji

* **4:16** Isaía 9:1-2. † **4:17** Daniel 2:44.

ume wānamārēã. ²² Ara maãda ādji jābara, ādji zeza siða amenapeda Jesu ume wāsidaa.

Jesu Galilea druade parrada

Luca 6:17-19

²³ Jesura jūma Galilea druade parrada wāsia. Juidiorā dji jarabada deza jaradiabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebada. Maã beða bia jardiade wābada jūma ēberārã cacua biē beada biabicusia. ²⁴ Maã bēra idjira jūma Siria druade trã bagasia. Maã carea ēberārãba jūma quĩrātanoaneba cacua biē beada, cacua puã bara beada, jai bara beada, wawa beada, bāradra bea siða idjimaã enebadjidã. Jesuba ādjirãra jūma biabibadjia. ²⁵ Maã carea zocãrã Galileadebemarãda, Decapoli druadebemarãda, Jerusaleñnebemarãda, Judeadebemarãda, Jordaã do quĩrãrebemarã siða Jesu caidu wāsidaa.

5

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Luca 6:20-23

¹ Ēberārã zocãrã unuside Jesura eyade ãtaã wãpeda chūmesia. Maãne idji ume nĩbabadarãda idjimaã zesidaa. ² Maãbe Jesuba nãwã jaradiasia:
³ Bãrãba ara bãduã dji biaēda cawa panabara, bio bia panã Bajãne Bãba pe eroã bēra.
⁴ Bãrãda sopua beabara, bio bia panã Ācōrēba maã sopuara jōbi bēra.
⁵ Bãrãba dji dromada beadi carea jaradaēbara, bio bia panã Ācōrēba bãrã jūma naã ējũãra diai bēra.

- 6 Wārāda sodeba jipa o quĩrĩã beadibΛΓΛ, bio bia panΛΛ bārāba quĩrĩã beara Ācōrēba diai bēřã.
- 7 Bārāda quĩrã djuburiaya beadibΛΓΛ, bio bia panΛΛ Ācōrēba quĩrã djuburiai bēřã.
- 8 Bārāra sodeba ababe Ācōrē itea beabΛΓΛ bio bia panΛΛ Ācōrēra ununi bēřã.
- 9 Bārāba jūmarāda ābaa necai beadamārēã o beabΛΓΛ, bio bia panΛΛ Ācōrē warrarāana ađi bēřã.
- 10 Bārã jipa bea carea dewararāba biē odibΛΓΛ, bārāra bio bia panΛΛ Bajāne ÐΛba pe eroþΛ bēřã.
- 11 Bārāda mΛ carea biē jaradibΛΓΛ, biē odibΛΓΛ, idjaba quĩrātanoa sewadeba biē jaradibΛΓΛ, bio bia panΛΛ.
- 12 Bio capipia beadadua, bārāba nebia waiþΛada bajāne eropanΛ bēřã.

Drōāenabema ewaride biða Ācōrēneba bedeabadarāda ara maļ quĩrāca biē odi carea ēpēsidaa.

Tā idjaba λnaa

Marco 9:49-50; Luca 14:34-35

13 Bārāra naļ ējūāne tā quĩrāca panΛΛ. * BaribΛΓΛ tā cΛyada jōibΛΓΛ ¿sāwā wayacusa cΛya bei? Abeda biē þeya. Biara þΛa dajadaa batabuedida λrΛ tΛgađamārēã. 14 Bārāra λnaa quĩrāca þea, naļ ējūāne þeaba bārāneba Ācōrēnebamada unu panΛ bēřã. Puru eyade þΛda ¿sāwā mērāni? 15 Ni abaþba ībĩrāda coađapeda epeđeco droma edre

* **5:13** Tā quĩrāca panΛΛ. Maļba jara þΛca þΛa “bārāra naļ ējūāne panΛΛ ēberārã bia duananamārēã” wa “bārāba naļ ējūānebemarāa Ācōrē crīchada jaradiađia.” 2 Corinto 4:20.

ɓadacaa. Ǽteɓara ʌta dji ɓabadade nũmbadaa jũma dji dejãne beara ʌnaane beadamãrẽã. ¹⁶ Ara maʌ quĩrãca ẽberãrã quĩrãpita biada o pananadua ãdjirãba dadji Zeza bajãne ɓãa bia bedeadamãrẽã.

Ǽcõrẽba Moisea diada ley jũma odidebema

¹⁷ Crĩcharãnadua m̃ra zesida Ǽcõrẽba Moisea diada leyda, Ǽcõrẽneba bedeabadarãba ɓapedada sida ãyã ɓãi carea. M̃ra maʌ carea zeẽ basía, ãteɓara zesia ãdjia jara panada jũma aride oi carea.

¹⁸ Wãrã arada m̃a jaraya: naʌ ẽjũã, bajã sida wadi ɓamisa maʌ leydebemara ni maãrĩ bida jõéa aba leyba jara ɓara jũma mãwãɓaraɗaa.†

¹⁹ Maʌ bẽrã bariduaba maʌ leydebema dji edaara ɓa sida ʌjã oẽɓara, idjaba dewararãa abarica ʌjã orãnamãrẽã jaradiaibara, idjira Ǽcõrẽ purude dji edaara quiruda ɓaya. Baribara leyra ʌjã o ɓaibara, idjaba mãwã odamãrẽã dewararãa jaradiaibara, maɓara Ǽcõrẽ purude dji dromada ɓaya. ²⁰ Wãrã arada m̃a jaraya: judiorã ley jaradiabadaba o panã cãyãbara idjaba pariseorãba o panã cãyãbara bãrãba jipaara odaẽɓara, Bajãne ɓãba pe eroɓaẽa.

Jesuba quĩrũbiɗebema jaradiada

Luca 12:57-59

²¹ Bãrãba cawa panãa dadji drõenaɓba nãwã jarabadada: “Mĩã bearãdua.”‡ Idjaba “mĩã beaibara bãrã bororãba cawa odia.”§ ²² Baribara m̃a jaraya: bariduada djãrã ume quĩrũibara Ǽcõrẽba cawa oya. Bariduaba djãrãda crĩcha neẽ

† **5:18** Ni maãrĩ bida. Griego bedeade nãwã ɓã ɓãa: “Caraga aba bida idjaba letra aba bida.” ‡ **5:21** Exodo 20:13. § **5:21** Deuteronomio 17:8.

tabada aibara bārã bororãba cawa odia.* Idjaba bariduaba djārãda biẽ jaraibara, ãcõrẽba taba uruaãaa wãbiya.

²³ Maã bẽrã ba djabada ba ume quĩrũ bada quĩrãnebaibara, ba animarã ãcõrẽa babue diade wãnamĩna babue diarãdua. ²⁴ ãtebãra dji babue diabada caita amepeda ba djaba ume ibiade wãdua. Maãbebãra jẽda zepeda ba animarãra ãcõrẽa babue diadua.

²⁵ Ba oda carea ba dji quĩrũba bara dji cawa obarimaa edeibãra, waẽi ode wãbãdaãe jũma odua ibiãdi carea. Mãwã oẽbãra, idjia bara dji cawa obari jawade baya. Maãbe dji cawa obariba bara dji zarraa jidabiya preso bamãrẽã. ²⁶ Wãrã arada mã jaraya: bara jãmabemada ãdrããa aba ba diaida ba parata jũma diabãraãaa.

Daunemabadaebema

²⁷ Bãrãba cawa panã nãwã jarabadada: “Daunemarãdua.”† ²⁸ Baribãra mã bãrãa jaraya: bariduaba wẽrãda acãpeda awuaibãra abeda maã wẽrã ume idji soãeba daunemasia.

²⁹ Maã bẽrã ba jawã araarebema dauba bãa cadjiruada obibãra, maã cadjirua o amaaba ba daura eũtapeãa batabuedua. Ba cacuaãebema aba aduaimĩna ewariza ãcõrẽ ume baya. Mãda biara ba ãcõrẽba jũma ba cacuada taba uruaãe batabuei cãyãbara. ³⁰ Idjaba ba jawã araarebemaba bãa cadjiruada obibãra, maã cadjirua o amaaba ba jawara baã tutapeãa batabuedua. Ba cacuaãebema aba

* **5:22** Bãrã bororã. Griego bedeaãe “Sanedrĩn” bã ba. Mããããe eãa duanasidãa judiorã bororã dji dromarãda. † **5:27** Exodo 20:14.

aduaimĩna ewariza Ācōrē ume ðaya. Małda biara ðŁa Ācōrēba jũma bŁ cacuada tŁbŁ uruada ðatabuei cāyābara.

Mĩa amabadadebema

Mateo 19:9; Marco 10:11-12; Luca 16:18

³¹ Idjaba nāwā jarabadaa: “Bariduaba idji wērāda amaibŁŁ, dji wērāa carta mĩa amainebemada diaida ðŁa.”‡ ³² BaribŁŁ mŁa jaraya bariduaba idji wērāda dewara ume ðŁēda amaibŁŁ, małgŁara dji wērā daunemabibŁŁ carea bedeade ðaya. Idjaba idji wērā amanada dewaraba edaibŁŁ, dji edabŁŁ umaquĩrā siða daunema ðŁa.

Ācōrē quĩrāpita wārāda ne oi jaraidebema

³³ Bārāba cawa panŁa dadji drōēnaŁba nāwā jarabadada: “BŁa Ācōrē quĩrāpita wārāda ne oya aibŁŁ jũma oida ðŁa.”§ ³⁴ BaribŁŁ mŁa jaraya: ni aŁa trŁneba wārāda ne oyada arānadia. Bajā trŁneba wārāda ne oyada arānadia, bajāra Ācōrē bugue quĩrāca ðŁ bērā. ³⁵ Nał ējũā trŁneba wārāda ne oyada arānadia, nał ējũāra Ācōrē jĩrũ ðŁbari quĩrāca ðŁ bērā. Idjaba JerusaleŁ trŁneba wārāda ne oyada arānadia, JerusaleŁra dadjirā Boro Ācōrē puru bērā. ³⁶ Idjaba ara bŁdji trŁneba wārāda ne oyada arādua, bŁ buðara aba biða poya torroa oē bērā idjaba poya pāĩma oē bērā. ³⁷ Bārāba ne odiada adibŁŁ, oēadia. Idjaba oēaēana adibŁŁ, orānadia. Mał auðu baridua trŁneba wārāda ne oida jarabŁŁara cadjiruadeba ze ðŁa.

‡ 5:31 Deuteronomio 24:1. § 5:33 Deuteronomio 23:21-23.

*BΛ biē ođa droaidebema**Luca 6:29-30*

³⁸ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “AbaΛba djārā dauda ārīsira dji māwā ođara abarica dau ārīnida panΛa.* Quidada bΛasira dji māwā ođara abarica quida bΛadida panΛa.”
³⁹ BaribΛrΛ mΛa jaraya: bΛda biē osidara chupea droadua. Bariduaba bΛra uridarra dji jΛwa araarebemane uibΛrΛ, dewarabemaare bida idu ubidua. ⁴⁰ BΛa jΛbari jārī carea bariduaba bΛda dji cawa obarimaa edeibΛrΛ, idjia jārī quĩrĩā bΛra, dewarabema siđa idu jārĩbidua. ⁴¹ Zarraba bΛa ne zΛgΛada tΛmΛa aride edebibΛrΛ, idjia jarađa auđu ededua. ⁴² Bariduaba bΛa ne iwidibΛrΛ diadua. Bariduaba bΛa ne iwidibΛrΛde jēda diayađa aibΛrΛ, idjia iwidi bΛra wāgarādua.

*Dadji dji quĩrũ quĩrĩāida bΛdeebema**Luca 6:27-28, 32-36*

⁴³ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “BΛ dji biara quĩrĩādua, baribΛrΛ bΛ ume dji quĩrũra quĩrāmadua.”† ⁴⁴ BaribΛrΛ mΛa jaraya: bārā dji quĩrũra quĩrĩānadua. Bārā biē jarabΛdara bia jaradadua; bārā quĩrāma panΛra bia ođadua.‡
 Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. ⁴⁵ Māwā ebuđa baya bārā Zeza bajāne bΛ warrarāda. Dadji Zezaba ĩmādaura ēberā cadjiruarā carea, dji biarā carea bida odjabibaria. Ēberā jipa beaē carea, dji jipa bea carea bida cuera zebibaria. ⁴⁶ BaribΛrΛ

* **5:38** Levitico 24:20. † **5:43** BΛ dji biara quĩrĩādua. MaΛdrΛ Levitico 19:18de bΛa, baribΛrΛ ĩcΛrΛba maĩ auđu dadji dji quĩrũ quĩrāmanida panΛda jaradiasidaa. ‡ **5:44** Bārā biē jarabΛdara bia jaradadua; bārā quĩrāma panΛra bia ođadua. Griego bedeade ĩcΛrΛ cartade maĩra neĕa.

bārāba ababe bārā dji biarādrΛ quĩrĩã pananibΛrΛ, ħcārē nebiada Ācōrēba diai? Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarā bida maļ quĩrāca obadaa. ⁴⁷ Bārāba ababe djabarāa “mērā” adibΛrΛ, ħcārē biada o panΛ? Dji Ācōrē adua bea bida māvā obadaa. ⁴⁸ Maļ bērā jūmarāda quĩrĩã beađadua bārā Zeza bajāne bΛba jūmarā quĩrĩã bΛ quĩrāca.

6

Ne neĥ quedeaa diadidebema

¹ Bārāba ne biada o panΛne quĩrācuitadadua. Dewararāba bia ununamārēã orānada. Māvā odibΛrΛ, bārā Zeza bajāne bΛba idji nebiadebemada diaĥa. ² BΛa ne neĥ quedeaa ne diabΛrΛde dji biaca beaba obada quĩrāca orādua. Ādjia ne diabΛdaĥe cachiruda zabibadaa judiorā dji jΛrebada deĥe, puruĥe bida jūmarāba ādjidebemada bia beĥeadamārēã. Wārā arada mļa jaraya: ėberārāba ādjidebemada bia beĥeadaida quĩrĩã panΛ bērā ababe maļdrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaĥa. ³⁻⁴ BΛa ne neĥ quedeaa ne diabΛrΛde jġgua jararādua. Ni abΛa nēbΛrΛrādua. BΛa chupea bia o bΛra bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛrΛ bļa nebiada diaya.*

Ācōrēa iwidibadaĥebema *Luca 11:2-4*

⁵ BΛa Ācōrēa iwidibΛrΛde dji biaca beaba obada quĩrāca orādua. Ādjirāba judiorā dji jΛrebada deĥe, puruĥe bida ėberārāba bia ununamārēã ļta nūpanenapeĥa Ācōrēa iwidibadaa. Wārā arada mļa

* **6:3-4** Diaya. ΛcΛrΛ cartade versículo 3-4,6,18de maļ awara jara bΛa “ebuĥa diaya.”

jaraya: ēberārāba ādji bia ununida quĩrĩã panΛ bērā ababe maãdrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ⁶ BΛa Ācōrēa iwidiβΛrΛde bΛ dede eda wādua. Dji eda wābadara jūãtrΛpeda bΛduba bΛ Zeza Ācōrēa iwidiɔdua. BΛa chupea bia o βΛra bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛrΛ bΛa nebiada diaya.

⁷⁻⁸ BΛa Ācōrēa iwidiβΛrΛde Ācōrē adua beaba obada quĩrāca orādua. Ādjirāba abarida barima zocārā jarabadaa crīcha panΛ bērā dārā iwidiβΛdade Ācōrēba biara ũrīda. BaribΛrΛ bārā Zeza Ācōrēa iwidiɔdi naēna idjia cawa βΛa bārāba cārēda quĩrĩã panΛda. ⁹ Maã carea Ācōrēa nāwā iwidiɔdua:

Dairā Zeza bajāne βΛ, jūmarāba bΛra wayadida panΛa.

¹⁰ Daiba quĩrĩã panΛa bΛra jūmarā Boro bai carea isabe zeida.

Quĩrĩã panΛa bΛa quĩrĩã βΛra naã ējūānebemarāba odida, bajānebemarāba obada quĩrāca.

¹¹ Cođira ewariza daia diaɔdua.

¹² Dairāba cadjirua opeɔɔdara quĩrādoadua, dairā biē obΛdara daiba quĩrādoabada quĩrāca.

¹³ Dairāra cadjiruade idu bæbirādua, āteβΛrΛ cadjiruadebemada ēdrΛ βΛdua.† [BΛa jūmarāda poya βΛa, bΛra dji ΛβΛara βΛa idjaba ewariza dji dromaara βΛa.]‡

¹⁴ Djārāba bārā biē opeɔɔdada quĩrādoadibΛrΛ, bārāba biē opeɔɔdara bārā Zeza bajāne βΛba quĩrādoaya. ¹⁵ BaribΛrΛ djārāba bārā

† **6:13** Cadjiruadebemada. Maã beɔeaba idjaba jara βΛa diauruda.

‡ **6:13** Griego beɔeade zocārā cartade beɔea corcheteɔe βΛra neēa.

biê opedadada quĩrãdoadaẽbΛΓΛ, bãrãba biê opedadara bãrã Zeza bajãne ðΛba quĩrãdoaeã.

Ne codaca ewari odidebema

¹⁶ Bãrãba ne codaca ewari obΛdade sopua bea quĩrãca ðearãnadua dji biaca beaba obada quĩrãca. ãdjirãra mãwã panabadaa jũmarãba cawadamãrẽã ne codaca ewarida o panΛda. Wãrã arada mãa jaraya: ãberãrãba ãdji bia jaradida quĩrãã panΛ bãrã ababe maãdrΛ edadia. ãcõrẽneba ni cãrẽ sida edadaẽa. ¹⁷ BaribΛΓΛ bΛa ne codaca ewari o ðΛde bΛ borora queraba pãdua, quĩrã sida sΛgΛdua. ¹⁸ Mãwãra ãberãrãba cawadaẽa bΛa ne codaca ewarida o ðΛda. Ababe bΛ Zeza ãcõrẽbΛΓΛ cawaya. BΛa chupea bia o ðΛra bΛ Zeza ãcõrẽba unubaria. IdjiabΛΓΛ bΛa nebiada diaya.

Nebia bajãne erobeidebema

Luca 12:33-34

¹⁹ Naã ãjũãne nebia erobeadi carea jΛrΛrãnadua. Naã ãjũãnebemara mõgosiabaria, chimiaba ãrĩbaria, idjaba ne drΛabadara eda wãnapeda drΛabadaa. ²⁰⁻²¹ Bãrãmaarã dji biara ðΛra soðeba awuabadaa. Maã bãrã ãcõrẽba quĩrãã ðΛdrΛ ãpẽnadua nebiada bajãnebΛΓΛ erobeadi carea. Jãma chimiaba ãrĩcaa, nebiara mõgosiacaa, idjaba ne drΛabadara poya eda wãnacao.

Dadji dau ãbĩrã quĩrãca ðΛdebema

Luca 11:34-36

²² Dadji daura ãbĩrã quĩrãca ðΛa. Maã bãrã bΛ dauda bia ðΛbΛΓΛ ãnaane nĩbaya. ²³ BaribΛΓΛ bΛ dauda cadjirua ðΛbΛΓΛ, ne cadjiruade nĩda unuẽ ðaya. Ara maã quĩrãca bΛa jipa o ðΛda crĩcha ðΛra cadjiruabΛΓΛ, bΛra wãrãda pãĩmane nã.

*Poya umé êpênaêa**Luca 16:13*

²⁴ Aba_Λba poya idji boroda umé erobaêa. Umé eroba_Λba_ΛΓ_Λ aba biara quĩrĩãya. Aba êpêya, mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ quĩrãca ne bara ðai awua ð_Λba poya Ācōrēda êpêêa.

*Ācōrēba idjiderã wagabaria**Luca 12:22-31*

²⁵ Mañ carea mña jaraya: bārã sãwã ðeadaida jũmawãya crĩcharãnadua. Codĩ careabemada, dodĩ careabemada, idjaba jñni careabema sida jũmawãya crĩcharãnadua. ¿Dadji zocai ðaida djico cãyãbara biara ð_Λêca? ¿Dadjida dadjia cacuade jãbada cãyãbara biara ð_Λêca? ²⁶ Ac_Λdadua, ĩbanara ne uðacaa, ne ewaðacaa idjaba ne wagaðacaa. Barib_ΛΓ_Λ bārã Zeza bajãne ð_Λba ne cobibaria. ¿Ācōrēmaarã bārãra ĩbana cãyãbara biara ðeaêca? ²⁷ ¿Caida jũmawãya crĩcha ð_Λba dārãara zocai ðai?§ ²⁸ ¿Cārē cārēã bārãba jñninebemada jũmawãya crĩchabada? Ac_Λdadua nepõnõda sãwã waribarida. Nepõnõra trajacaa idjaba wuara cacaa. ²⁹ Barib_ΛΓ_Λ mña jaraya: dadji drõãenabema boro Salomoãra bio ne bara ðaðamĩna nepõnõ quĩrãca quĩrãwãrẽã djioaca basía.* ³⁰ Idi chirua mẽã unubadara nurẽma babuebadamĩna Ācōrēba waðibida põnõbibaria. Mañ bẽrã ¿idjia biara bārãba jñnamãrẽã diaêca? Maã_ΓΓ_Λra ¿sãwãêrã poya ĩjãnaê?

³¹ Mañ bẽrã codĩ careabemada, dodĩ careabemada, wa jñni careabema sida

§ 6:27 Mañ versículoba idjaba jara ð_Λ “¿Cai bārãnebemaba jũmawãya crĩcha ð_Λba drasoara wari?” * 6:29 Salomoã. 1 Rey 10:4-7, 23-25.

jūmawāyā crīcharānada. ³² Ācōrē adua beaba maḷgḷdebemada crīchabadaa, baribḷrḷ bārā Zeza bajāne ḷḷba cawa ḷḷa bārāba cārēda erobeadaida panḷda. ³³ Maḷ bērā naārā Ācōrēra bārā Boroda ḷḷadada. Quīrācuīta pananada idjia obi ḷḷra odi carea. Māwā bārāba neē panḷra idjia jūma diaya. ³⁴ Nubemada jūmawāyā crīcharānada, nu biḷa Ācōrēba bārāra waga erobai bērā. Ewariza ne crīchaira baraya.

7

Djārā biē jarabadaḷbema

Luca 6:37-38, 41-42

¹ Djārāra biē jararānada Ācōrēba bārā biē jararāmārēā. ² Bārāba djārā biē jarabḷda quīrāca Ācōrēba bārāra biē jaraya. ³ ¿Cārē cārēā nejarra djārā daude ḷḷda acḷbada? ¿Sāwāērā bacuru waiḷḷa bādji daude ḷḷda acḷḷaca? ⁴ Bacuru waiḷḷa bādji daude ḷḷda ununaē panḷḷrḷ ¿sāwā djārā nāwā jaradi? “Nejarra ḷḷ daude ḷḷra māa aubariya.” ⁵ ¡Bārāba jarabada quīrāca odaca! Naārā bacuru waiḷḷa bādji daude ḷḷda aubaridada. Māwā poya ununia nejarra djārā daude ḷḷra aubaridi carea. Ara maḷ quīrāca ḷḷa cadjirua o ḷḷra naārā idu ḷḷda. Maḷbebḷrḷ djārāra poya carebaya.

⁶ Ācōrē iteabemada usaa diarānada bārā carāmārēā. Bārā neta nēḷḷa quēdeada chinaa diarānada ḷḷrḷ tḷgarāmārēā.*

* **7:6** Maḷ versículoba nāwā jarā ḷḷca ḷḷa: “ḷḷrḷba Ācōrē bedeada ūrī quīrānacabḷrḷ, ādjirā waa jaradiarānada. Jaradiḷḷrḷ bārāra biē odia.”

Ãcõrẽa iwidi badadebema
Luca 11:9-13; 6:31

⁷ Bãrãba neẽ panΛra Ãcõrẽa iwidi pananadua; maãne idjia bãrãa diaya. Idjia diamãrẽã jΛrΛ pananadua; maãne ununia. Dede eða wãbadamaΛba trãnadua; maãne dji eða wãbadara ewaya diai carea. ⁸ Dji iwidi bΛba edaya. Dji jΛrΛ bΛba unuya. Dji trã bΛ itea dede eða wãbadara ewaya ne diai carea. ⁹ Warraba paã iwidi bΛrΛde ¿dji zezaba mõgarada diaica? ¹⁰ Warraba beda iwidi bΛrΛde ¿dji zezaba damada diaica? ¹¹ Bãrã dji cadjirua beaba bãrã warrarãa ne biada dia cawa panΛbΛrΛ, ¿bãrã Zeza bajãne bΛba dji iwidi panΛa ne biada diaẽca? ¹² Bãrãba quĩrã panΛa djãrãba ne jũmane bãrãra bia odida. Ara maã quĩrãca djãrãra bia odadua. Ãcõrẽba Moisea diada leyda idjaba Ãcõrẽneba bedeabadarãba bΛpedada sida ara maã crĩchadeba ze bΛa.

Eða wãbada pẽsua bΛ
Luca 13:24

¹³⁻¹⁴ Bãrãra dji eða wãbada pẽsua bΛde wãnadua. TΛbΛ uruade eða wãbadara jedea bΛa. Dji o sida jedea bΛ bãrã wãicha bΛa. Mama zocãrã eða wãbadaa. BaribΛrΛ Ãcõrẽ ume ewariza zocai bai carea dji eða wãbadara pẽsua bΛa. Dji ode wãcara bΛ bãrã zarea bΛa wãi carea. Maã ora zocãrãba ununacaa.

Bacurura dji nejõneba cawabadaa
Luca 6:43-44

¹⁵ Quĩrãcuita beadadua. ΛcΛrΛba sewadeba Ãcõrẽneba bede panΛana abadaa. Ãdjirãba dji biarã quĩrãca jaradiabadaa baribΛrΛ mãwã panΛa

ẽberãrãba Æcõrẽ bedeã igaradamãrẽã. 16-17 Ædjia o panãneba bãrãba cawadia dji wãrã arada wa dji wãrãẽda. Bacuru biaba nejõ biada zaubarãa baribãrã bacuru cadjiruaba nejõ cadjiruada zaubarãa. ¿Arãba uvada zaubarica? ¿Wa jũichichiba higojõda zaubarica? 18 Bacuru biaba nejõ cadjiruada zaucaa idjaba bacuru cadjiruaba nejõ biada zaucaa. 19 Bacuru bia zaucara tutadapeða babuebadaa. 20 Ara maã quĩrãca bãrãba Æcõrẽneba bedeabadarãda dji wãrã arada wa dji wãrãẽda cawadia ãdjirãba o panãneba.

Jesu trãneba ne o beara ãcãrã idjiderãẽã

Luca 13:25-27

21 Æberãrãba mãra ãdji boroada abadamĩna jũmarãda Æcõrẽ purude beadaẽa. Ababe mã Zeza bajãne bãba quĩrãã bã o beadrã idji purude panania. 22 Idjia cawa oi ewaride zocãrãba mãã jaradia: “Dai Boro, dai Boro, daira bãdeba bedeasidaa, bã trãneba jairãda ãyã jãretasidaa, idjaba bã trãneba ne ununaca waiãada osidaa.” 23 Mãne mãã ebuða jaraya: “Cadjirua obadarã, ãyã wãnadua. Mãã bãrãra unucaa.”

De umẽnebema

Marco 1:22; Luca 6:47-49

24 Mãã carea bariduaba mã bedeada ãrĩpeða ãjã oibãrã, naã quĩrãca baya: ẽberã crĩcha cawa bãba idji dera mõgara ãrã osia. 25 Mãne cue ze nũmesia, nãũrãra dji cãbãyã puã nũmesia, do sida ze nũmesia, baribãrã idji dera cora wãẽ basia mõgara ãrã oða bẽrã. 26 Baribãrã mã bedeã ãrĩpeða ãjã oẽbãrã, naã quĩrãca baya: ẽberã crĩcha neẽ bãba idji dera ãbãde

osia. ²⁷ Mañne cue ze nũmesia, nãũrãra dji cãbãyã puá nũmesia, do sida ze nũmesia. Mañba idji dera cora wãpeda abeda jũma ãrĩsia.-

²⁸ Jesuba jũma jaradiadacarea ãberãrãba cawa crĩchaadaẽ basía. ²⁹ Judiorã ley jaradiabadarã quĩrãca jaradiaẽ basía. ãtebãrã bio cawa bãdeba ebuða jaradia basia.

8

Jesuba aida bara bã biabida

Marco 1:40-45; Luca 5:12-16

¹ Jesu eyadeba edaa zeside ãberãrãra zocãrã idji caidu wãsidaa. ² Mãwã bãde ãberã aida bara bãda Jesumaa zesia.* Chĩrãborode cobepeda nãwã beeda djuburiasia:

-Mã Boro, bãa quĩrã bãbãrã, mãra poya biabida bãa.-

³ Mañne Jesuba jãwa ãrã bãbãrãde jarasia:

-Mãwã o quĩrã bãa. ¡Biadua!-

Ara mãda aida bara bãdara biasia. ⁴ Jesuba idjía jarasia:

-Bã biadara ni abãa jararãdua. ãtebãrã sacerdotemaa wãdua bãra biasida unumãrã. Jãlbe Moiseba jarada quĩrãca ne diacuadua.† Mãwã ãberãrãba cawadia bãra wãrãda biasida.-

Jesuba sordaorã boro nezoca biabida

Luca 7:1-10

* **8:2** Aidara Jesu ewaride wãrãda sãwã basida dadjirãba cawadaẽ panãa. Baribãrã judiorãmaarã aba ãcõrãbãrã poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Rey 5:7). Mã awara aba aidaba jidasira ãyã bãde wãida basia (Levitico 13:45-46). † **8:4** Levitico 14:1-32.

⁵ Mañbe Jesura Capernauñ puruḁaa wāsia. Jūēside Romanebema sordaorã boroda idjimaazesia. Mañgaba nãwã beḁea djuburiasia:

⁶ –Mã Boro, mã nezocada diguiḁa bio cacua pua ðΛ ðērã cΛḁaḁe ðΛradrΛ ðΛa.–

⁷ Mañne Jesuba jarasia:

–Idji biabi carea wãya.–

⁸ BaribrΛrΛ sordaorã boroba jarasia:

–Mã Boro, mãra ēberã biaēa ðara mã dede eḁa wãmārēã. BaribrΛrΛ mã nezoca biamārēã ða namaḁba jaraibrΛrΛ, idjira biaya. ⁹ Ara mã quĩrãca mã boroba jara ðara mã ãjãida ða. Idjaba mã jara ðara sordaorã mã jΛwaeḁa ðeba ãjãnida panΛ; mã abaḁa zeduḁa aibrΛrΛ zebaria; wãduḁa aibrΛrΛ, wãbaria; idjaba mã nezocaa nãwã oduḁa aibrΛrΛ ara mãḁa idjia obaria.–

¹⁰ Mã ũrĩside Jesuba bia crĩchasia. Mañne idji ēpē panrã jarasia:

–Wãrã arada bãrãa jaraya: nañ ēberãba bio ãjã ða quĩrãca israelerã tãēna ni aba biḁa unuca.

¹¹ Mã bãrãa jaraya: ãmãḁau odjabariareba idjaba ãmãḁau ðebariareba drua ãĩbemarã zocãrã zedia. Mañgarãra dadji drõēnabemarã Abrahã ume, Isa ume, Jacobo ume biḁa Æcõrē puruḁe ne co chũpanenia. ¹² BaribrΛrΛ Æcõrēba ēberãrã naãrã pe eroḁa quĩrã ðaḁada pãĩmanaa ãyã jΛrecuaya. Mama aujã panania idjaba puaba quida ãchia panania.–

¹³ Mañbe Jesuba sordaorã boroa jarasia:

–Diguiḁaa wãdua. ða ãjã ða quĩrãca mã oya.–

Sordaorã boro nezocara ara mãḁa biasia.

*Jesuba Simoñ Pedro pãcõrē biabida
Marco 1:29-34; Luca 4:38-41*

14 Maãbe Jesura Pedro dedaa wãsia. Eda wãside unusia Pedro pãcõrêda cawamiaba cãdãde bãda.

15 Maã wērã jãwara Jesuba tãsia. Ara maãda cawamiara dugusia. Piradrãpeda ãdjira ne cobisia.

16 Queudacarea ëberãrãba zocãrã jai bara beada Jesumaa enesidaa. Maãne Jesuba ara jarabãrãba dji jaira jũma ãyã jãrecuasìa. Idjaba cacua biẽ beara jũma biabicusìa. 17 Mãwãsia ãcõrêneba bedeabari Isaíaaba jaraða quĩrãca. Nãwã jarasìa: “Dadjirãra cacua biẽ beaside idjia biabisìa, idjaba pua beaside idjia jõbisìa.”‡

Jesu ëpẽ quĩrã panana

Luca 9:57-62

18 Jesuba ëberãrãda zocãrã idji caita powua nũmãda unusia. Maã carea idji ume nĩbabadarãa amene wa quĩrãrẽ chãniana asìa. 19 Baribãrã wãni naẽna judiorã ley jaradiabarida Jesumaa zesìa. Maã ëberãba jarasìa:

–Jaradiabari, bã wãbãrãza mãra bã ume wãya.–

20 Jesuba idjìa jarasìa:

–Usa pãra de bara bãa, ãbana sida de bara bãa, baribãrã mã, Naã Djara Edaðara sãma cãi sida neẽ bãa.–

21 Maãne aba idji ume nĩba jarasìa:

–Mã Boro, bã ume wãi naẽna idu mã zezada tãbaribidua.–§

22 Jesuba idjìa jarasìa:

‡ 8:17 Isaía 53:4. § 8:21 ãcãrãmaarã maã ëberãba nãwã jara bãa: “Bã ume wãi naẽna, mã jããida bãa aba mã zeza jaidãbãrãdaa.”

-Mã ume zedua. Beu þearþaba beudarþara tþaridida panΛ.-*

Jesuba amene bogozoa tumabida

Marco 4:35-41; Luca 8:22-25

²³ Mãbe Jesura jþbade þadopeða idji ume nþbabadarþa sida wþsidaa. ²⁴ Mþwþ panΛne nþurþada dji cþbþyþ puá nþmepeda baido bogozoara jþbade eda wþ nþmesia. Mãne Jesura cþi basia. ²⁵ Mã carea idji ume nþbabadarþaba lrþmanapeda nþwþ jarasidaa:

-iDai Boro, carebadua! iDadjirþara þarrubododa!-

²⁶ Mãne Jesuba jarasia:

-Bþrþara ¿sþwþþrþa ne waya panΛ? Bþrþaba Åcþrþera iþþnaþca þΛa.-

PiradrΛpeda Jesuba nþurþara, baido bogozoa sida quþþasia.† Ara mãda jþma tuma nþmesia. ²⁷ Mãne ådjirþaba cawa crþchadaþ basia. Nþwþ jarasidaa:

-Nãlgara ¿caida jþwþ þΛ? Nþurþaba, baido bogozoa bida idji beðeara iþþbadaa.-

Jesuba jai zocþrþa åyþ jΛretada

Marco 5:1-20; Luca 8:26-39

²⁸ Mãbe amene droma quþrþrþ chþnapeda Gadara druade jþþsidaa. Mãne þberþa umþ jai bara panΛda beudarþa tþaribada uriaþeba Jesumaa zesidaa. Mã þberþara bio minijþchia panΛ bþrþ ni

* **8:22** Beu þearþaba beudarþara tþaridida panΛ. Jesuba beuda tþarididebemada jara þΛþa. ÅteþarΛ ara ådjia o quþrþ panΛ quþrþca o beada quþþ þΛa. † **8:26** Baido bogozoa. Griego beðeade “pusa” þΛ þΛa. Griegoþe pusa, amene sida abari beðeaa. Galilea amenera baido cþþa.

abada mamaare wānaca basía. ²⁹ Mañne Jesua jīgua bia jarasidaa:

-¡Ácōrē Warra!‡ ¿Cārē cārēā दौरा मीं सें भल? ¿Dai ewari jūēi naēna bala cawa ode ze bala?-

³⁰ Tama aride chinada ne co duanasidaa. ³¹ Mañ bērā dji jairāba Jesua nāwā beḏea djuburiasidaa:

-Bala dairāda āyā jaretaibala, jari duana china cacuade idu eda wābidua.-

³² Mañne Jesuba jarasia:

-Wābalaḏada.-

Ara maḏda jairāra mañ ēberārā cacuadebemada ēḏaḏapeḏa china cacuade eda wābalaḏasidaa. Mañba chinara pirapodepeḏa perawaḏeba daiḏu tēūcuasidaa. Māwā jūma nābalaḏa quinisidaa. ³³ Mañ china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādji puruḏe jūēnapēḏa ēberārā jai bara beḏa sāvāpeḏaḏada jūma nēbalaḏasidaa. ³⁴ Mañ carea jūma dji puruḏebemarāra Jesu bamaa zesidaa. Ununapeḏa Jesua beḏea djuburiasidaa ādji druadebemada āyā wāmārēā.

9

Jesuba ēberā cacua beu bala biabida

Marco 2:1-12; Luca 5:17-26

¹ Jesura jābade badopeḏa wayacusa amene droma quīrārā chāpeḏa idji babari puruḏe jūēsia.

² Mama ēberā cacua beu bada idji calade Jesumaa enesidaa. Jesuba unusia mañ ēberā enepedaḏaba wārāda ijā panada idjia dji cacua beu bala poya biabida. Mañ carea Jesuba dji cacua beu bala jarasia:

‡ **8:29** Ácōrē Warra. Griego beḏeade ḁcala cartade bala bala: “Ácōrē Warra Jesu.”

-Sobiadua, cūdra. BΛa cadjirua ođara mĭa quĩrādoasia.-

³ Mama judiorā ley jaradiabadarāda ḷCΛΓΛ panasidaa. MaḷgΛrāba crĩchasidaa: “Idjira Ācōrē quĩrāpita biē bedeā bΛa.” ⁴ BaribΛrΛ ādjia crĩcha panΛra Jesuba cawasia. Maḷ carea jarasia:

-Bārāba ḷcārē cārēā jāwā biē crĩcha panΛ?*

⁵ Bārāmaarā ḷsāḷgΛda zareaara bΛ? ḷCadjirua ođara quĩrādoayada aida wa naḷ ēberā cacua beu bΛra piradrΛbipeđa nĩbabida? ⁶ Ācōrēba mĭ, Naḷ Djara Edađara bΛsia naḷ ējũāne duanΛba cadjirua obadara quĩrādoamārēā. Maḷra bārā unubiya.-

Ara maḷda dji cacua beu bΛa nāwā jarasia:

-PiradrΛdua. BΛ cΛđara edapeđa diguiđaa wādua.-

⁷ Ara maḷda dji cacua beu bađara pirabaripeđa diguiđaa wāsia. ⁸ Maḷ unusiđade dji arima beara ne wayasidaa.† BaribΛrΛ Ācōrēa bia bedeasidaa idji ḷbΛada diađa bērā ēberāba cacua biē beara biabimārēā.

Jesuba Mateo trĭna

Marco 2:13-17; Luca 5:27-32

⁹ Jesu mamaΛba wābΛrΛde ēberā Mateo abadada unusia. Maḷ ēberāra Romanebema boro itea parata diabada dede chūmasia. Jesuba Mateoa jarasia:

-Mĭ ume zedua.-

Ara maḷda Mateora piradrΛpeđa Jesu ume wāsia.

* **9:4** Griego bedeade ḷCΛΓΛ cartade idjaba bΛ bΛa “bārā sode.”

† **9:8** Ne wayasidaa. Griego bedeade ḷCΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Cawa crĩchadaē basía.”

10 Māwānacarea Jesura Mateo dede ne co b̄asia. Jesu ume n̄babadarāda, Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebadarāda, judiorā ley igara b̄ea sida Jesu ume ne co duanasidaa.‡ 11 ΛCΛΓΛ pariseorāba maḡΛara unusidaa. Mañ carea Jesu ume n̄babadarāa iwīdisidaa:

–Bārāa jaradiabarira ζcārē cārēã Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebadarā ume, dewara cadjirua obadarā ume biḁa ne co chūmΛ?–

12 Ādjia māwā iwīdibΛdada Jesuba ūrīpeda jarasia:

–Cacua bia b̄eaba n̄ārā diabarira jΛΓΛdacia. Dji cacua biē b̄eabΛΓΛ jΛΓΛbadaa. 13 Nañ beḁeaba cārēda jara b̄Λda cawāḁe wānadua: “Animarā babue diaēḁi cāyābara m̄la quīrīã b̄Λa bārāba djārā quīrā djuburiadida.”Š Māra jipa b̄ea tr̄li carea zeē b̄Λa, ātebΛΓΛ cadjirua obadarāda tr̄l b̄Λa Ācōrēmaa zedamārēã.–*

Ne codaca ewaridebema

Marco 2:18-22; Luca 5:33-39

14 Māwānacarea Borocuebari Juañ ume n̄babadarāda Jesumaa zedapeda iwīdisidaa:

–Daiba, pariseorā biḁa ara cadrΛa ne codaca ewarira obadaa, baribΛΓΛ bΛ ume n̄babadarāba ζsāwāērā odaca?–

15 Jesuba ādjía jarasia:

–Umaquīrāba wērā edabΛΓΛḁe ζcaida sopua bai? Mañ umaquīrāra waḁibiḁa idjia edoḁarā ume

‡ 9:10 Judiorā ley igara b̄ea. Griego beḁeade “cadjirua obadarā” b̄Λ b̄Λa. Š 9:13 Osea 6:6. * 9:13 Ācōrēmaa zedamārēã. Griego beḁeade ḡCΛΓΛ cartade mañra neēa.

ɓamisa ɓasrida panania. Baribaɾɾɾ ewari aba dewara ẽberãrãba idjira ãyã ededia. Maãbebaɾɾɾ idjia edodarãba ne codaca ewarira odia.

¹⁶ Dadjirãba jãbada dji sore cõã ɓamaa wua djiwidida cajudacaa. Mãwã odibaɾɾɾ djiwidi cajuda errebaribaɾɾɾba dji wua sorera waibaɾara cõãya.

¹⁷ Idjaba ni abaɾba uva ɓa djiwidira animarã e oda dji sorede tãdacaa. Mãwã odibaɾɾɾ aseabaɾɾɾde animarã e oda dji sorera cõãya. Maãbe uva ɓara, animarã e oda sida aduaya. Maã carea uva ɓa djiwidira animarã e oda djiwidide tãdida panɾa. Mãwã umena dãrã droadia.–†

Jesuba wẽrãcau biabida

Marco 5:21-43; Luca 8:40-56

¹⁸ Jesuba mãwã jaradia ɓãde judio dji dromada zesia. Maã ẽberãra Jesu quĩrãpita ɓarru cobepeda jarasia:

–Mã caura aretewa jaidabarisia. Baribaɾɾɾ ɓada wãsira ɓa jãwada idji ãrã ɓaibaɾɾɾ ãrẽbaya.–

¹⁹ Jesura piradrãpeda maã ẽberã ume wãsia. Idji ume nĩbabadarã sida wãsidaa. ²⁰⁻²¹ ãdjirã tãẽna wẽrã doce poa oamiaba jida ɓada nĩbasia. Maã wẽrãba nãwã crĩchasia: “Mãa idjia jã ɓada tãibaɾɾɾ mãra biaya.” Maã bẽrã Jesu jẽdaareba wãpeda idjia jã ɓa ide tãsia. ²² Jesuba jẽda acabaɾɾɾde wẽrã unupeda nãwã jarasia:

–Cau, ɓasridadua. Wãrãda biaida ãjãna bẽrã ɓara biasia.–

Ara maãda wẽrãra bia ɓesia.

† **9:17** Maãgãdeba Jesuba cawabisia idji beɓeara ãdjirã drõãenabema crĩcha ume ãbaa jaradiacada.

23 Jesu judio dji droma dede jũeside chiru zabadarãda idjaba aujĩãbadarã sida unusia.‡

24 Jesuba ãdjía jarasia:

-Ãyã wãnadua. Wẽrãcaura jaidaẽ ʙʌʌ, ãteʙʌʌ cãĩ ʙʌʌ.-

Mañ carea ẽberãrãba idjima aʌʌdapeda ipidasidaa. 25 Baribʌʌ ẽberãrãra ãyã jʌretacuapeda Jesura dede eða wãsia. Mañbe wẽrãcau jʌwade jidapeda pirabaribisia. 26 Jesuba odadebemada jũma mañ druade ũrĩsidaa.

Jesuba dauberrea bea biabida

27 Jesu mamaʌba wãside dauberrea beada umé idji caidu bia zesidaa. Mañ ẽberãrãba jĩgua jarasidaa:

-¡Jesu, Davideba zeda, दौरा quĩrã djuburiadua!-

28 Jesu diguida jũeside mañ dauberrea panʌra idjima zesidaa. Mañbe Jesuba ãdjía iwĩdisia:

-¿Bãrãba wãrãda ãjã panʌca mña bãrãra poya biabida?-

Ãdjia panusidaa:

-Mãẽ, dai Boro.-

29 Mañbe Jesuba ãdji daude tãpeda jarasia:

-Bãrãba ãjã panʌ quĩrãca mña oya.-

30 Ara mañda ãdji daura biasidaa. Mañbe Jesuba bio jara ʙʌsia mañnebemada ni aʙʌʌ nẽʙʌʌrãnamãrẽã. 31 Baribʌʌ dedeba ẽdrʌdapeda Jesuba ãdji ume odada jũma mañ druade jara wãsidaa.

‡ 9:23 Israelerãba chiru zabadarãda, aujĩãbadarã sida paratada diabadjidaa careba aujĩãne zedamãrẽã.

³² Ara dauberrea panana êdrabladade dewararãba êberã quĩrãme cara ðΛ jai bara ðΛda enesidaa. ³³ Jesuba mañ jai jΛretadacarea êberã quĩrãme cara ðadara bedeasia. Êberãrã mama duanΛba cawa crĩchadaẽ basía. Nãwã jarasidaa:

–Israel druade wadibida nañ quĩrãca ununaca basía.–

³⁴ BaribΛΛ pariseorãba jara duanasidaa:

–Jãñ Jesuba jaira ãyã jΛretabaria, jairã boro Beelzebúba mañ ΛðΛada diaða bẽrã.–

Néu waibΛa waraga ðΛra ¿cairãba ewadi?

³⁵ Mãwãnacarea Jesura puru waibΛa beaza, puru zaque beaza pΛrrΛa wãsia. Judiorã dji jΛrebada deza jarabadjia Ācõrẽra ãdji Boro bai carea zebΛΛada. Mañ bedeã bia jaradia nĩne jũma cacua biẽ beara, cacua pua bea sida biabicuasias. ³⁶ Idjia êberãrã cãbana unuside mĩã djuburi unusia. Ne jũmane bia mĩga beasia idjaba ãduba beasia. Oveja dji wagabari neẽ quedeã quĩrãca panasidaa. §

³⁷ Mañne idji ume nĩbabadarãa nãwã jarasia:

–Wãrãda nañ êberãrãra néu waibΛa waraga tabΛ quĩrãca beaa. BaribΛΛ dji ewabadarãda zocãrãẽbe panΛa. ³⁸ Mañ bẽrã Néu Djibaría iwidiidua ewabadarãda idji néumaa diabuemãrẽã.–

10

Jesuba doce diabuedarã

Marco 3:13-19; 6:7-13; Luca 6:12-16; 9:1-6

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarã doce panΛra ãbaa trãsia. Mañbe ãdjirãa ΛðΛada diasia jaida ãyã jΛretadamãrẽã, idjaba cacua biẽ beada, cacua pua

bea sida biabidamãrẽã. ² Jesuba diabuedarã doce panlra naãgãrã basía: Simoã, Pedro abadada; dji djaba Andre; Zebedeo warrarã Santiago idjaba Juaã; ³ Pelipe; Bartolomé; Tomá; Romanebema boro itea parata jrla pebari bada Mateo; Alpeo warra Santiago; Tadeo;* ⁴ idjaba Simoã Cananeo.† Idjaba basia Juda Iscariote, Jesu jidabidada. ⁵ Maã doce ëberãrãra Jesuba wãbigasia. Baribrla wãni naëna idjia jarasia:

-Judiorãémaa, Samaria puru beade bida wãrãnadua. ⁶ ãtebrla judiorãmaa, israelerã oveja aduá bea quĩrãca panlmaa wãnadua. ⁷ Bãrã wãbldaza jaradadua ãcõrëra jũesida jũmarã Boro bai carea. ⁸ Maã bërã cacua biẽ beara biabidadua, beupedadara ãrëbabidadua, aida bara beara biabidadua, jaira ãyã jãretadadua. Mãwã odamãrẽã mãa bãrãa lãlada bari diabrla. Maã bërã ëberãrãra bari carebadadua. ⁹⁻¹⁰ Bãrãba o panlbari ãcõrëba ne diaya. Maã carea orora, parata torrorã ni mãrĩ bida ederãnadua. Bãrã wãbldade buchacara ederãnadua. Bãrãba jã panl awa ededadua. Jĩrũne jãbadara, bardona sida ederãnadua.

¹¹ Bãrã puru waiblade wa puru zaquede jũëbldade bãrã bia edai ëberãda jrladadua. Maã ëberã dede pananadua aba purudeba ëdrãbldadaa. ¹² Maã dede eda wãbldade ãcõrë trãneba dji ëberãrãa jaradadua necai pananamãrẽã. ¹³ Maã dedebemarãba bãrãda

* **10:3** Tadeo. Griego bedeade ãcãrla cartade mã trã cãyãbara blã blã “Lebeo, Tadeo abada.” Maã Tadeora Santiago warra Judaca blã. † **10:4** Simoã Cananeo. Luca 6:15de “Simoã Zelote” blã blã.

bia edadib_{ΛΓΛ}, necai panania. Barib_{ΛΓΛ} bia edadaēb_{ΛΓΛ}, necai pananaēa. ¹⁴ Aba_Λba bārāda bia edaēb_{ΛΓΛ}, wa bārā bedeada ūrī quīrīāēb_{ΛΓΛ}, mama_Λba ēdr_Λdada. Ādji dedeba wa purudeba ēdr_Λb_Λdade egoro pora bārā jīrūne b_Λra jārāpetadada. ¹⁵ Wārā arada m_Λa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru cāyābara ma_Λ purura wetara cawa oya.‡

Jesu ĭjā bea mīgadidebema

Marco 13:9-13; Luca 21:12-19

¹⁶ M_Λa bārāra ēberā cadjirua tāēna diabueb_{ΛΓΛ}. Ādjirāba bārāra biē odia usa cadr_Λaba oveja orrabari quīrāca. Ma_Λ carea ādjirā tāēna pan_Λne dama quīrāca crīcha cawaadeba nībadada, barib_{ΛΓΛ} puchirā quīrāca _Λm_Λm_Λr_Λā beadada. ¹⁷ Ēberārā tāēna quīrācuīta beadada. Ādjirāba bārāra dji bororāmaa jida ededapeda dji j_Λrebada dede u jidadia. ¹⁸ M_Λ ĭjā pan_Λ carea bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededia. Ma_Λne bārāba ādjirā quīrāpita, judiorāē quīrāpita bida m_Λnebemada bededia. ¹⁹ Bārā jida edeb_Λdade sopuarānada s_Λwā bedeadida. Dji bororā quīrāpita pan_Λne Ācōrēba cawabiya cārēda jaradida pan_Λda. ²⁰ Ma_Λ bedeb_Λdade bārā crīchaēba bedeadaēa, āteb_{ΛΓΛ} bārā Zeza Jaureda bārāneba bedeya.

²¹ Aba_Λba ara idji djabada beabiya m_Λ ĭjā b_Λ carea. Dewaraba idji warrada beabiya idjaba warrarāda ādji djibarirā ume biē panenapeda beabidīa. ²² Jūmarāba bārāra quīrāmania m_Λ ĭjā pan_Λ

‡ **10:15** Sodoma, Gomorra puru. Genesi 19:1-29.

carea. BaribΛΓΛ bārāba mañ ewari zareade mñ ñjā panΛda idu bΛdaēbΛΓΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaya. ²³ Puru abaΛde ēberārāba bārāda biē odi carea ēpēnibΛΓΛ, dewara puruđaa mīrũ wānadua. Wārāda mñā jaraya: bārā Israeldebema puru beaza jūma pΛrrΛadi naēna mñ, Nañ Djara Edađara zeya.

²⁴⁻²⁵ Ne cawa quĩrĩā bΛra dji jaradiabari cāyābara ne cawaara bΛēa. BaribΛΓΛ dji jaradiabari quĩrāca baibΛΓΛ, bia bΛa. Nezoca sida idji boro cāyābara auđuara bΛēa. BaribΛΓΛ idji boro quĩrāca baibΛΓΛ, bia bΛa. Mñra jairā boro Beelzebú a panΛbΛΓΛ, bārāra ara mañ quĩrāca jarađia.Š

¿Caida wayađida panΛ?

Luca 12:1-9

²⁶ Ēberārāda wayarānadua. Ne jūma ebuda bΛēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panΛra Ācōrēba ebuda cawabiya. ²⁷ Mñā bārā pāĩmane jara bΛra ñnaane jarađadua. Mñā bārā cΛwΛΓΛ caita jarađara de ārāba jĩgua jarađadua. ²⁸ Ēberārāda wayarānadua. Ādjia nañ cacuada poya beađia baribΛΓΛ dadji jau-reda poya beađaēa. ĀtebΛΓΛ nañ cacua, dadji jaure tΛbΛ uruađe babueida bΛdrΛ wayađadua. ²⁹ Ībana zaqueda umé nēdođi carea parata pichida aba diabadaa. BaribΛΓΛ bārā Zeza bajāne bΛba iduaribiēbΛΓΛ, ni abaΛ ĩbanada beuēa. ³⁰ Mañ awara Ācōrēba cawa bΛa bārāba buđara jūmasāwā eropanΛda. ³¹ Ācōrēba bārāra ĩbana zocārā panΛ cāyābara biara waga bΛ bērā ne wayađiē panΛa.

Š **10:24-25** Griego bedeađe nāwā bΛ bΛa: “De djibarida jairā boro Beelzebú a panΛbΛΓΛ, idji ēberārāra ara mañ quĩrāca jarađia.”

*Jesu carea quĩrã peraiẽ bΛ**Luca 12:8-9*

³² AbaΛba ẽberãrã quĩrãpita mλda ãjã bΛada aibΛrΛ, mλ Zeza bajãne bΛ quĩrãpita mλa idjira mλreana aya. ³³ Ara maλ quĩrãca abaΛba ẽberãrã quĩrãpita mλda adua bΛada aibΛrΛ, mλa biãda mλ Zeza bajãne bΛ quĩrãpita idjira adua bΛada aya.

*¿Caida biara quĩrãnida panΛ?**Luca 12:51-53; 14:26-27*

³⁴ Crĩcharãnadua mλra naλ ẽjũãnaa zesida ẽberãrã ãbaa necai bΛi carea. Mλra maλ carea zeẽ bΛa, ãtebΛrΛ ze bΛa ẽberãrãda ãbaa bia panarãnamãrẽã.

³⁵ Mλra zesia warrada dji zeza ume biẽ bΛi carea, cauda dji papa ume biẽ bΛi carea, idjaba ãĩguda dji pãcõrẽ ume biẽ bΛi carea. ³⁶ Bãrãba mλ ãjã panΛ carea ara bãdji diguidã dji quĩrũda beadia.*

³⁷ AbaΛba dji zezada wa dji papada mλ cãyãbara biara quĩrã bΛbΛrΛ, maλgΛra mλ ume poya nĩbaẽa. AbaΛba dji warrada wa dji cauda mλ cãyãbara biara quĩrã bΛbΛrΛ, maλgΛra mλ ume poya nĩbaẽa.

³⁸ Bia mĩgai carea bΛẽbΛrΛ, poya mλ ume nĩbaẽa.

³⁹ AbaΛda naλ ẽjũãne bia beibΛrΛ, jĩrũare bia baẽa. BaribΛrΛ abaΛda mλ carea beuibΛrΛ ãcõrẽ ume ewariza zocai baya.

*Ãcõrẽneba nebia edadidebema**Marco 9:41*

⁴⁰ Bãrã bia edabΛrΛba mλda bia edabΛrΛa. Mλ bia edabΛrΛba mλ Diabuedada bia edabΛrΛa.

⁴¹ AbaΛba ãcõrẽneba bedeabarida cawapedã bia edaibΛrΛ, ãcõrẽba idjideba bedeabaría nebia diabari quĩrãca maλ ẽberãa diaya. Ẽberã jipa

* **10:36** Miquea 7:6.

hΛda abΛba cawapeda bia edaibΛrΛ, Ācōrēba ēberā jipa hΛa nebia diabari quĩrāca mañ ēberāa diaya. ⁴² MĀa jaraya: abΛba mĀ ume nĩbabadarā dji edaara bearā sida cawapeda baido cūrāsada diaibΛrΛ, Ācōrēba wārāda mañ ēberāa nebiada diaya.-

11

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarā doce panĀa mĀwā jaradacarea mamaΛba puruza jaradiade wāsia.

*Jesuba Borocuebari Juañnebema jarada
Luca 7:18-35*

² Borocuebari Juañ preso baside ũrĭsia Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaba o hΛdeebemada. Mañ carea idji ume nĩbabadarāda umé diabuesia Jesua nĀwā iwididamārēā:

³ -¿BΛra dji zeida beadaca, wa dewarada jĀñnida panΛ?-

⁴ Jesuba ādjĭa nĀwā panusia:

-Bārāba unu panΛda idjaba ũrĭ panΛda Juañ jarade wānadua. ⁵ Dauberrea beadaba unu panΛa, jĭrũ biē beadara bia nĭnaa, aida bara beadara biasidaa, cΛwΛrΛ qui beadaba ũrĭ panΛa, idjaba beupedadara ĩrēbacuasidaa. Mañ awara ne neē quedeaba bedeā bia Ācōrēba carebaiдебemada ũrĭ panΛa.* ⁶ MĀ igaraē ĩjā hΛra bio bia baya.-

⁷ Juañba diabuedarā wāpedadacarea Jesuba arima duanĀa Juañnebemada bedeasia:

-Ējũā pōāsa ewaraga hΛdaa bārāba Juañ acΛde wāsidade ¿cārēda ununida crĭchasida? ¿NĀūrāba cha ureurea eronũmΛda ununida crĭchasidaca?

* **11:5** Isaía 26:19; 35:5-6; 61:1-3.

8 Māwā crīchadaē basía. Mañda ¿cārēda ununida crīchasiḁaca? ¿Ēberā bio djio bΛda ununida crīchasiḁaca? Māwāéa; dji bio djio beara ēberārā bororā dede panabadaa. 9 Mañda ¿cārēda ununida crīchasiḁaca? ¿Ācōrēneba bedeabarida ununida crīchasiḁaca? Māē, Ācōrēneba bedeabarida acΛde wāsiḁaa. Juañra Ācōrēneba bedeabari dji dromaa. 10 Idjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa:

Bedeā jarabarida mñā bΛ na diabueya bΛ o jarimārēā.†

11 Mñā wārā arada jaraya: nañ ējūāne ni abaΛda Juañ cāyābara dji dromaara bΛēā.‡ BaribΛrΛ Ācōrē purudebema dji edaara quiruda idji cāyābara dji dromaara bΛa.

12 Borocuebari Juañba jaradia beḁadeba λtaa Ācōrē purudebemarāra bia mīga panΛa. Ēberā cad-jiruarāba ādjira biē o quīrīā panΛa.§ 13 Ācōrēneba bedeabadarāba, Moise biḁa Ācōrēba ēberārā pe erobaidemada bedeabadjidāa aba Borocuebari Juañ ewaridāa. 14 Ādjia jarasiḁaa Elía quīrāca bΛda aba naārā zeida. Bārāba cawa quīrīā panΛbΛrΛ, Juañra mañ ēberā zeida baḁaa.* 15 Dji cΛwΛrΛ bara bΛba quīrācuīta ūrīdua.

16 Idibema ēberārānebemada mñā ¿sāwā jarai?

† 11:10 Malaquía 3:1. ‡ 11:11 Nañ ējūāne ni abaΛda. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Wērārāba topeḁadadebemada.” § 11:12 Griego bedeade mañ versícolora ebuda bΛēā. ΛcΛrΛmaarā nāwā jara bΛa: “Borocuebari Juañba jaradia beḁadeba λtaa Ācōrē purudebemarāda nocodaā wābΛdaa. Wārāda ēberārāba ne jūmada o panΛa Ācōrē purudebemarāda beaḁi carea.” * 11:14 Malaquía 4:5.

Purude warrarã jemene panane nãwã ijarabada quĩrãca panãa:

¹⁷ Daiba chiru zasidade bãrãra caridaẽ basía. Sopaдебема trããbi trããsideade bãrãra jĩãnaẽ basía.

¹⁸ Idibemarãra ara maã quĩrãca panãa. Borocuebari Juaãba ne coca ewarida obadjia idjaba ne aseada doca basía. Mãwãmĩna eberãrãba jarabadjidaa idjira jai bara ðãda. ¹⁹ Maãbe mã, Naã Djara Edadaba ne jũmada cobaria idjaba ne jũmada dobaria. Baribãrãã ãdjirãba jarabadaa mãra ne coya ðãda, itua awua ðãda. Maã awara jarabadaa mãra cadjirua obadarã ume, Romanebema boro itea parata jãrãã pebadarã ume biãda nĩbabarida. Baribãrãã cawa panãa ãcõrẽ necawaara jipa ðãda idji jãã panãba jipa obada bẽrã.-

Jesuba idji jããẽ bea puru quẽãna

Luca 10:13-15

²⁰ Maãbe Jesuba ãcãrãã puruda quẽãsia. Maãgãrãã purude idjia ne ununacada biara oãdamĩna ãdjia cadjiruada igaradaẽ basía. ²¹ Nãwã jarasia:

-jCoraziãnebemarãra, Betsaidadebemarã sida mĩã djuburi beaa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Mãã ne ununaca bãrã tãẽna oãara Tirode, Sidoãne biãda oãabara, maã purudebemarãba isabe cadjiruada igaradapeãda ãcõrẽãda jããcasidaa.† Maã carea sopaдебема jãbadara jãcasidaa idjaba tabãã porade chũpanecasiãda. ²² Baribãrãã mãã bãrãã jaraya: ãcõrẽba jũmarã cawa oi ewaride Tirodebemarã idjaba Sidoãnebemarã cãyãbara bãrãra wetara cawa oya.

† **11:21** ãcõrẽba Tirora, Sidoã sida cawa osia. Amos 1:9-10.

23 ¿Capernauñnebemarãra bajãnaa wãnica? ¡Wãnaẽa! ¡Ãcõrẽba bãrãra beudarã panabadamaa ßatabueya!‡ Mãa ne ununaca bãrã tãena oðara Sodoma purude oðabara, jãñ purura wadibiða ßacasia. § 24 Barib_{ΛΓΛ} mãa jaraya: Ãcõrẽba jũmarã cawa oi ewaride Sodomanebemarã cãyãbara bãrãra wetara cawa oya.–

Jesu t̃jã bea ãnãũnibema

Luca 10:21-22

25 Mañ ewaride Jesuba jarasia:

–Zeza, b_Λra bajãnebema Boroa idjaba nañ ëjũãnebema Boroa. B_Λa ne adua beaa mãa jaradiadara cawabiða bẽrã mãa b_Λra bia jaraya. Ne cawa beaa b_Λa cawabiẽ basía. 26 Mãẽ, Zeza, b_Λa mãwã o quĩrãsia.

27 Mã Zezaba mãa ara idjidebemada jũma cawabisia. Ni ab_Λba adua pan_{ΛΛ} mã, dji Warrara sãwã ß_Λda; ab_Λ mã Zezab_{ΛΓΛ} cawa ß_Λa. Ara mañ quĩrãca ni ab_Λba adua pan_{ΛΛ} mã Zezara sãwã ß_Λda; ababe mã, dji Warrab_{ΛΓΛ} cawa ß_Λa. Mãa ab_{ΛΛ} mã Zezada cawabisira, mañ ëberã biða cawaya.

28 Ne jũmaneba sã pan_{ΛbΛΓΛ}, mãmaa zedadua. Mãa bãrãra ãnãũbiya.* 29 Idu mãa jipa pe ede-bidadua. Mãneba cawa wãnadua. Mãa jũma droabaria idjaba soðeba djãrã cãyãbara dji dro-maara ß_Λda crĩchacaa. Mãmaa zedib_{ΛΓΛ} bãrãra

‡ 11:23 Beudarã panabadamaa. Griego bedeade ß_Λ ß_Λa “Hades.”

§ 11:23 Sodoma. Mañ purura, Gomorra sida Ãcõrẽba cawa osia. Genesi 18:16ðeba aba 19:29ðaa. * 11:28 Ne jũmaneba sã pan_{ΛΛ}. Judiorã ley jaradiabadaba ne z_Λg_{ΛΛ} ataubi pan_Λ quĩrãca ëberãrãa ne zareada obibadjidaa. Mateo 23:4.

wãrãda ãnãũnia. ³⁰ Mãa jaradia ßara zareaẽ ßaa. Mãa obi ßa sida oicha ßaa.-

12

Jesura ãnãũbada ewari djibaria

Marco 2:23-28; Luca 6:1-5

¹ ãnãũbada ewaride Jesura eãũã trigo udade nĩbasia. Maãne idji ume nĩbabadarã jarra panã bẽrã trigora ta edadapeda co nĩbasidaa. ² ãdjia mãwã o panãra ãcãraã pariseorãba ununapeda Jesua jarasidaa:

-ßa ume nĩbabadarãba ãnãũbada ewaride ocara panãda jãwã o panã.-*

³⁻⁴ Maãne Jesuba ãdjia jarasia:

-¿Bãrãba ãcõrẽ Bedeara acãdacaca? Davi, idji ume nĩbabadarã sida jarra panasidade ¿sãwã osida?† Davira ãcõrẽ dede eda wãpeda ãcõrẽ quĩrãpita ßada paãda edasia.‡ Maã paãra ¿ababe sacerdoterãba coãida panasidaẽca? Baribãra Daviba copeãda idji ume nĩbabadarãa diasia.

⁵ Maã awara ãcõrẽba Moisea diãda leyde jara ßaa sacerdoterãra ãnãũbada ewaride ãcõrẽ de dromane ne oãida panãda.§ Mãwãmãna ãnãũbada ewaridebema ley igara panã carea bedeade panãẽa. ¿Bãrãba mããraã sida acãdacaca? ⁶ Mãa jaraya: ãcõrẽ de droma cãyãbara dji dromaara ßada nama ßaa. ⁷ ãcõrẽ Bedeade nãwã jara ßaa: “Animarã babue diaãdi cãyãbara mãã biara quĩrã ßaa bãrãba djãrã quĩrã djuburia pananida.”* Maã

* **12:2** Exodo 34:21; Deuteronomio 23:25. † **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6. ‡ **12:3-4** Exodo 35:12-13; Levitico 24:5-9. § **12:5**

Numero 28:9-10; Ezequiel 46:4-5. * **12:7** Osea 6:6.

bedeaba jara bΛda bārāba cawa pananabara, za bedeā neē beada biē jaradaē bacasia. ⁸ Mā, Naļ Djara Edadara ānāūbada ewari djibaria.-

Jesuba ānāūbada ewaride ēberā biabida
Marco 3:1-6; Luca 6:6-11

⁹ Jesura mamaΛba judiorā dji jΛrebada dedāa wāsia. ¹⁰ Mama ēberā jΛwa beu bΛda basia. Maļne āCARΛba Jesura biē jara quīrā panasidaa ānāūbada ewari ley igara bΛ carea. Maļ bērā idjia iwīdisidaa:
-¿Bia bΛca cacua biē bΛda ānāūbada ewaride bi-abida?-

¹¹ Jesuba panusia:

-Bārā ovejada ānāūbada ewaride uriade baesira ¿jΛwaba ēdrΛ edaēca? ¿Caiba māwā oē? ¹² ¿Ēberāda oveja cāyābara biara bΛēca? Maļ bērā bia bΛa ānāūbada ewaride bia oida.-

¹³ Maļbe dji jΛwa beu bΛa jarasia:

-JΛwara jiradua.-

Māwā jirabΛrΛde idji jΛwara abeda biasia de-warabema jΛwa quīrāca. ¹⁴ Ara maļda pariseorāra ēdrΛdapeda wāsidaa. Maļbe Jesu beadi carea crīcha jΛrΛsidaa.

Ācōrēba nezoca edada

¹⁵ Jesuba maļnebema cawaside āyā wāsia. Zocārā ēberārāda idji caidu wāsidaa. Maļne Jesuba dji cacua biē beara jūma biabicuasias. ¹⁶ Idjia ādjirā bio jara bΛsia idjidebemada ebuda jararānamārēā. ¹⁷ MaļgΛra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaiāba jarada quīrāca. ¹⁸ Nāwā jarasia: NaļgΛra māa edada nezocaa. Māa idjira quīrā bΛa. Idji carea māra wārāda bio bΛsrida bΛa.

Mã Jaurera idjía diaya. Idjia puru beaza mĩa jipa oidebemada jaraya.

19 Idjira ijaraëa idjaba quĩrũbideba biaëa. Maã bërã ni abalaba idji bedeabarada purude ùrĩnaëa.

20 Cha cõrãicha quirura idjia cõrãtaëa. Ìbĩrã maãrĩ urua quirura idjia quiaëa.

Ara maã quĩrãca dji ãbãaë beara jipa o bayaba ne jũmane poyabaraëaa.

21 Maãne puru beaza idjira jãñia ãdra edamãrëã.†

Jesu bië jarapedada

Marco 3:20-30; Luca 11:14-23; 12:10; 6:43-45

22 Maãbe ãcãrãba jai bara bã ãberãda Jesumaa edesidaa. Maã ãberãra dauberrea basia idjaba quĩrãme cara basia. Jesuba idjira biabisia bedeamãrëã idjaba unu bemãrëã. 23 Jũmarãba cawa crĩchadaë bërã iwĩdisidaa:

-Davideba zeida bãra çnaãgã Jesuca?-

24 Baribãrã ãdjirãba mãwã jara panãra parise-orãba ùrĩsidaa. Maãgãrãba jarasidaa:

-Jãã ãberãba jaira ãyã jãretabaria, jairã boro Beelzebúba maã ãbãada diada bërã.-

25 Baribãrã ãdjia crĩcha panãra Jesuba cawada bërã jarasia:

-Abari druadebemarãda ara ãdjiduba djõ pananibãrã, ãduba dji quininia. Abari purude wa abari dede dji ãberãrãda ara ãdjiduba djõ pananibãrã, dãrã pananaëa. 26 Ara maã quĩrãca Satanaba ara idji jaida ãyã jãretaibãrã, ara idji ume djõ bãa. çSãwã idjia poya bãra dãrã erobai?

27 Bãrãmaarã mã Beelzebúdeba jairãda ãyã jãreta bãa. Mãwãra bãrã ëpë beaba çcaideba jaira ãyã

† 12:21 Isaia 42:1-4.

ɟaretabada? Ādjirāba cawabidia bārāba āi crīcha panada. ²⁸ Baribara mā Ācōrē Jauredēba jairāda āyā ɟareta bābāra, Ācōrēba unubi bāa idjira jūēsida bārā Boro bai carea. ²⁹ Ēberā mēsrā bāra naārā ɟā chūmanaēbāra, ɟsāwā idji dede eđa ne drađe wāni? Aba māwā ɟā chūmasidara poya idji nebiada drađida panāa.‡ ³⁰ Abāda māare bāēbāra mā ume dji quīrūa. Abāba mā ume ēberārāda Ācōrēmaa eneēbāra āyā ɟarecuabaria.

³¹ Mā carea mā bārāa jaraya: ēberārāba cadjirua obadara, biē bedēabada sida Ācōrēba jūma quīrādoaya. Baribara abāba Ācōrē Jareba ođada diauruba ɟāwā osiada aibāra, Ācōrēba māra quīrādoāēa. ³² Abāba mā, Naā Djara Edađada biē jaraibāra Ācōrēba māra quīrādoaya. Baribara abāba Ācōrē Jaureda biē jaraibāra, Ācōrēba māra quīrādoāēa. Naā ewaride, ewari ze nūmaza quīrādoāē baya.

³³ Nejō biada zauibāra cawa panāa bacuru biada. Baribara dji biaēda zauibāra cawa panāa bacuru cadjiruada. Nejōza idji zau bādeba cawa panāa. ³⁴ ɟDama ēberārā! ɟBārā dji cadjiruarāba sāwā ne biada bedēadi? Ēberāba idji sođe crīcha bā quīrāca bedēabaria. ³⁵ Ēberā biaba idji sođe ne bia erobādeba ne biada jarabaria. Baribara ēberā cadjiruaba idji sođe ne cadjirua erobādeba ne cadjiruada jarabaria. ³⁶⁻³⁷ Bāa ne biada jaraibāra Ācōrēba bāra bia bāya. Baribara ne biaēda

‡ **12:29** Mā versīculode Jesuba jara bāa ēberā mēsrā bā ɟā chūma quīrāca idjia diaurura poyabaria jaira ɟaretacuai carea.

jaraiɓaɾa cawa oya. M̃a b̃ar̃a jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride jūmarāba idjía jaraɗida paña cārē cārēã ãdji bedeadeba djārã crīcha ārīsidada.

Jesuba Jonánebema jarada

Marco 8:12; Luca 11:29-32

³⁸ M̃awānacarea ḷcaɾa judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā biɗa Jesua jarasiɗaa:

–Jaradiabari, dairāba quĩrĩã paña b̃a ne ununacada oida. M̃awāra cawaɗia b̃ara bajāneba ze b̃aɗa.–

³⁹ Barib̃aɾa Jesuba jarasia:

–Bārã dji cadjiruarāba Ācōrēra ïjã ama paña. Bārãba m̃ra bajāneba ze b̃aɗa cawaɗi carea quĩrĩã paña m̃a ne ununacada oida. Barib̃aɾa m̃a ne ununacada oẽa. Bārãba ababe Ācōrēneba bedeabari Joná m̃awāna quĩrãca ununia. ⁴⁰ Jonára beda droma biteɗa ewari ũbea ãsa, diamasi biɗa baɗa quĩrãca m̃, Nañ Djara Edaɗara ewari ũbea ãsa, diamasi biɗa egorode baya.Š

⁴¹ Mañ awara Ācōrēba jūmarã cawa oi ewaride Ninive purudebemarãda piradr̃aɗeɗa bārãra biẽ jarad̃ia. Jonába Ācōrēba cawa oyada aside ãdjia cadjirua obadara igarasid̃aa.* Barib̃aɾa Joná cāyābara dji dromaara b̃aɗa nama b̃am̃ina bārãba ïjãnaẽ paña. ⁴² Mañ awara Salomoñ ewaride Sabá druadebema borora wērã basía. Idjira drua t̃am̃aba zesia Salomoñ necawaa ũrī carea.† Barib̃aɾa nañ ewaride Salomoñ cāyābara dji dromaara b̃aɗa nama b̃am̃ina bārãba ïjãnaẽ

Š 12:40 Joná 1:17. * 12:41 Joná 3:5-10. † 12:42 1 Reye 10:1-13.

panla. Mañ carea Ācōrēba cawa oi ewariēde mañ wērāba pirabaripeda bārāra biē jaraya.–

Jai jēda zeda

Luca 11:24-26

⁴³ Ēberā cacuadebemada ēdradacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga bade ānāūi carea jara babaria baribara sāma ānāūida unucā.† ⁴⁴ Mañ bēā idjiduba nāwā jarabaria: “Mādji badamaa jēda wāya.” Jūēbāde mañ ēberā sora de bari bā quīrāca unubaria. Bia ima nūmāda idjaba ne jūma bia nūmeada unubaria. ⁴⁵ Mañbe siete jai idji cāyābara cadjiruaara beada mañ ēberāmaa enepeda dji ēberā sođe eda panebadaa. Mañ bēā dji ēberāra idji naārā bađa cāyābara wetara biē bebaria. Ara mañ quīrāca mā ījāē panla carea bārā, dji cadjiruarāda naēna panana cāyābara biēara panania.–

Jesu ēberārā idjima zepedada

Marco 3:31-35; Luca 8:19-21

⁴⁶ Jesuba wadibida ēberārā beđe bade dji papa, dji djabarā sida dajada panāda idji ume beđe quīrā panasidaa. ⁴⁷ Abāba Jesua jarasia:

–Bā papada, bā djabarā sida dajadaare panla. Ādjira bā ume beđe quīrā panla.–

⁴⁸ Baribara Jesuba mañ ēberā jarasia:

–Bāmaārā ėcairāda mā papa idjaba mā djabarā?

⁴⁹ Mañbe idji ume nībabadarāmaa jawa supeda jarasia:

–Naļgarāda mā papaa idjaba mā djabarā. ⁵⁰ Mā Zeza bajāne bāba quīrā bā o beadrā mā djabaa, mā djabawērā, idjaba mā papaa.–

† 12:43 Israelerāba jarabadjidaa jairāra ējūā pōāsa ewaraga bade beabadada. Isaia 34:14.

13

Pea podadebema ne jara bΛ

Marco 4:1-9; Luca 8:4-8

¹ Ara mañ ewaride Jesura dedeba ēdrapeda amene droma icawa chũmane wāsia. ² Mañne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Mañ bērā jābade badopeda chũmesia. Ēberārāra ībΛde do icawa duanesidaa. ³ Mañbe Jesuba ādjirāa ne quīrātanoa ne jara bΛdeba nāwā jaradiasia.

–Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne ĀCΛΓΛ tara ode baecuasiasia. Mañne ībanada zesedapeda mīcuasidaa. ⁵ ΛCΛΓΛ tara ējūā mōgaraida bΛde baecuasiasia. Dji egorora nāūcha bΛ bērā mañ tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jΛwΛrΛāba purrubasiasia bio carra jidaē bada bērā. ⁷ Idjaba ĀCΛΓΛ tara ējūā ΛΓΛida bΛde baecuasiasia. Mama baecuadara jΛcara ΛΓΛ bara bΛba bΛrā quenasiasia. ⁸ BaribΛΓΛ ĀCΛΓΛ tara ējūā biaēde baecuasiasia. MañgΛra bio zausiasia. ΛCΛΓΛ cΛmΛba ara aride diasiasia, dewaraba waitabeara diasiasia, waabemaba waibΛara diasiasia.* ⁹ Dji cΛwΛΓΛ bara bΛba quīrācuīta ūrīdua.–

Jesuba ¿cārē cārēā ne jara bΛdeba jaradiasia?

Marco 4:10-12; Luca 8:9-10

¹⁰ Mañbe Jesu ume nībabadarāba idji caita zedapeda iwidisidaa:

–¿Cārē cārēā ēberārāa ne jara bΛdeba jaradiasia bari?–

¹¹ Jesuba panusiasia:

* **13:8** Griego bedeaēde nāwā bΛa: “ΛCΛΓΛ cΛmΛba treinta diasiasia, dewaraba sesenta diasiasia, waabemaba cien diasiasia.”

-Ăcōrēba ēberārā pe erobΛdebemada jūmarāa cawabiē bΛmīna bārāa cawabi bΛa. ¹² AbaΛba wārāda cawaibΛrΛ, Ăcōrēba auđuara cawabiyā. BaribΛrΛ adua bΛba cawa bΛda crīchaibΛrΛ idjia crīcha bΛ sida Ăcōrēba jāriya. ¹³ Maļ carea mĀa ādjirāa ne jara bΛdeba jaradiabaria. MĀa o bΛra ādjirāba unu panΛmīna cawadaē panΛa, idjaba mĀa jara bΛra ūrī panΛmīna cawadaē panΛa.

¹⁴ Ăcōrēneba bedeabari Isaíaaba jaradara wārāa: Naļ ēberārāba ūrī panΛmīna cawadaēa. Bio unu panΛmīna cawadaēa.

¹⁵ Ādjirāba sodeba poya cawadaēa, ūrī quĩrĩnaēa idjaba unu quĩrĩnaēa.

Māwā beadaēbara ādjirāba unucasidaa, ūrīcasidaa idjaba sodeba cawacasidaa.

Maļbe mĀmaa zedapeda mĀa ādjirāra biabicasia.†

¹⁶ BaribΛrΛ bārāra bio bia panΛa. Bārāba unu panΛra, ūrī panΛ sida cawa panΛa. ¹⁷ Wārā arada mĀa jaraya: bārāba unu panΛra zocārā Ăcōrēneba bedeabadarāba, ēberārā jīpa bea bida unu quĩrĩā panasidaa baribΛrΛ ununaē basía. Idjaba bārāba ūrī panΛra ūrī quĩrĩā pananamīna ūrīnaē basía.-

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Marco 4:13-20; Luca 8:11-15

¹⁸ Pea podadebema ne jara bΛdeba jaradara naļgΛa. Ūrīnadia. ¹⁹ Ta ode podaba naļda jara bΛa: Ăcōrēba ēberārā pe erobΛdebemada abaΛba ūrīpeda cawaēbΛrΛ, diauruba maļ bedeā idji sode jūēnara quĩrĩdoabibaria. ²⁰ Ta mōgaraida bΛ ējūāne podaba naļda jara bΛa: ĀcΛrΛ ēberārāba Ăcōrē bedeāra ūrīnapeda bio bΛsrīda

† 13:15 Isaía 6:9-10.

edabadaa. ²¹ BaribΛΓΛ bio carra jidaē bea bēřã dārã droadacaa. Ewari zarea zebΛΓΛde wa Ācōrē bedeã iĵã panΛ carea ēberārãba biē obΛdade ādjia iĵã panΛra igarabadaa. ²² Ta ēĵũã ΛΓΛida bΛde podaba naãda jara bΛa: ĀcΛΓΛ ēberārãba Ācōrē bedeara ũrĩbadaa, baribΛΓΛ ādjirã sãwã bia beadidebemada ĵũmawãyã crĩchabadaa. Ne ĵũmada erobeadibΛΓΛ, bΛsrida beadida crĩchabadaa. Ĵũma maã crĩchaba bedeã ādji sođe bedara bΛrá beabaria. Maã bēřã ādjira waridacaa. ²³ BaribΛΓΛ ta ēĵũã biade podaba naãda jara bΛa: ĀcΛΓΛba Ācōrē bedeara bia ũrĩnapeda iĵãbadaa. Maãbe ĀcΛΓΛba ne biada ara aride obadaa, ĀcΛΓΛba waitabeara obadaa, idjaba ĀcΛΓΛba waibΛara obadaa.‡

Trigo ēĵũãne chirua cadjirua uđa

²⁴ Maãbe Jesuba dewara ne jara bΛdeba jarasia: –Bajãne BΛba ēberārã pe erobΛra naã quĩřaca bΛa. Ēberãda bΛsia. Maã ēberãba idji ēĵũãne trigo ta dji biada úsia. ²⁵ BaribΛΓΛ idji nezocarã cãĩ panasidãde idji ume dji quĩrũda zepeda chirua cadjiruada trigo uđãde úsia. Maãbe wãsia. ²⁶ Mãwãnacarea dji trigora odjapeda ēãpetasia. Chirua cadjirua sida odjasia. ²⁷ Dji nezocarãba djibarĩa iwĩdide wãsidã: “Dai boro, bΛ ēĵũãne trigo biada usibΛΓΛ ĵãã chirua cadjiruara sãwã odjasi?” ²⁸ Djibariba panusia: “Mã ume dji quĩrũba mãwã osia.” Maãne dji nezocarãba idjĩa iwĩdisidã: “Mãẽteara ĵquĩrĩã bΛca dairãba ēũcuade wãnida?” ²⁹ Djibariba panusia: “Mãwã orãnadua.

‡ **13:23** Griego bedeadẽ nãwã bΛ bΛa: “ΛcΛΓΛba treinta zaubadaa, ĀcΛΓΛba sesenta zaubadaa, idjaba ĀcΛΓΛba cien zaubadaa.”

Māwã odibΛΓΛ trigoda chirua cadjirua ume ābaa ãũcuadia. ³⁰ Biara bΛa idu ābaa waribidida aba ewabΛdaada. Mañ ewaride mĭa dji ewabΛdarãa jaraya: naãrã chirua cadjiruada jΛΓΛ pedapeda cajĭnadua babuedi carea. BaribΛΓΛ trigora mĭ ne wagabada dede waga bΛdadua.”-

Mostaza tadebema ne jara bΛ

Marco 4:30-32; Luca 13:18-19

³¹ Wayacusa Jesuba ne jara bΛdeba jarasia:

-Bajãne BΛba ěberãrã pe erobΛra nañ quĩrãca bΛa. ěberãba mostaza tada idji ějũãne ũsia. ³² Mañ mostaza tara jũma dadjia ubada cãyãbara djubibia quirua. BaribΛΓΛ dewara néu bea cãyãbara waiBΛara waribaria aba bacuru babΛΓΛdaa. Mañ bẽrã ĩbanara dji jΛwatede de ocuaede zebadaa.-

Pañ ěsãbaridebema ne jara bΛ

Luca 13:20-21

³³ Idjaba Jesuba dewara ne jara bΛdeba jarasia:

-Bajãne BΛba ěberãrã pe erobΛra pañ ěsãbari quĩrãca bΛa. Mañ pañ ěsãbarira wẽrãba maãrĩ edapeda harina waiBΛade abuesia. Mañbe bio puerapeda chũmasia aba jũma ěsãbΛΓΛdaa.-

Jesu ne jara bΛdeba bedeada

Marco 4:33-34

³⁴ Jũma maĭgΛra Jesuba ěberãrãa ne jara bΛdeba jaradisia. Ababe ne jara bΛdeba ãdjirãa bedeabadjia. ³⁵ Ācõrẽneba bedeabariba jarada quĩrãca wãrãda mãwãsia:

Mãa ne jara bΛdeba bedeaya. Ācõrẽba nañ ějũã odadeba ĭtaa cawabiẽ baedada mĭa jaraya. §

Chirua cadjirua néude waridada Jesuba cawa jarada

³⁶ Mañbe Jesura ěberārã ume badada diguidaa wãsia. Idji ume nĩbabadara zedapeda iwidiisidaa:

–Chirua cadjirua uđadebemada dairãa cawa jaradua.–

³⁷ Jesuba jarasia:

–Dji ta bia ubarira mñ, Nañ Djara Edadaa.

³⁸ Peara nañ ějũãa. Dji ta biara Ācõrẽba pe erobã ěberārãa. Chirua cadjiruara diauru ěpẽ panãrãa.

³⁹ Dji quĩrũ, mañ chirua cadjirua udara diauru. Dji néu ewađi ewariba jara bãa nañ ějũã jõi ewarida. Dji néu ewađira Ācõrẽ bajãnebema nezocarãa. ⁴⁰ Chirua cadjirua ěūtacuadapeda babuebada quĩrãca nañ ějũã jõbãrãde mãwãya. ⁴¹ Mñ, Nañ Djara Edađaba bajãnebema nezocarãda diabueya cadjirua obadarãda, cadjirua obibadarã sida mñ puru tãenabemada jãrã pedamãrẽã. ⁴² Mañgãrãra tãbã uruade batakuađia. Mama aujiã panania idjaba puaba quida ĩchia panania. ⁴³ Baribãrã dji jipa beada ađjirã Zeza purude ãmãdau quĩrãca dorodorroa beađia. Dji cãwãrã bara bãba quĩrãcuita ũrĩdua.

Ějũã nẽdođa idjaba perla nẽdođa

⁴⁴ Bajãne Bãba ěberārã pe erobãra parata egorode mẽrã bãda quĩrãca bãa. Mañ paratara ěberãba unupeđa arima mẽrã bãsia. Mañbe bãsrída wãpeda jũma idjia erobãra nẽdobuepeda dji ějũãda nẽdosia.

⁴⁵ Mañ awara Bajãne Bãba ěberārã pe erobãra nañ quĩrãca bãa. Ěberãda bãsia. Mañ ěberãba perla neta dji biada nẽdoi carea jãrã bãbadjia. ⁴⁶ Mãwã

ɓɔde aba bio biya quiru nēɓɓa ɓɔda unusia. Ara maɓda idjia eroɓɓara jūma nēdobuepeda maɓ netara nēdosia.

Ātarrayadebema

⁴⁷ Bajāne ɓɓaba ēberārā pe eroɓɓara ātarraya quĩrāca ɓɓa. Ātarraya ɓaribɔdadaɓe beda quĩrātanoa jidabadaa. ⁴⁸ Biradacarea ĩɓɔdaa errebari edebadaa. Maɓbe chūpanenapeɓa beda biada jamarade jɔɔɔ pebadaa. Dji cadjiruada ɓatacuabadaa. ⁴⁹ Ara maɓ quĩrāca naɓ ējūā jōɓɔɔɔde māwāya. Ācōrē bajānebema nezocarāda zedapeɓa ēberā cadjiruarāda dji jipa ɓea tāēnabemada āyā ɓɔɔia. ⁵⁰ Maɓbe tɓɓɔ uruade ɓatacuadɔia. Mama aujīā panania idjaba puaba quida ĩchia panania.-

Nebia djiwidi idjaba dji drōā

⁵¹ Maɓbe Jesuba iwidiisia:

-Māa jaradara ɔɓārāba jūma cawasidaca?-

Ādjia panusidaa:

-Māē, dai Boro.-

⁵² Maɓne Jesuba jarasia:

-Bajāne ɓɓaba ēberārā pe eroɓɓadebemada judiorā ley jaradiabariba cawasira de djibari quĩrāca ɓaya. Idjia waga eroɓɓadebemada nebia djiwidida, dji drōā sida acɓbibaria.-

Jesu Nazarede bada

Marco 6:1-6; Luca 4:16-30

⁵³ Māwā ne jara ɓɔdeba jaradiadacarea Jesura āyā wāsia. ⁵⁴ Maɓbe idji purude jūēsia. Ewari aba judiorā dji jɔɔɔɔɔ dede jaradia ɓasia. Dji ũrī duanɓa cawa crīchaɔāē bērā nāwā jarasidaa:

-Naŋgɔba ʒsãmaareba jãã crĩcha cawaara edasi? ʒSãwã ne ununacada poya oi? ⁵⁵ ʒIdjira dadji purudebema de obari warraẽca? Idji papara ʒMariaẽca? Idji djabarãra ʒSantiago, Jose, Simoã idjaba Judaẽca? ⁵⁶ Jũma idji djabawẽrãrã siða ʒdadjirã tãena panãca? Mãwã baibɔɔ, ʒidjia sãma jãcua cawasi?-

⁵⁷ Ādjirãba Jesura ĩjã quĩrĩãnaẽ basía. Maã bẽrã Jesuba jarasia:

-Ācõrẽneba bedeabarida djãrã druade wayabadaa, baribɔɔ ara idji druadebemarãba wayadacaa. Idji dede panabada biða wayadacaa.-

⁵⁸ Ādjirãba ĩjãnaẽ bẽrã Jesuba mama ne ununacada zocãrãẽbe osia.

14

Herodeba Jesudebema ũrĩna

Marco 6:14-29; Luca 9:7-9

¹ Maã ewaride Herodera Galilea druadebema boro basía.* Maã Herodeba ũrĩsia Jesura trã ɔɔga ɔɔda. ² Maã carea idjiare ɔɔea jarasia:

-iMãmaarã Borocuebari Juaã ãrẽbaɔada jãwã ɔɔa! Maã bẽrã jũma ne ununacara poya o ɔɔa.-

³⁻⁴ Herodeba mãwã jarasia Juaãra beabiða bẽrã. Maãgɔara nãwã basia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quima Herodía abadada edasia. Baribɔɔ Juaãba idjía jarabadjia: “Bɔ djaba quimada erobacara ɔɔa.”† Maã carea Herodeba Juaãra

* **14:1** Herode. Maã Herodera Antipa trã jarabadjidaa. Ācõrẽ Bedeade odja ɔɔa Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de biða. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidaa (Mateo 2:1-23). † **14:3-4** Levitico 18:16.

jidapeda preso b̄abada dede carenaba j̄ā b̄asia.
⁵ Juañra beabi quĩrĩã b̄asia barib̄ar̄a puruda waya
 baða b̄erã poya oẽ b̄asia. Puruba crĩcha b̄asia
 Juañra Ācõrẽneba beðeabarida.

⁶ Herode toda ewari b̄asriða o pan̄ne Herodía
 cauda jũmarã quĩrãpita bairasia. Mañba Herodera
 bio b̄asriðasia. ⁷ Mañ carea mañ awẽrãa wãrãneba
 jarasia ne baridua idjia iwidib̄ar̄ada diaida.
⁸ Mañne dji papaba idji caua nãwã iwidibisia:

–Máa epeðecode Borocuebari Juañ boroda
 diadua.–

⁹ Mãwã iwidiside Herodera sopuasia. Barib̄ar̄a
 jũma idji ume ne co duan̄a quĩrãpita wãrãneba
 jarada b̄erã Herodía cauba iwididara obisia. ¹⁰ Ara
 mañda Juañra preso b̄abada dede b̄ada ob̄á
 t̄bisia. ¹¹ Juañ borora epeðecode enenapeda
 Herodía caua diasidãa. Mañbe dji cauba dji papaa
 diasia. ¹² Mãwãnacarea Juañ ume nĩbapedadaba
 idji cacuara edadapeda t̄barisidãa. Mañbe Jesua
 jarade wãsidãa.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Marco 6:30-44; Luca 9:10-17; Juañ 6:1-14

¹³ Jesuba Juañ jaidada ũrĩside iduba jãbade
 eberã neẽmaa wãb̄ar̄a basía. Barib̄ar̄a eberãrãba
 idji sãmaa wãb̄ar̄ada cawasidãde puruzabemada
 jĩrũba araa wãsidãa. ¹⁴ Jesura jãbadeba drua
 b̄adob̄ar̄ade mañ eberãrã zocãrã duan̄ada unusia.
 Adjirãra mĩã djuburi ununa b̄erã dji cacua biẽ
 queðeada biabicuasias. ¹⁵ Queubodo b̄erã idji ume
 nĩbabadarãra idjimaa wãnapeda jarasidãa:

-Nama ēberāra caita neēa. Mañ awara queubΛΓΛΑ. Ēberārāa jaradua puru beade codira nēdođe wānamārēã.-

¹⁶ Mañne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

-Ādjirāra wāniē panΛΑ. BārābΛΓΛ ne cobidada.-

¹⁷ BaribΛΓΛ ādjia jarasidaa:

-Daiba pañda juesumabe idjaba bedada umébe eropanΛΑ.-

¹⁸ Jesuba jarasia:

-Māmaa enenadua, māēteara.-

¹⁹ Mañbe ēberārāa jarasia pōājārāne chūpanenamārēã. Mañ pañ juesuma panΛra, beda umé panΛ sida idji jΛwade edapeda bajānaa aΛpeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe pañra cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēã. ²⁰ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. Dji adubaedada jΛΓΛ pesidade doce jamara birasidaa. ²¹ Mama ne copedadara dji umaquĩrā awa mil juesuma panasidaca bΛa, wērārāda warrarā sida juachadaē.

Jesu do ģrġ nībada

Marco 6:45-52; Juañ 6:16-21

²² Māwānacarea Jesuba idji ume nībabadarāra jābade badobisia idji na quĩrārā chānamārēã. Mañne idjira besia ēberārā diguida wābigai carea.

²³ Jūmarāda wābigapeda iduba eyadaa Ācōrēa iwidiđe wāsia. Queuside iduba basia. ²⁴ Mañmisa Jesu ume nībabadarāra do quēsindra panasidaa. Mañne nāūrāda ādji nocoareba puá nūmΛ bērā baido bogozoaba jābara jirawe eronūmesia.

25 Āsabodode Jesura do ģrġ nīda ādjimaa wāsia.
 26 BaribΛrΛ idji ume nībabadarāba maġ unusidade bio dauperasidaa. Ne wayaaba ādjirāra biasidaa:

–¡Bēwārāda jāwā nīa!–

27 Ara maġda Jesuba jarasia:

–¡Sozarra ðeadaua! Mġda jāwā ðΛΛ. ¡Ne wayarānadua!–

28 Maġne Pedroma idjía jarasia:

–Mġ Boro, wārāda bΛda jāwā ðΛbΛrΛ, mġra do ģrġ bΛmaa wābidua.–

29 Ara maġda Jesuba jarasia:

–¡Zedua!–

Ara maġda Pedrora jābadeba doeda ðadopeða Jesumaa do ģrġ wābΛrΛ basía. 30 BaribΛrΛ Pedroma nāūrā dji cābāyā puá ðΛ unuside dauperasia. Maġne ta dogo bērā biasia:

–¡Mġ Boro, carebadua!–

31 Ara maġda Jesuba jΛwade jidapeða jarasia:

–Ache, ¿cārē cārēã ĳjǎé basi mġa bΛra do ģrġ poya nībabida?–

32 Jābade ðadosidade nāūrāra cābasia. 33 Maġbe jūma jābade panΛra Jesu quīrāpita chīrāborode copanenapeða idjía bia beðeasidaa:

–¡BΛra wārāda Ācōrē Warraa!–

Jesuba Genesare druade cacua bið bea biabida

Marco 6:53-56

34 Chā wānada Genesare druade jūēsidaa.
 35 Mamabema ēberārāba Jesura cawasidaa. Maġ carea jūma ādji druade jarabisidaa Jesura jūēsida. Maġbe ēberārāba jūma dji cacua bið ðeara idjimaa enesidaa. 36 Ādjirāba idjía beða djuburiasidaa

ababe idjia cacuade jã bΛ ida tãbimãrẽã. Jesuba idu tãbida bẽrã jũmaena biacuasidaa.

15

JΛwa sΛgΛbadadebema

Marco 7:1-23

¹ Mãwãnacarea λCΛΓΛ pariseorãda, judiorã ley jaradiabada sida Jerusaleã purudeba Jesumaa zedapeda iwidadidaa:

² –BΛ ume nĩbabadarãra jΛwa sΛgΛdaẽ ne cobadaa. ¿Cãrẽ cãrẽã dadji drõãenabemaba jaradiapedadara igara panΛ?–*

³ Maãne Jesuba panusia:

–Bãrã bida ¿cãrẽ cãrẽã ara bãdjia obadadeba ãcõrẽba obi bΛ bedeara igarabada? ⁴ Idjia nãwã jarasia: “BΛ zezada, bΛ papa sida waya pananadua.”† Naã sida jarasia: “Bariduaba idji zezada, idji papa sida biẽ jaraibΛΓΛ, idjira beadida panΛa.”‡ ⁵⁻⁶ BaribΛΓΛ bãrãba dji zeza wa dji papa careba amaaba nãwã jarabadaa: “Jũma mãa erobΛra ãcõrẽa diada bẽrã mãa bΛra poya carebaẽa.” Mãwã bãrã drõã naẽnabemaba jaradiapedada êpẽ panΛneba ãcõrẽ bedeara igarabadaa. ⁷ Bãrã dji biaca bearã, ãcõrẽneba bedeabari Isaiaba bãrãnebemada ariede bΛsia. Nãwã jarasia:

⁸ Naã puruba mãa bia bedeabaria, baribΛΓΛ wãrãda ãdji sodeba mãma crĩchadacaa.

* **15:2** Levitico 22:4-8de jara bΛa sacerdoterãra cuidida pannebemada, baribΛΓΛ Jesu ewaride pariseorãba jaradiabadjidaa jũmarãba jΛwa sΛgΛdida panΛda drõãenabemarãba jarapedada quĩrãca. † **15:4** Exodo 20:12. ‡ **15:4** Exodo 21:17.

⁹ Ādji quĩrĩãbe mĀa bia bedeabadaa. MĀ bedea cĀyãbara ēberã crĩchadrΛ jaradiabadaa.Š

¹⁰ MaĀbe Jesuba ēberãrã arima duanΛra trĀpeda nãwã jarasia:

–MĀ bedeara ũrĩnadia cawadamãrẽã. ¹¹ Dadjia cobadaba Ācõrẽ quĩrãpita mititia bΛcaa. ĀtebΛrΛ itedeba ze bΛbΛrΛ dadjira Ācõrẽ quĩrãpita mititia bΛbaria.–

¹² Mãwãnacarea Jesu ume nĩbabadarãra caita zedapeda jarasidaa:

–¿BΛa cawa bΛca pariseorãra sode biẽ duanΛda bΛa jãĀ bedea jarada carea?–

¹³ Jesuba panusia:

–MĀ Zeza bajãne bΛba udaẽra jũma ēũta batakuya. ¹⁴ MaĀ bẽrã pariseorã carea crĩcharãnadua. Ādjirãra dauberrea bea quĩrãca panΛa. Ādji ěpẽbΛda sida dauberrea bea quĩrãca panΛa. Dauberrea bΛba dewara dauberrea bΛda eronĩbaibΛrΛ umena uriade bæedia.–

¹⁵ MaĀne Pedroba Jesua jarasia:

–Dadjia cobadaɛebema bΛa jaradiadada dairãa cawa jaradua.–

¹⁶ Jesuba iwidisia:

–¿Bãrã bida wadi adua panΛca? ¹⁷ ¿Dadjia cobadara biteda wãpeda dajadaa ědrΛbarida cawadaẽ panΛca? ¹⁸ BaribΛrΛ ēberã itedeba dajadaa ze bΛda sodeba ze bΛa. MaĀgΛba ēberãra Ācõrẽ quĩrãpita mititia bΛbaria. ¹⁹ Crĩcha cadjiruada, miã beaida, daunemaida, auɗua baida, ne drΛaida, sewa o baida, djãrã biẽ jarai sida sodeba ze bΛa. ²⁰ Jũma maĀgΛba ēberãra Ācõrẽ

quĩrãpita mititia ð̂baria, barib̂r̂r̂ ĵŵa ŝĝl̂ẽ ne cob̂r̂r̂ba dadjira mititia ð̂caa.-

Jesuba cananeo wẽrãcau biabida

Marco 7:24-30

²¹ Jesura mamâba Tiro druade idjaba Sidoã druade p̂rr̂r̂a wãsia. ²² Mañne cananeo wẽrã mañ druadebemada Jesu nĩmaa zesia. Mañ wẽrãba nãwã jĩgua bedea nũmesia:

-jMã Boro, Davideba zeda, mãra quĩrã djuburiadua! Mã cauda jaiba bio bia mĩga erob̂r̂a.-

²³ Barib̂r̂r̂ Jesuba panuẽ basía. Mañne idji ume nĩbabadarãra caita wãnapeda idjía nãwã bedea djuburiasidaa:

-Jãñ wẽrãra dadjirã caiðu bia nã. Idjía jaradua ãyã wãmãrẽã.-

²⁴ Wẽrãra cananeo bẽrã Jesuba idjía jarasia:

-Ãcõrẽba mãra Israeldebema dji adua ðeamaa diabuesia.-

²⁵ Mañne wẽrãra Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda jarasia:

-Mã Boro, jcarebadua!-

²⁶ Jesuba panusia:

-Biẽ ð̂a warrarãba co pan̂da jãrĩda usaa diai carea.-

²⁷ Mañne wẽrãba jarasia:

-B̂a jara ð̂ra wãrãa, mã Boro, barib̂r̂r̂ usaba djibari mesa edre djico jurruzoadeada cobaria.-

²⁸ Jesuba jarasia:

-Wẽrã, ð̂a wãrãda jã ð̂a mã b̂ cauda poya biabida. Mañ bẽrã ð̂a quĩrã ð̂ quĩrãca mã oya.-

Ara mãda dji caura biasia.

Jesuba cuatro mil ĕberārā ne cobida

Marco 8:1-10

²⁹ Mamaλba Jesura amene droma Galileadaa wāsia. Eyade λτλ wāpeda mama chūmesia. ³⁰ Maλbe ĕberārā zocārā idji bλmaa zesesisdaa. Ādjirāba jīrū biē beada, dauberrea beada, quīrāme cara beada, jλwa biē beada, quīrātanoa cacua biē bea sida zocārā enesidaa. Maλgλrāra Jesu caita bλsidaa. Maλbe Jesuba jūma biabicusia. ³¹ Ēberā arima duanλba unusidaa dji quīrāme cara beadara bedea panλda, dji jλwa biē beadara bia panλda, jīrū biē beadara bia nīnada, idjaba dauberrea beadaba unu panλda. Jūmarāba cawa crīchadaē bērā israelerā Ācōrēa bia bedesidaa.

³² Māwā panλne Jesuba idji ume nībabadarāra trλpeda jarasia:

-Mā naλ ĕberārāra mīā djuburi unu bλa. Mā ume duanλda ewari ūbea babλrλa. Ādjia codi carea eropananara jōsia. Mā ādjirāra ne codaē diguidaa wābigaēa ota cacua norrabarirānamārēā.-

³³ Baribλrλ idji ume nībabadarāba iwidisidaa:

-Nama ĕberārā neēma λsāma codira edadi zocārā nūmλ itea?-

³⁴ Maλne Jesuba iwidisia:

-λBārāba paλda jūmasāwā eropanλ?-

Ādjia panusidaa:

-Sietebe eropanλa, idjaba beda zaqueda zocārāēbe eropanλa.-

³⁵ Maλbe Jesuba ĕberārāra jūma egode chūmebisia. ³⁶ Maλ siete paλra, beda sida idji jλwade edapeda Ācōrēa bia bλada asia. Māwāpeda bedara paλ sida cōrācuapeda idji ume

nĩbabadarãa diasia jedecadamãrẽã. Ara maĩda jedecasiđaa. ³⁷ Jũmarãba codapeda jãwũãcuasiđaa. Dji adubada jΛΓΛ pesidade siete jamara birasiđaa. ³⁸ Mama ne copedadara dji umaquĩrã awa mil quĩmãrẽ panasiđaca ʙΛA, wẽrãrãda warrarã siđa juachadaẽ. ³⁹ Maĩbe ẽberãrã wãbigapeda Jesura jãbađe ɓadopedã Magadaã druadãa wãsia.*

16

*Pariseorãba Jesua ne ununaca obi panana
Marco 8:11-13; Luca 12:54-56*

¹ Mãwãnacarea ̄ΛCΛΓΛ pariseorãda, saduceorã siđa Jesumaa zesiđaa. Idjira ̄Acõrẽneba zeẽ ʙΛda unubidida crĩchasiđaa. Maĩ carea idjĩa iwidiđisiđaa ne ununacada omãrẽã. ² Maĩne Jesuba panusia:

-QueubΛΓΛde ̄mãđau ɓaebariare bajãda purea nũmΛɓΛΓΛ, ɓãrãba jarabadaa nurẽma ewari bi-aida. ³ Idjaba diapeda ̄mãđau odjabariare bajãra purea nũmΛɓΛΓΛ idjaba towa nũmΛɓΛΓΛ, ɓãrãba jarabadaa ewari cadjiruaidã. ɓãrã dji biaca ɓearãba ewari quĩrãra cawa panΛmĩna ̄Acõrẽba naĩ ewaride o ʙΛra cawadãca. ⁴ ɓãrã dji cadjiruarãba ̄Acõrẽra ãjã ama panΛA. Mãra bajãneba ze ʙΛda cawadi carea quĩrĩã panΛA mĩa ne ununacada oida. ɓaribΛΓΛ mĩa ne ununacada oẽa. ɓãrãba ababe ̄Acõrẽneba beđeabari Joná mãwãna quĩrãca ununia.-*

Maĩbe Jesura ădjirã amepeda wãsia.

* **15:39** Magadaã. Griego beđeade ̄ΛCΛΓΛ cartade “Magdala” ʙΛ ʙΛA. * **16:4** Joná mãwãna. Joná 3:3-9; Mateo 12:38-41.

*Pariseorã harina êsãbibari**Marco 8:14-21*

⁵ Amene droma chãnapeda Jesu ume nĩbabadarãba cawasidaa pałda quĩrãdoasidada.

⁶ Małne Jesuba jarasia:

–Pariseorã harina êsãbibarida, saduceorãne sida quĩrãcuitadadua.–

⁷ Jesu ume nĩbabadarãra ãduba nãwã bedeasidaa:

–Idjia mãwã jarasia dadjirãba pałda enepedadaẽ bẽrã.–

⁸ Jesuba cawa ãasia cãrẽnebemada bedea panłda. Mał carea jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã pałra neẽana a panł? Bãrãba ãcõrẽra ãjãnaẽca ãla. ⁹ ¿Młã odara bãrãba unusidamĩna cawadaẽ basica? ¿Quĩrãdoasidaca pał juesumaneba młã ãberãrãra mil juesuma ne cobidada?†

¿Quĩrãdoasidaca bãrãba dji adubada jłrł pesidade jamara jũmasãwã birasidada?

¹⁰ ¿Idjaba quĩrãdoasidaca pał siete panłneba młã ãberãrãra mil quĩmãrẽ ne cobidada?‡ ¿Quĩrãdoasidaca bãrãba dji adubada jłrł pesidade jamara jũmasãwã birasidada? ¹¹ ¿Sãwãẽrã cawadaẽ młã pałnebemada bedeaẽ ãda? Młã jarasia pariseorã harina êsãbibarida, saduceorãne sida quĩrãcuitadamãrẽã.–

¹² Małbebłrł cawasidaa Jesuba harina êsãbibaridebemada jaraẽ ãsida, ãtebłrł pariseorãba, saduceorãba jaradiabadaebemada quĩrãcuitadamãrẽã jara ãasia.

*Pedroba Jesudebema jarada**Marco 8:27-30; Luca 9:18-21*

† **16:9** Mateo 14:17-21. ‡ **16:10** Mateo 15:34-38.

13 Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cesarea-Pilipo druade jūēne wāsidaa. Mañne Jesuba ādjía iwídisia:

–Mā, Nañ Djara Edadara ¿ēberārāba caida crīcha panΛ?–

14 Ādjirāba jarasidaa:

–ΛcΛrΛba jara panΛa bΛra Borocuebari Juaāda. Dewararāba jara panΛa bΛra Elíada. Dewararāba jara panΛa bΛra Jeremiada wa Ācōrēneba bedeabarida.–

15 Mañne Jesuba iwídisia:

–BaribΛrΛ bārāba mΛra ¿caida crīcha panΛ?–

16 Simoā Pedroba panusia:

–BΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađaa, Ācōrē zocai bΛ Warraa.–

17 Jesuba jarasia:

–BΛra bio bia bΛa, Simoā, Joná warra. Ni abaΛ ēberāba bΛa maāgΛra cawabidaē basía, ātebΛrΛ mΛ Zeza bajāne bΛba cawabisia. 18 Māa jaraya: bΛra Pedroa. Māa nañ mōgara ārΛ mΛ puruda oya.Š Ni beu bida mΛ purura poyaēa.

19 Purudebema yave diabΛrΛ quírāca māa bΛra Ācōrēba pe erobΛdebemarā tāēna dji dromada bΛya.* BΛa nañ ējūāne iduaribiēra Ācōrē bajāne bΛ bida iduaribiēa. Idjaba bΛa nañ ējūāne iduaribi bΛra Ācōrē bajāne bΛ bida iduaribiya.–

Š **16:18** Pedro. Pedro trĭba griego bedeade mōgarada jara bΛa. Nañ mōgara. Pedro trĭba mōgara jara bΛ bērā ācΛrΛmaarā Jesuba nañ mōgaraada abΛrΛdeba Pedroda jara bΛa. Dewararāmaarā jara bΛa Pedroba versículo 16de jarađada. Idjaba ācΛrΛmaarā Jesuda jara bΛa (1 Corinto 3:11; 10:4; 1 Pedro 2:6-8). * **16:19** Jesu ewaride purudebema yave erobΛra dji droma basía.

20 Mañbe Jesuba idji ume nĩbabadarãa bio jara ðasia ni abala jararãnamãrẽã idjira Æcõrẽba ãdra edabari diai jaraðada.

Jesuba idji beaðidebema jarada

Marco 8:31-9:1; Luca 9:22-27

21 Mañ ewarideba ãtaa Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarabadjia idjira Jerusaleñne bia mĩgaida ðada. Nãwã jarasia:

–Mãra purudebema bororã jawaeda, sacer-dote bororã jawaeda, judiorã ley jaradiabadarã jawaeda bida bia mĩgaya. Mãra beabidia baribara ewari ùbeade ãrẽbaya.–

22 Mãwã jarada carea Pedroba Jesura jĩgabe edepeda quẽã ða quĩrãca jarasia:

–Mã Boro, mãwã beðearãdua. Æcõrẽba ðara idu mãwãbiẽa.–

23 Baribara Jesuba jẽda acapeda Pedroa jarasia:

–Satana, mã caitabemada ãyã wãdua. Mãa oida ðara ða obi ama ða. ða Æcõrẽ quĩrãca crĩchaẽ ða. Ætebãrã ãberã quĩrãca crĩcha ða.–

24 Mañbe Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Abãba mãda ãpẽ quĩrã ðabara, idjia o quĩrã ðara igarapeda bia mĩgai carea ðaida ða.† Mañbe mãra ãpẽida ða. 25 Abãba nañ ãjũãne bia ðaida jara ðaibara, jĩrũare bia ðaãa. Baribara abãda mã carea beuibara, Æcõrẽ ume ewariza zocai baya.

26 Æberãda nañ ãjũãne ne jũma erobãde beuibara, ãidjia erobãba carebaica? Beu amaaba idjia erobãdebemada ãjũmasãwã poya diai? 27 Wãrãda mã, Nañ Djara Edãdara bajãnebema nezocarã ume

† 16:24 Bia mĩgai carea ðaida ða. Griego beðeade nãwã ðã ða: “Idji crura atau edeida ða.”

zeya m̃ Zeza ʌʌadeba cawa oi carea. Mañne bia opedadara m̃a bia ʌya idjaba cadjirua opedadara biē ʌya. ²⁸ M̃a wārāda jaraya: ʌcʌra nama panʌ beudi naēna ebuda ununia m̃, Nañ Djara Edadara jūmarā Boro bai carea zebʌrʌda.–‡

17

Jesu quĩrā awara nūmena
Marco 9:2-13; Luca 9:28-36

¹ Sei ewari badacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, dji djaba Juañ sida āduba eya ʌta ʌmaa edesia. ² Mama ādji quĩrāpita Jesura quĩrā awara nūmesia. Idji quĩrāra ʌmādau quĩrāca dorrodor-roa nūmesia. Idjia jʌ ʌ sida ʌnaa quĩrāca totroa nūmesia. ³ Cawaēne ādjia unusidaa Moiseda Elía sida Jesu ume bedea panʌda. ⁴ Mañ carea Pedropa Jesua jarasia:

–Dai Boro, bia ʌa दौरा नामा पानʌda. ʌa quĩrā ʌʌʌra daiba de zaqueda ũbea odia, aba ʌa itea, aba Moise itea, idjaba aba Elía itea.–

⁵ Pedro māwā bedea ʌde jʌrārā eradra ʌda ādji ʌrʌ zesia. Mañ jʌrārāba ādji ānā edaside nañ bedeadā jĩgua ũrĩsidaa:

–Nañgʌra m̃ Warra bio quĩrā ʌa. M̃ra idji carea ʌsrida ʌa. Idjia jara ʌra ũrĩnada.–*

‡ **16:28** Daniel 7:13-14. Ununia m̃, Nañ Djara Edadara jūmarā Boro bai carea zebʌrʌda. Ebuda ʌāēa cārēda ununida. ʌcʌra maarā jara ʌa Jesu quĩrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararā maarā jara ʌa Jesu ʌrēbaiēbemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida. * **17:5** Deuteronomio 18:15; Isaía 42:1.

6 Mañ ūrĩsidade ne wayaaba egode ðarrubari tapanesidaa. 7 Māwā ðade Jesura zepeda ādjira tāsia. Mañbe jarasia:

–Piradradaua. Ne wayarānadaua.–

8 Ādjia wayacusa acadaide Jesura iduba nūmada unusidaa.

9 Eyaðeba edaa zesidade Jesuba ādjia nāwā jara ðasia:

–Bārāba unupeðadara ni abaa jararānadaua aba mñ, Nañ Djara Edada ãrēbabadaa.–

10 Mañne ādjia Jesua iwidisidaa:

–Māwāra judiorā ley jaradiabadaba ¿cārē cārēã jarabada Elíada naārã zeida ðada?–

11 Jesuba panusia:

–Wārāda Elíara naārã zeida ðaa ne jūmada bia ðai carea.† 12 Baribada mña jaraya Elíara zesida. Māwāmīna ni abaa idjira cawadaē basía. Ātebada ēberārāba o quĩrĩa panana quĩrĩa idjira osidaa.‡ Ara mañ quĩrĩa mñ, Nañ Djara Edadara ādji jawaeda bia mĩgaya.–

13 Mañne Jesu ume nĩbabadarāba cawasidaa idjia Borocuebari Juañnebemada bedeã basida.§

Jesuba warra jai bara ða biabida

Marco 9:14-29; Luca 9:37-43

14 Ādji eyaðeba edaa zesidade ēberārāda zocārã ābaa duanasidaa. Mañne ēberāda Jesumaa zesia. Mañ ēberāra Jesu quĩrĩpita çĩrĩborode cobepeda jarasia:

15 –Mñ Boro, mñ warrada quĩrã djuburiadaua. Idjira ara pichia wawabaria, mañba bia ðaca.

† 17:11 Malaquia 3:1; 4:5-6. ‡ 17:12 Marco 6:14-29. § 17:13 Mateo 11:14.

Edaude tɒbɒde bæbaria idjaba edaude doeda bæbaria. ¹⁶ Mɒa idjira bɒ ume nĩbabadarāmaa enesia, māwāmĩna poya biabidaē basía.-

¹⁷ Jesuba jarasia:

-¡Bārāba Ācōrēra ĩjānacaa! ¡Bārāra dji cadjiruarāa! Bārāba ĩjānamārēā ¿aba sālbe mɒa droai? Warrara namaa enenadua.-

¹⁸ Jesuba jai quēā jɒretaside warra cacuaɗebemada ēdrɒsia. Ara maɒda warrara biasia.

¹⁹ Māwānacarea Jesu ume nĩbabadarāra idjima wānapeda āduba iwidiɗidaa:

-¿Sāwāērā dairāba jāɒ jaira poya āyā jɒretadaē basi?-

²⁰ Jesuba panusia:

-Bārāba mācua Ācōrēra ĩjānaē panɒ bēra poyadaē basía. Wārāda mɒa jaraya: mostaza ta maārĩ quiru quĩrāca bārāba maārĩ ĩjā panɒbara, naɒ eyaa namabemada āyā baɗe wāduada acasiɗaa, maɒne eyara āyā baɗe wācasia. Māwā ĩjā panɒbara bārāba poya odaēra neē bacasia. ²¹ Baribɒɒ jai naɒca bea āyā jɒretadi carea Ācōrēra iwidiɗida panɒa idjaba ne coɗaca ewarida oɗida panɒa.-*

Jesuba waya idji beadiɗebema jarada

Marco 9:30-32; Luca 9:43-45

²² Galilea druade ābaa panasiɗade Jesuba idji ume nĩbabadarāa jarasia:

-Dārāéne mɒ, Naɒ Djara Edaɗara abaɒba ēberārāa jidabiya. ²³ Ādjirāba mɒra beadia, baribɒɒ ewari ũbeade mɒra ɒrēbaya.-

* **17:21** Griego beɗeade ɒcɒɒ cartade maɒ versículora neēa.

Mañ carea ãdjirãra bio sopuasidaa.

Jesuba parata Æcõrẽ de droma carea diada

²⁴ Jesu, idji ume nĩbabadarã siða Capernauļ pu-
rudaa zesidaðe Æcõrẽ de droma carea parata
jΛΛΛ pebadarãda Pedromaa wãside. Ædjirãba
iwidiðidaa:

-¿Bãrãa Jaradiabariba Æcõrẽ de droma carea
paratara diabarica?–†

²⁵ Pedroba panusia:

-Mãẽ, diabariba.–

Pedro idji dede eda wãside Jesuda naãrã
bedeasia. Nãwã iwidiðia:

-BΛΛ ¿sãwã crĩcha bΛ, Simoļ? ¿Cairãba paratara
naļ ejũãne bea bororãa diadida panΛ? ¿Ara ãdji
ẽberãrãba wa ãĩbemarãba diadida panΛ?–

²⁶ Pedroba panusia:

-Ãĩbemarãba diadida panΛ.–

Jesuba idjĩa jarasia:

-Mãẽ. Dji boro ẽberãrãba diadaca. ²⁷ Dadjira
dadji Boro Æcõrẽ ẽberãrãa, baribΛΛΛ maļ paratara
diadia ẽberãrãba biẽ crĩcharãnamãrẽã. Maļ bẽrã
doeda beda wade wãdua. Dji naãrã mĩbΛΛΛ itede
acΛsira paratada unuya. Maļ paratara edapeda
mã carea, bΛ carea biða diadua.–

18

Caida dji dromaara bΛ

Marco 9:33-48; Luca 9:46-48; 17:1-2

† **17:24** Judiorã dji umaquĩrã veinte poa ļtaa beaba poza
maļ paratara diadida panasidaa Æcõrẽ de droma bia eropanani
carea. Ewari umẽ trajadabari edadada diadida panasidaa. Exodo
30:13-16; 38:25-26; 2 Cronica 24:9-14; Nehemia 10:32.

¹ Mañ ewaride Jesu ume nĩbabadarãra idji caita zedapeda nãwã iwidisidaa:

–Bajãne B̂aba pe erob̂adebemarãda ¿caida dji dromaara b̂a?–

² Mañne Jesuba warra zaqueda trãpeda ãdjirã ãsi nũmasia. ³ Nãwã jarasia:

–Wãrã arada mãa jaraya: bãrãba crĩcha pan̂ara ãyã b̂adapeda warrarã quĩrãca beadaẽb̂arã, Bajãne B̂aba pe erobaẽa. ⁴ Barib̂arã ab̂ada nañ warra zaque quĩrãca dewararã cãyãbara edaara beib̂arã, Bajãne B̂aba pe erob̂adebemarãda dji dromaara b̂aya. ⁵ Bariduaba mã ãjã b̂adeba warrarãda bia edaib̂arã, mãda bia edab̂arã.

⁶ Bariduaba mã ãjã bea dji dromaẽ quedeada cadjiruade bæbib̂arã, ãcõrẽba mañ ãberãra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea bai bẽrã biara b̂aa mañ ãberã ochirude yu waîb̂ada ĵnapeda pusade batabuedida nãb̂arã beumãrẽã.* ⁷ ¡Mĩã djuburi beaa nañ ãjũãnebemarãra! Cadjirua obibarira nañ ãjũãne baraa. Mañra baraya barib̂arã djãrãa ne cadjirua obibari ãberãda bio mĩã djuburi b̂aa.

⁸ Mañ carea b̂a ĵawaba wa b̂a ĵrũba b̂ãa cadjiruada obib̂arã, mañ cadjirua o amaaba b̂ãa tutapeda ãyã batabuedua. B̂aa ĵawa ababe wa ĵrũ ababe erobaimĩna ewariza ãcõrẽ ume b̂aya. Mañda biara b̂aa ãcõrẽba b̂ara ĵawa umé wa ĵrũ umé erob̂ada tab̂a urua quicamaa batabuei cãyãbara. ⁹ Idjaba b̂a dauba b̂ãa cadjiruada obib̂arã, mañ cadjirua o amaaba ãtapeda ãyã batabuedua. Dau ababe erobaimĩna ewariza ãcõrẽ ume b̂aya. Mañda biara

* **18:6** Yu waîb̂aa. Griego bedede “burro yu” b̂ã b̂aa.

ɓΛΛa Ācōrēɓa ɓΛra dau umé erobΛda tΛɓΛ uruade ɓatabuei cāyābara.

Oveja aduadadebema ne jara ɓΛ

Luca 15:3-7

¹⁰ Warra zaquerāra igararānada. Māa jaraya: bajānebema nezocarā mĀ Zeza quīrāpita duanΛba ādjirāra wagabadaa. ¹¹ Wārāda mĀ, NaĀ Djara Edaɗaba dji aduá ɓeada ēdrΛ edai carea zesia.†

¹² Bārāba ¿sāwā crīchaɗi? Ēberāba cien oveja erobΛdebemada aba aduaibΛrΛ ¿dji 99 panΛra eyade amepeda dji aduadada jΛrΛde wāéca?

¹³ Māa wārā arada jaraya: ēberāba idji ovejada unusira dji 99 aduaē ɓea cāyābara maĀ oveja carea ɓΛsrīdaara ɓaya. ¹⁴ Ara maĀ quīrāca bārā Zeza bajāne ɓΛba quīrāéa ni abaΛ warra zaquera aduaida.

ɓΛ djababa cadjiruada osira sāwā oida ɓΛ

Luca 17:3

¹⁵ ɓΛ djababa ɓΛda biē oibΛrΛ, idjima wāpeda bāduba panΛne ibiadeba quēādua. Idjia ɓΛ bedeada ĩjāsira bārāra ibiadia. ¹⁶ BaribΛrΛ ɓΛ bedeara ĩjāébΛrΛ, ēberāda aba wa umé idjima ededia. MaĀrāba jaradia jūma ɓΛΛa jara ɓΛra wārāda.‡ ¹⁷ Ādjia jarabΛdara idjia ūrī quīrāéibΛrΛ, Ācōrē ĩjā ɓeara jūma ābaa trĀpeda ādjirāa maĀnebemada jaradia. BaribΛrΛ Ācōrē ĩjā ɓeaba jarabΛdara ūrī quīrāéibΛrΛ, idjira Ācōrē adua ɓΛ quīrāca wa Romanebema boro itea parata

† **18:11** Griego bedede zocārā cartade maĀ versículora neā.

‡ **18:16** Deuteronomio 19:15; 1 Timoteo 5:19. MaĀrāba. Griego bedede ɓΛ ɓΛΛa: “Ēberā umé wa ūbea panΛba.”

jarra pebari quĩrãca igaradua. ¹⁸ Wãrã arada mla jaraya: bãrãba naĩ ejũãne iduaribidaẽra Ãcõrẽ bajãne ba bida iduaribiẽa. Idjaba bãrãba naĩ ejũãne iduaribi panra Ãcõrẽ bajãne ba bida iduaribiya.

¹⁹⁻²⁰ Naãda mla jaraya: mĩ jã panra umé wa ũbea abaa dji jare panra mĩ sida mama baya. Maĩ bẽrã bãrãnebemada umé naĩ ejũãne mĩ Zezaa iwididi carea bedea audibara, bãrãba iwidibara mĩ Zeza bajãne baba oya.–

Cadjirua quĩrãdoãẽ badadebema ne jara ba

²¹ Maĩbe Jesu caita zepeda Pedroma iwidisia:

–Mĩ Boro, mĩ djababa mĩ biẽ obara de çbarima jũmasãwã quĩrãdoaida ba? çbarima siete bia baca?–

²² Jesuba panusia:

–Mla jaraya: barima sietebe mãwã oiẽ ba aẽbarra 77 oida ba.Š

²³ Bajãne baba eberãrã pe erõra naĩ quĩrãca ba: eberãrã boroda basia. Ewari aba maĩ boroba quĩrã basia idjiare beaba idji parata diadara jẽda diadida. ²⁴ Mãwã ba de aba enesidaa. Maĩ eberãba dji boroa paratada waiba jẽda diada basia.

²⁵ Maĩne idji cãrẽba jẽda diada neẽ basia. Maĩ bẽrã dji boroba idji parata edai carea maĩ eberãda, dji quimada, dji warrãrã sida nõdobuei basia djãrã nezocada beadamãrẽã. Jũma maĩ eberãba erõra sida nõdobuei basia. ²⁶ Maĩne eberãra çhĩrãborõde cobepeda dji boroa mãwã bedea djuburiasia: “Mĩ boro, mĩ quĩrã djuburia jããdua. Mla bãa jũma jẽda diaya.” ²⁷ Maĩne quĩrã djuburiadeba dji boroba

Š 18:22 77. Griego bedeadẽ “setenta veces siete” ba ba. Jesuba jara ba dadi biẽ obara jũma quĩrãdoaida panra.

jūma dji ēberāba diaida bađara quĩrādoapeda idjira ēdrΛ bΛsia.

²⁸ Maļbe ēberāra wāsia. WābΛrΛde idji boroare bΛda aba unusia. MaļgΛba idjía paratada maāřĩ jēda diaida bΛsia. Maļra osāga jidapeda jarasia: “Māa diaida bΛra diadua.” ²⁹ Dewarabemaba idji quĩrāpita chĩrāborode cobepeda jarasia: “Mā quĩrā djuburia jļādua. Māa bļa jūma jēda diaya.” ³⁰ BaribΛrΛ quĩrā djuburiaē bΛsia, ātebΛrΛ preso bΛbisia aba idjia diaida bađara jūma diabΛrΛđaa.

³¹ Dji boroare beaba maļra unusiđaa. Maļ carea bio sopuasiđaa. Wānapeda dji boroa jūma nēbΛrΛsiđaa. ³² Dji boroba maļ ēberāra idji quĩrāpita trļpeda nāwā jarasia: “iBΛra nezoca cadjiruua! BΛa beđea djuburiasiđe bΛa jēda diaida bađara ŷmāa jūma quĩrādoasiēca? ³³ Maļda ŷcārē cārēā dewarabemara quĩrā djuburiaē basi?” ³⁴ Dji borora bio quĩrū bΛ bērā maļ ēberāra preso biē obadarā jΛwaeda bΛsia aba idjia jēda diaida bađara jūma diabΛrΛđaa.–

³⁵ Maļbe Jesuba jarasia:

–Ara maļ quĩrāca bārā djabarāba biē opeđadada bārāba sođeba quĩrādoadaēbΛrΛ, mļ Zeza bajāne bΛba jūma bārāra biē bΛya.–

19

Jesuba mĩā amaira biē bΛada ada

Marco 10:1-12; Luca 16:18

¹ Māwā jaradacarea Jesura Galilea druadeba Judea druadeaa wāsia Jordaļ do quĩrāare. ² Zocārā ēberārāba idjira ēpēsidaa. Mama dji cacua biē queđeara jūma biabisia. ³ Māwā bΛde ācΛrΛ

pariseorãda zesidaa idjira biẽ bedeabidi cawaya.
Maã_Γrãba iwidi_Δsidaa:

-¿Umaquĩrãba dji quimada baridua carea amaida _ΒΛca?-

⁴ Jesuba panusia:

-¿Bãrãba Ācõrẽ Bedeade a_ΔΛdacaca? Naã ãjũã oside Ācõrẽba umaquĩrãda, wẽrã sida osia.*

⁵ Idjaba jarasia: “Maã carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ãbaa ãeya. Mãwã cacua aba _ΒΛ quĩrãca panania.”†

⁶ Ādjira umé pan_Λẽa, ãteb_ΛΓ_Λ cacua aba _ΒΛ quĩrãca pan_Λa. Maã bẽrã Ācõrẽba ãbaa _ΒΛdara dji amanacara pan_Λa.-

⁷ Maã carea ãdjirãba iwidi_Δsidaa:

-Mãwãra Moiseba ¿cãrẽ cãrẽã _ΒΛsi aba_Λba idji wẽrãa carta mĩã amainebemada diaib_ΛΓ_Λ amaida _ΒΛda?-‡

⁸ Jesuba panusia:

-Bãrãra c_ΛW_ΛΓ_Λ zarea ãea bẽrã Moiseba mãwã iduaribisia. Barib_ΛΓ_Λ Ācõrẽba naã ãjũã oside mãwã quĩrãẽ basia. ⁹ Mãa jaraya: bariduaba idji wẽrã ãaunemaẽ _ΒΛda amapeãa dewara wẽrãda edaib_ΛΓ_Λ, maã umaquĩrãra ãaunema _ΒΛa. [Idjia amana wẽrãda dewara umaquĩrãba edaib_ΛΓ_Λ maã umaquĩrã sida ãaunema _ΒΛa.]-§

¹⁰ Maãne Jesu ume nĩbabadarãba idjía jarasi_Δdaa:

-Mãwã baib_ΛΓ_Λ, biara _ΒΛa quima edaẽda.-

¹¹ Maã carea Jesuba jarasia:

* **19:4** Genesi 1:27. † **19:5** Genesi 2:24. ‡ **19:7** Deuteronomio 24:1-4. § **19:9** Griego bedeade _ΛC_ΛΓ_Λ cartade bedea corchetede _ΒΛra neãa.

-Jũmarãba quima edaẽ crĩchara poya droadaẽa. Ababe Ãcõrẽba mañ crĩchada diaibΛΓΛ poya deu ðaya. ¹² ΛCΛΓΛba poya warra odacaa mãwã topedada bẽrã. ΛCΛΓΛ mãwã ðeaa warra orãnamãrẽã õgo opedada bẽrã. Idjaba ãCΛΓΛba quima edaira crĩchaðacaa biara ãdji Boro Bajãne ÐΛ itea ne odi carea.* Bãrãda poya deu ðeadibΛΓΛ, mãwã ðeadadua.-

Jesuba warra zaquerã bia jara ðΛða

Marco 10:13-16; Luca 18:15-17

¹³ Mañbe ëberãrãba warra zaquerãda Jesumaa enesidaa idji jΛwara ãdjirã ãrã ðΛpeda Ãcõrẽa iwidimãrẽã. BaribΛΓΛ Jesu ume nĩbabadarãba djibarirãda quẽãsidaa. ¹⁴ Mañ carea Jesuba jarasia: -Idu warra zaquerãra mãmaa zebidadua, Bajãne ÐΛba pe erobΛðebemara ãdjirã quĩrãca panΛ bẽrã.-

¹⁵ Mañbe idji jΛwara warra zaquerã ãrã ðΛpeda wãsia.

Parata bara ðΛ Jesu ume bedeada

Marco 10:17-31; Luca 18:18-30

¹⁶ Ewari aba cũdrada Jesumaa zesia. Mañ cũdraba iwidisia:

-Jaradiabari, Ãcõrẽ ume ewariza zocai ðai carea ¿mãa cãrẽ biada oida ðΛ?-†

¹⁷ Jesuba panusia:

-¿Cãrẽ cãrẽã mãa biadebemada iwidi ðΛ?‡ Ni abãda dji biaẽa, ababe ÃcõrẽdrΛ dji biao. BΛda

* **19:12** 1 Corinto 7:1-9. † **19:16** Griego bedeade ãCΛΓΛ cartade "Jaradiabari Bia" ðΛ ðΛa. ‡ **19:17** BΛa ¿cãrẽ cãrẽã mãa biadebemada iwidi ðΛ? Griego bedeade ãCΛΓΛ cartade mãwã ðΛ ðΛa: "¿Cãrẽ cãrẽã mãra dji biao a ðΛ?"

Ãcõrẽ ume ewariza zocai ba quĩrĩã ÐΛΒΛΓΛ, idjia obi ÐΛ bedeada ãjã odua.-

18-19 Idjia iwidiisia:

-¿SããgΛda?-

Jesuba jarasia:

-Mĩã bearãdua, daunemarãdua, ne drΛarãdua, sewadeba djãrãra biẽ jararãdua, ÐΛ zezara, ÐΛ papa sida wayadua, § idjaba djãrãra quĩrĩãdua ara ÐΛdji quĩrĩã ÐΛ quĩrãca.-*

20 Cũdraba jarasia:

-Jũma maãgΛra ãjã o ÐΛa.† Mãa ¿wadi cãrẽda oẽ ÐΛ?-

21 Maãne Jesuba idjia jarasia:

-ÐΛda wãrãda jipa ba quĩrĩã ÐΛΒΛΓΛ, ÐΛa erobΛra jũma nẽdobuede wãpeda dji paratara ne neẽ quedeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erobaya. Maãbe mã ume nĩbae zedua.-

22 Cũdraba maã ãrĩpeda sopua besia bio bara ÐΛ bẽrã. Ara maãda wãsia. 23 Maãne Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

-Wãrãda bio zarea ÐΛa eberã ne bara ÐΛba Ãcõrẽra idji Boroda ÐΛi carea. 24 Wayacusa mãa jaraya: parata bara ÐΛba Ãcõrẽra idji Boroda ÐΛi cãyãbara cameyoda ãguja uriade eda wãichaara ÐΛa.-

25 Maãne idji ume nĩbabadarãba cawa crĩchadaẽ basia. Ãcõrẽba ne bara beara bia pe erobΛda crĩcha panasidaa. Ãdjirãba iwidiisidaa:

-Mãwãra Ãcõrẽba ¿caidrΛ eðrΛ edai?-

26 Jesuba ãdjirã acΛpeda jarasia:

§ 19:18-19 Exodo 20:12-16. * 19:18-19 Levitico 19:18. † 19:20 Jũma maãgΛra ãjã o ÐΛa. Griego bedeade λcΛrΛ cartade idjaba "cũdra edaÐba" ÐΛ ÐΛa.

-Ëberãba mãwã poya ocaa barib_{ΛΓΛ} Æcõrẽmaarã oicha _{βΛα}.-

²⁷ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

-_{βΛ} ëpëni carea daiba ne jũmada amesidaa. ¿Mãêteara cãrẽda edadi?-

²⁸ Jesuba panusia:

-Wãrã arada mãa jaraya: Æcõrẽba ne jũma djiwidi oi ewaride mã, Nañ Djara Edadara mã bugue biya quirude chũmeya. Mañne bãrã mã ume nĩnara doce buguede chũpanenia Israeldeba yõpedada doce purudebema bororãda beadi bãrã.

²⁹ Mã carea bariduaba idji deda, djabarãda, djabawërãrãda, zezada, papada, quimada, warrarãda, ëjũãda ameib_{ΛΓΛ}, idjia amena cãyãbara cien edaya idjaba Æcõrẽ ume ewariza zocai _{βaya}.‡

³⁰ Mãwã dji jĩrũarebemada dji nabemarãda beadia, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada beadia.

20

Uva néudebema ne jara _{βΛ}

¹ Æcõrẽba ëberãrã pe erob_{ΛΓΛ}ra nañ quĩrãca _{βΛα}. Náu djibarida _{βasia}. Ewari aba diapededa ëberãrãda idji uva néude trajadamãrẽã j_{ΛΓΛ}de wãsia. ² _{ΛCΛΓΛ} ëberãrã ume bedea _{βΛSia} ewari aba_Λ carea paratada diaida. Mañbe ãdjirãra idji uva néudaa trajade wãbisia.

³ _{Λmã}da_u _{λτΛ} _{βab}_{ΛΓΛ}de djibarira wayacusa purudaa wãsia. Mama ëberãrã bari beada dewara unusia. ⁴ Ædjirãa jarasia: “Bãrã sida mã néude trajade wãnadua. Mañbari mãa paratada aride diaya.” Ara mãlda wãsidaa. ⁵ Umatipa

‡ 19:29 Quima. Griego bedea_{de} _{λCΛΓΛ} cartade mãra neã.

idjaba ãmãdau buyadacarea djibariba abarica osia. ⁶ Maãbe ãmãdau bæboðode wayacusa purudaa wãsia. Êberãrã bari bæada dewara unupeda iwidiisia: “¿Cãrẽ cãrẽã idi trajadaẽ panΛ?” ⁷ Ådjirãba panusidaa: “Ni abΛba daia trajuda diadaẽ panΛ bẽrã.” Maãne idjia jarasia: “Bãrã sida mã néudaa trajade wãnadua. Maãbari mãa paratada aride diaya.”*

⁸ Queubodode djibariba trajudebema boroa jarasia: “Dji traja panΛra trãcuapeda ådji trajapedadabari paratada diadua. Dji jĩrũare zepedadarãa naãrã diadua. Naãrã zepedadarãa jĩrũare diadua.” ⁹ Æmãdau bæboðode trajade wã pananara dji boromaa zesidaa. Maãne ådjiza ewari aba daucha trajada quĩrãca edasidaa. ¹⁰ Maã bẽrã dji naãrã trajade wã panana zesidade crĩchasiidaa parata waiβΛara edadida baribΛrΛ abarica edasidaa. ¹¹ Maã carea néu djibari ume biẽ duanesidaa. ¹² Nãwã jarasiidaa: “Jãã jĩrũare zepedadara hora ababe trajasiidaa, baribΛrΛ βΛa dairãa diaða quĩrãca ådjirãa biða diasia. Dairãdra beseade ewari daucha trajasiidaa.” ¹³ BaribΛrΛ néu djibariba abΛa jarasia: “Ache, mãa βΛra jipa o βΛa. ¿βΛra mã ume bedea βΛsiẽca ewari ababema parata carea trajaida? ¹⁴ βΛ paratara edapeda wãdua. Mãa βΛa diaða quĩrãca dji jĩrũare traja pananaa dia quĩrã βΛa. ¹⁵ ¿βΛmaarã mã paratara mãdjia o quĩrã βΛ quĩrãca oiẽ βΛca? Mãra êberã bia bẽrã ¿βΛra biẽ nõmΛca?”

¹⁶ Ara maã quĩrãca dji jĩrũarebemada dji nabe-

* **20:7** Maãbari mãa paratada aride diaya. Griego bedeaðe ÆcΛrΛ cartade maãra neãa.

marãda beadia, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada beadia.-†

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Marco 10:32-34; Luca 18:31-34

¹⁷ Jesu Jerusaleãnaa wãbΛΓΛde zocãrã ëberãrãda idji ume wãsidaa. Maãne idji ume nĩbabadarã doce panãda jĩgabe edepeða ãdjirãa jarasia:

¹⁸ -Ûrĩnadia, dadjirãra Jerusaleãnaa wãbΛdaa. Jãma abΛba mã, Naã Djara Edadara jidabiya sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã bida cawa oðamãrẽã. ãdjirãba jaradia mãra beuida bΛda. ¹⁹ Maãbe mãra judiorãã dia. MaãgΛrãba mãra ipida biẽ jaradapeða, udapeða crude cachidia. BaribΛΓΛ ewari ùbeade mãra ãrẽbaya.-

Zebedeo warrarãba iwidipeðada

Marco 10:35-45

²⁰ Mãwãnacarea Zebedeo quimada, idji warrarã sida Jesumaa zesidaa. Maã wẽrãba Jesua beðea djuburiai carea idji quĩrãpita chĩrãborode cobesia.

²¹ Maãne Jesuba iwidisia:

-BΛa ¿cãrẽda quĩrã bΛ?-

Idjia panusia:

-BΛ jũmarã boroda bebΛΓΛde za mã warrarã umé panãda abΛ bΛ jΛwa araare, abΛ bΛ jΛwa acΛare bΛdua.-

²² Maãne Jesuba jarasia:

† **20:16** Griego beðeade ἄκατα cartade idjaba bΛ bΛa: “Ãcõrẽba zocãrã trã bΛa, mãwãmĩna zocãrãẽbe edaya.”

-Bārāba adua panΛa cārēda iwidi panΛda. Māra bio bia mīgaya. ¿Bārā sida ara mañ quĩrāca bia mīgadi carea panΛca?—‡

Ādjia panusidaa:

-Māē, bia mīgadi carea panΛa.-

²³ Mañne Jesuba jarasia:

-Bārā sida wārāda mñ quĩrāca bia mīgadia.Š BaribΛrΛ mñ jΛwa araare, mñ jΛwa acΛare chūpananida mñā poya diaēa. Mñ ZezabΛrΛ mama chūpananida erobΛa.-

²⁴ Santiagoba, Juañ ume iwidi pedadada waabema die panΛba ũrĩsidade ādji ume quĩrĩsidaa. ²⁵ Mañne Jesuba ādjirā trΛcuapeda jarasia:

-Bārāba cawa panΛa nañ ējũānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubibadaa ādjia jarabΛdara jūmarāba ĩjā odida panΛda. ²⁶ BaribΛrΛ bārāra māwā beadiē panΛa. Bārānebemada dji dromada ba quĩrĩā bΛbΛrΛ waabemarā nezocada baida bΛa. ²⁷ Dji dromaara ba quĩrĩā bΛra jūmarā cāyābara edaara baida bΛa. ²⁸ Mañ quĩrāca mñ, Nañ Djara Edadara zeē bΛa ēberārā mñ nezocarāda beadamārēā. ĀtebΛrΛ ze bΛa ēberārā nezocada bai carea. Māwā mñra beuya zocārā ēberārāda ēdrΛ bΛi carea.-

Jesuba dauberrea bea umé biabida
Marco 10:46-52; Luca 18:35-43

‡ **20:22** Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “¿Bārāra mñ borocuedi quĩrāca borocuedica? ¿Mñā doida bΛra bārā bida poya dodica?”

Š **20:23** Jesuba jarada quĩrāca wārāda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

29 Jerico purudeba êdrasidade Jesu caidu êberãrãda zocãrã wãsidãa. 30 Mãwã wãnane dauberrea panãda umé o icawa chũpanasidãa. Jesu ãdji caita wãbãrãda ãrĩsidãe nãwã biasidãa:

-¡Dai Boro, Davideba zeða, दौरा quĩrã djuburiadua!-

31 Mãne êberãrãba ãdjira chupeadamãrẽã quẽãsidãa, baribãrã ãdjia wetara biasidãa:

-¡Dai Boro, Davideba zeða, दौरा quĩrã djuburiadua!-

32 Mãbe Jesura nũmesia. ãdjira trãpeda iwidisia:

-¿Cãrẽda quĩrã panã mãã oida?-

33 ãdjia jarasidãa:

-Dai Boro, quĩrã panã dai dauba unu beida.-

34 Jesuba ãdjira mãã djuburi ununa bẽrã ãdji daura tãsia. Ara mããda unu panenapeda Jesu ume wãsidãa.

21

Jesu Jerusaleãne jũẽna

Marco 11:1-11; Luca 19:28-40; Juaã 12:12-19

1 Jerusaleã caita jũẽbãdade Betpague purude Olivo eya carra jũẽsidãa. Mãne Jesuba idji ume nĩbabadarãda umé purudãa diabuesia. 2 ãdjia nãwã jarasia:

-Dadjirã quĩrãpe bã purudãa wãnadua. Ara jũẽbãdade burro wẽrã warra bara bãda jã nũmãda ununia. Êrã edadapeda umena mãmaa enenadua. 3 Abãbã bãrãã cãrẽ cãrẽã mãwã o panãda iwidibãrã, nãwã jaradãdua: “Dadjia Borobã quĩrã bãã. Baribãrã nane jẽda diabueya.”-

4 Maḷgḷara māwāsia Ācōrēneba bedeabariba jarada quĩrāca. Nāwā jarasia:

5 Sioḷ purudebemarāa nāwā jaradadua:

Acḷadadua, bārā boroda burro ḷrḷ bārāmaa zebḷrḷa.

Dji droma quĩrāca zeē ḷḷa. Burro zaque ḷrḷ zebḷrḷa.*

6 Ara maḷda Jesu ume nĩbabadarā umé panḷra wānapeda Jesuba jarada quĩrāca osidāa. 7 Burro wērāra, dji warra sida Jesumaa ededapeda ādjia cacuade jḷ panḷra burro ḷrḷ ḷḷasidāa. Maḷbe Jesura ḷrḷ chūmesia Jerusaleḷ purudāa wāi carea.

8 Ēberārā cābana cuabusiba Jesu bia edadi carea ādjia cacuade jḷ panḷra ode tōcua wāsidaa. De-wararāba bacuru jḷwate quedua bara beada ḷḷá tucudapeda ode ḷḷcua wāsidaa. 9 Maḷne zocārā ēberārā idji na nĩnaba, caidū zebḷda biḷa nāwā ḷḷga duanasidaa:

¡Bio bia quirua Davideba zedara!

¡Bio bia ḷḷa Ācōrē trḷneba zebḷrḷra!† ¡Bio bia quirua Bajāne ḷḷra!

10 Jesu Jerusaleḷne jũēside purura ḷḷga duanesia. Nāwā iwidibadjidaa:

–Idjira ¿caida jāwā ḷḷ?–

11 Iwidibḷdaza Jesu ume zepedadarāba panubadjidaa:

–Jāḷgḷara Jesua, Ācōrēneba bedeabariba. Idjira Nazare purudebemaa, Galilea druadebemaa.–

*Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jḷrecuada
Marco 11:15-19; Luca 19:45-48; Juaḷ 2:13-22*

* 21:5 Zacaria 9:9. † 21:9 Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedeade jarabadaa “Hosana.”

12 Māwānacarea Jesura Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Idjaba ḷCΛΓΛba Ācōrē de dromane diaida ḷΛ paratara dji drua āiba zebΛdarāa nēbΛa nēdobuebadjidāa āībema paratara diacara panana bērā. Māwā duanΛne Jesuba ādjirāra jūma āyā jΛretacuasia.‡ Dji parata nēdobuebadarā mesa beada, puchirā nēdobuebadarā bugue sida jūma coracuasia. 13 Ādjirāa nāwā jarasia:

-Ācōrē Bedeade nāwā ḷÁ ḷΛa: “Mā dera dji iwidiḷbada de adia.” BaribΛΓΛ bārāba “ne drΛabadarā mīrūbada uria” quīrāca eropanΛa.-
§

14 Jesu Ācōrē de droma dajada ḷaside dauberrea beada, jīrū biē bea sida idjima zesisidaa. Mañne ādjirāra biabicuasia. 15 BaribΛΓΛ Jesuba mama ne ununaca o ḷΛda sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā biḷa biē unusidaa.* Māwā duanΛne warrarāba Jesua nāwā jīgua jara panasidaa: “¡Bio bia quirua Davideba zedara!” Mañ ūrīḷbdade sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida quīrūsidāa. 16 Ādjirāba Jesua nāwā jarasidaa:

-¿Māwāra nañ warrarāba jara duanΛda ḷa bia ūrī ḷΛca?-

Jesuba panusia:

-Māē. ¿Bārāba nañ bedeara acΛḷacaca?

‡ 21:12 Zacaria 14:21. § 21:13 Mā dera dji iwidiḷbada de adia. Isaia 56:7. Ne drΛabadarā mīrūbada uria. Jeremia 7:11. * 21:15 2 Samuel 5:8 carea judiorāba jarabadjidāa dauberrea beada, jīrū biē bea sida Ācōrē de dromanaa wācara panΛda.

Bla warrarãda, ju do queda sida b̄asia b̄la bia
bedeadamãrẽã.-†

17 Maãbe Jesuba ãdjirã amepeda Jerusaleãneba
Betanianaa cãine wãsia.

Higojõ purruba nũmena

Marco 11:12-14, 20-26

18 Nurẽma diapeda Jesura wayacusa
Jerusaleãnaa wãsia. Wãb̄ar̄ade jarra nũmesia.

19 Maãne higojõda o caita unusia. Barib̄ar̄a araa
jũeside queda awa nũm̄ada unusia.‡ Maã carea
higojõa jarasia:

-¡B̄ara waa zauẽ baya!-

Ara maãda higojõra purrubasia. 20 Jesu ume
nĩbabadarãba maã unusidaade cawa crĩchadaẽ bẽrã
iwidisiãaa:

-¿Sãwãẽrã jãã higojõra abeda purrubasi?-

21 Jesuba panusia:

-Wãrã arada m̄a jaraya: bãrãba iwidi pan̄ra
Ãcõrẽba wãrãda oida ãjãnib̄ar̄a, idjaba poya oẽda
crĩchadaẽb̄ar̄a, m̄a jãã higojõ oda cãyãbara
waib̄ara odia. Bãrãba za b̄a eyaa namāba
pusaade tẽũne wãduaada adib̄ar̄a, bãrãba jarab̄ada
quĩrãca mãwãya. 22 Bãrãba Ãcõrẽa iwidi b̄adara
wãrãda edaãida ãjãnib̄ar̄a, edaãia.-

¿Cai trãneba Jesuba jaradia b̄a?

Marco 11:27-33; Luca 20:1-8

† 21:16 Salmo 8:2. ‡ 21:19 Israel druade higojõ dji ca zaqueda
marzo jedecode, abrilde bida coãida pan̄a. Dji ca zaquera un-
unib̄ar̄a cawabadaa junione maãrĩ zauida idjaba agostodeba aba
octubreãaa waib̄aa zauida. Barib̄ar̄a Jesuba queda awa ununa
bẽrã cawasia jũma maã poade higojõra zauẽda.

²³ Jesura waya Æcõrẽ de droma caita jũepeda jaradia besia. Mãwã ʙΛde sacerdote bororãda, judiorã dji dromarã sida idjimaa zesidaa. Ædjirãba idjía iwidišidaa:

-BΛa nama o ʙΛra ¿caiba obi ʙΛ?-§

²⁴ Jesuba panusia:

-MΛa biða bãrãa iwidiya. Bãrãba panusidara mΛa jaraya caiba mΛa mãwã obi ʙΛda. ²⁵ ¿Caiba JuaΛra diabuesi borocuemãrẽã?* ¿Ëberãba wa Bajãne ʙΛba?-

MaΛne ara Ædjiduba jara duanesidaa:

-Bajãne ʙΛba diabuesida adibΛrΛ, idjia jaraya: “MaΛda ¿cãrẽ cãrẽã Ìjãnaẽ basi?” ²⁶ BaribΛrΛ ¿sãwã jaradi Ëberãba diabuesida?-

Ædjia mãwã jara panasidaa purura waya panΛ bãrã. Purumaarã JuaΛra Æcõrẽneba bedeabari basía. ²⁷ MaΛ bãrã Jesua jarasidaa:

-Daiba adua panΛa.-

MaΛne Jesuba jarasia:

-Mãẽteara mΛa biða bãrãa jaraẽa caiba mΛa jãwã obi ʙΛda.-

Warra umé panΛnebema

²⁸ Mãwã duanΛne Jesuba sacerdote bororãa, judiorã dji dromarãa biða jarasia:

-Bãrãba naΛ ne jara ʙΛdebemada ¿sãwã crĩcha panΛ? Ëberãda basia. MaΛ Ëberãba warrada umé erobasia. Ewari aʙa dji nabemaa nãwã jarasia:

§ **21:23** BΛa nama o ʙΛra. MaΛgΛba jara ʙΛca ʙΛa Jesuba ne nẽdobuebadarã ãyã jΛrecuadada. BaribΛrΛ ãibẽrã jara ʙΛa sãwã Jesura JerusaleΛne jũenada, idjia dauberrea ʙea, jĩrũ biẽ ʙea sida Æcõrẽ de droma caita biabidada, wa purua jaradia ʙΛda. * **21:25** Mateo 3:1-12; JuaΛ 1:6-28.

“Warra, nane m̃ néude trajade wãdua.” ²⁹ Mañne dji warraba panusia: “¡M̃ra wãéa!” Barib_Λ_ΓΛ jêda crîchapeda trajade wãsia. ³⁰ Idjaba dewarabemaa dji zezaba abarida jarasia. Mañne dji warraba panusia: “Bia b_ΛA, zeza, m̃ra wãya,” barib_Λ_ΓΛ wãé basía. ³¹ Mañba bārāmaara çsãlg_Λba dji zezaba quĩrĩã baðara ïjã osi?–

Ãdjirãba panusidaa:

–Dji nabemaba.–

Mañne Jesuba ãdjirãa jarasia:

–Mãë. Barib_Λ_ΓΛ wãrã arada m̃a jaraya: Romanebema boro itea parata j_Λ_ΓΛ pebadarãda, wërãrã auðua bea sida bãrã cãyãbara Ãcõrê purudebemarãda beaðia. ³² Bãrã jipa nĩbadamãrẽã Juañba jaradiade zesia, mãwãmĩna ïjãnaë basía. Barib_Λ_ΓΛ Romanebema boro itea parata j_Λ_ΓΛ pebadarãba, wërãrã auðua bea bida ïjãsidaa. Idjaba bãrãba mañra unusidamĩna ïjãni carea jêda crîchadaë basía.–

Djãrã néu ac_Λbadadebema ne jara b_Λ

Marco 12:1-12; Luca 20:9-19

³³ Ûrĩnada. Dewaradeba ne jaraya. Ëberãda basia. Ewari aba mañ ëberãba uvada upeda idji néura mõgaraba auðu jũrã casía. Uva ba piabari sida osia. Idjaba deda ã_ΓΛ osia mama_Λba jũma ac_Λi carea. Mañbe idji néura ãc_Λ_ΓΛ ëberãrã j_Λwæða b_Λsia. ãdjirã ume beða b_Λsia néu zaub_Λ_ΓΛde jũmasãwã idjía diaðida pan_Λda. Mãwã beða b_Λpeða djibarira dewara druadaa wãsia. ³⁴ Mañbe uva jara baboðoðe djibariba idji nezocarãda diabuesia néudebema idjía diaðida pan_Λra edaðe wãnamãrẽã. ³⁵ Mañne dji néu ac_Λ pan_Λba idji

nezocarãra jidacuasidaa. Ãba puosidaa, ãba beasidaa, idjaba ãba mōgaraba tabari j̃aretasidaa. ³⁶ Māwānacarea djibariba dewara nezocarãda dia-buesia. Mãlg̃arãra dji naãrã wãpedada cãyãbara cãbanaara panasidaa, barib̃arã néu ac̃a pañaba ãdjirã sida ãbari quĩrãca biẽ osidaa.

³⁷ J̃rũare djibariba idji warrada ãdjirãmaa dia-buesia. Nãwã cr̃ichasia: “Mã warradr̃a wayadia.”

³⁸ Barib̃arã ãdjirãba mãl warra unusidade ara ãdjiduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erob̃ara jũma edaya. ¡Idjira beatadia! Māwãb̃arã dji ëjũãra dadjirã itea ðeya.” ³⁹ Ara mãlda warrara jidada-peda néu ãi ededapeda beasidaa. ⁴⁰ Jãlbe djibari zeb̃arãde idji néu ac̃a pañara ¿sãwã obá?–

⁴¹ Mãlne sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida nãwã panusidaa:

–Idjia quĩrã djuburia neẽ mãl ëberã cadjiruarãra beapeda dewara ëberãrã ume bedeã ðaya idji néu ac̃adãmãrẽã. Mãlg̃a ëberãrãba idji néudebema diadida pañara uva jara diadia.–

⁴²⁻⁴³ Mãlne Jesuba ãdjia jarasia:

–Ãcõrẽba bãrã cãyãbara dewararãda pe erob̃eya. Mãlg̃arãb̃arã idjia quĩrã ðara odia. Bãrãba ¿Ãcõrẽ Bedeade ac̃adacaca? Nãwã jara ðaa:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara ðada besia.

Dadjirã Boroba mãwã oda bẽrã dadjirãmaarã bio biya quirua.†

† **21:42-43** Salmo 118:22-23.

44 Bariduada mañ mōgara ãrã ðaeibãrã abeda jũma ðãgãzoaya, idjaba mañ mōgarada abãã ãrã ðaeibãrã dji ãberãra pepedeã tabeya.‡

45 Sacerdote bororãba, pariseorã biã mañ ne jaradara ãrsidade cawasidaa Jesuba ãdjidebemada bedeã ðãda. 46 Mañ carea ãdjirãba Jesura jida quĩrãã panasidaa. Baribãrã puruda waya panã bẽrã idu ðãsidaa. Puruba crĩcha basia Jesura Æcõrẽneba bedeabarida.

22

Ne cobada waibãadeba ne jara bã

Luca 14:15-24

1 Jesuba wayacusa sacerdote bororãa, judiorã dji dromarã biã dewara ne jara ðãdeba jarasia:

2 -Æcõrẽba ãberãrã pe erobãra nañ quĩrãca ðãã: ãberãrã boroda basia. Idji warrada quima edabãrã bẽrã ðãsrida ne cobada waibãada obisia. 3 Idji nezocarãda wãbisia idjia jãredarã trãnamãrẽã. Baribãrã ze quĩrããã basia.

4 Mañbe dewara nezocarã wãbibãrãde nãwã jarasia: “Mãã jãredarãã jaradadua pacada, dewara animarã boreguea beã sida beapeã codira jũma o erobãda. Ædjirãã jaradadua jũma wi nũmã bẽrã mã warra quima edabãrã carea ðãsrida ne codimãã zedããrẽã.” 5 Baribãrã idjia jãredarãba ãjããã basia. Abããda idji ãjũã acãde wãsia. Dewarada idji ne nãdobuebarimãã wãsia. 6 Æcãrãba dji boro nezocarãã jidadapeã puodapeã beasidaa. 7 Mañ carea dji borora bio quĩrũsia. Idji sordaorãda

‡ **21:44** Griego bedeãde ãcãã cartade mañ versículora neã. Mōgara. Acãdua Isaía 8:14-15; Daniel 2:34-35, 44-45.

wābigapeda mañ mĩã beapedadara quenanapeda ãdji purura babuesidaa.

⁸ Māwānacarea dji boroba idji nezocarãa jara-sia: “Mā warra quima edab_{ΛΓΛ} carea b_Λsrida codira jūma wisia barib_{ΛΓΛ} mãa j_Λredarãra nama panani carea bia pananaẽ basía. ⁹ Mañ carea dewara ãberãrãda o beaza j_{ΛΓΛ}de wānadua. Bãrãba unub_Λdarãa jaradadua mñ warra quima edab_{ΛΓΛ} carea b_Λsrida ne codimaa zedamãrẽã.” ¹⁰ Ara mañda idji nezocarãra o beaza wãsidaa. Ëberãrã dji biarãda, dji cadjiruarã sida zocãrã j_Λresidaa. Māwã de dromara ãberãrãba bira nūmesia.

¹¹ Dji boroba j_Λrebidarã ac_Λde wãside ãberãda aba unusia djio quima edab_Λda ewaride j_Λbadara j_Λẽ b_Λda. ¹² Dji boroba mañ ãberãa iwidisia: “Ache, b_Λra çsãwã nama eda ze b_Λ djio j_Λẽ b_Λda?” Dji ãberãra chupea besia. ¹³ Mañne dji boroba idji nezocarãa jarasia: “Nañ ãberã j_Λwara, jīrū sida cab_Λradapeda dajadaa pãimane batabuedadua. Mama beara aujĩã panania idjaba puaba quida ïchia panania.” ¹⁴ ãcõrẽba zocãrã tr_Λ b_Λa, māwãmĩna zocãrãẽbe edaya.-

çRomanebema boro itea parata j_{ΛΓΛ} peb_Λdade diadida pan_Λca?

Marco 12:13-17; Luca 20:20-26

¹⁵ Māwānacarea pariseorãra bedea ausidaa Jesu biẽ bedebidi carea. ¹⁶ Mañ carea pariseorãba ãdji ume nĩbabadarãda, Herodeare bea sida Jesumaa diabuesidaa. Mañg_Λrãba Jesua jarasidaa:

-Jaradiabari, daiba cawa pan_Λa b_Λra ãberã jipa b_Λda. B_Λa wãrã bedea ãcõrẽ odebemada jūmarãa jaradiabaria. Ni aba_Λda biara unuca bẽrã ni

abaaba b̄la awara cr̄ichabidacaa. ¹⁷ M̄ãẽteara naãḡadebemada s̄awã cr̄icha b̄lada dairãa jaradua. Romanebema boro itea parata j̄ra peb̄daza ¿dadji judiorãba diadida bia b̄lca wa biẽ b̄l?–

¹⁸ Idji biẽ odi carea m̄awã pan̄ra Jesuba cawa basia. Maã b̄erã jarasia:

–B̄arã dji biaca b̄earã, ¿c̄arẽ c̄arẽã m̄ra biẽ bedeabi quĩrã pan̄? ¹⁹ Parata pichi dadjia diabadada aba ac̄abidada.–

Ara maãda parata pichida aba ac̄abisidaa.*

²⁰ Jesuba ac̄apeda iwidiãia:

–¿Cai quĩrãdarrada naã paratade b̄l? ¿Cai trãda b̄l?–

²¹ ãdjia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

Maãbe Jesuba jarasia:

–M̄awã baib̄ra Romanebema borodera Romanebema boroa diadada, idjaba ãc̄õrẽnera ãc̄õrẽa diadada.–

²² Maã ur̄ib̄dade cawa cr̄ichadaẽ basia. Ara maãda ãyã wãsidaa.

Beudarã ãrẽbadidebema Jesuba jarada

Marco 12:18-27; Luca 20:27-40

²³ Ara maã ewaride ãc̄ra saduceorãda Jesumaa zesidaa. Saduceorãba jarabadaa beupedadara ãrẽbadacada.† Maã b̄erã Jesua nãwã jarasidaa:

²⁴ –Jaradiabari, Moiseba jarasia ãberãda warra neẽ b̄de jaidab̄ra, idji djababa dji p̄dra w̄rãra edaida b̄da dji djaba jaidada itea warra unui carea.‡ ²⁵ Ewari aba dairã tãena siete djabarãda panasidaa. Dji nabemada quima edasia barib̄ra

* **22:19** Parata pichi. Griego bedede “denario” b̄l b̄la. † **22:23** Hecho 23:8. ‡ **22:24** Deuteronomio 25:5-10.

warra neĕ jaidada bĕrã idjiarebemaba dji pĕdra wĕrãra edasia. ²⁶ Baribaᳵ maĕ sida warra neĕ jaidasia. Idjaba dji ũbeabema sida abari quĩrãca mãwãsia. Jũma maĕ siete panᳵra abarica mãwãsidaa. ²⁷ Mãwãnacarea dji wĕrã sida jaidasia. ²⁸ Maĕ siete djabarãba abari wĕrãda edasidaa. Mãwãra ĩrĕbadi ewaride ĩsãĭgᳵba idjira erobei?–

²⁹ Maĕ carea Jesuba panusia:

–Bãrãba Ācõrĕ Bedeada, idji ᳵᳵa sida adua panᳵ bĕrã ãi crĩcha panᳵa. ³⁰ Ũĩnadua. Ārĕbadi ewaride ĕberãra quima edadaĕa ni quima diadaĕa, ãtebaᳵ Ācõrĕ bajãnebema nezocarã quĩrãca beadia. ³¹ Ācõrĕba beupedadarã ĩrĕbadiĕbema jaradara ĩbãrãba acᳵacaca? ³² Nãwã jarasia: “Mãra Abrahaĕ Ācõrĕa, Isa Ācõrĕa, idjaba Jacobo Ācõrĕa.”ᳵ Idjira beu bea Ācõrĕĕa, ãtebaᳵ zocai bea Ācõrĕa.–

³³ Jesuba mãwã jaradia ᳵ ũĩᳵadaĕe ĕberãrãba cawa crĩchadaĕ basía.

Ācõrĕba obi ᳵ bedea dji dromaara ᳵ

Marco 12:28-34

³⁴ Pariseorãba cawasidaa Jesuba saduceorãra chupeabisida. Maĕ carea ãdjirãra ãbaa dji jᳵredapeda Jesumaa wãsidaa. ³⁵ Aba judiorã ley jaradiabari basía.* Mãĭgᳵba Jesu biĕ bedeabi carea nãwã iwidisia:

³⁶ –Jaradiabari, Ācõrĕba obi ᳵ bedeadebemara ĩsãĭgᳵda dji dromaara ᳵ?–

³⁷⁻³⁸ Jesuba nãwã panusia:

ᳵ 22:32 Exodo 3:6. * 22:35 Judiorã ley jaradiabari basía. Mãra griego bedeade ᳵᳵa cartade neĕa.

-Dji naãrãbema bedeaba nãwã jara bΛa: “Jũma bΛ sodeba, jũma bΛ jauredeba, idjaba jũma bΛ crĩchadeba bΛ Boro ãcõrẽra quĩrĩãdua.”† ãcõrẽba obi bΛ bedeadebemara maãdrΛ dji dromaara bΛa.
 39 Idjaba maãare bΛda abari quĩrĩãca bΛa. MaãgΛba nãwã jara bΛa: “Djãrãra quĩrĩãdua ara bΛdji quĩrĩã bΛ quĩrĩãca.”‡ 40 Maã crĩcha droma umé panΛda dadjirãba ãjã odibΛrΛ, jũma ãcõrẽba Moisea diada leyra idjaba ãcõrẽneba bedeabadarãba bΛpedada sida odia.

ãcõrẽba ãdrΛ edabari diai jaradara ¿cai warra?

Marco 12:35-37; Luca 20:41-44

41 Pariseorã wađi arima duanΛne Jesuba ãdjirãa iwidisia:

42 -Bãrãmaarã ãcõrẽba ãdrΛ edabari diai jaradara ¿caideba ze?-

ãdjirãba panusidaa:

-Davideba zeya.-

43 Maãne Jesuba iwidisia:

-Mãwã baibΛrΛ, Daviba ¿sãwãẽrã ãcõrẽ Jau-redeba idjira mΛ Boroada asi? Daviba nãwã jara-sia:

44 Dadjirã Boroaba mΛ boroa jarasia: mΛ jΛwa araare chũmedua aba bΛ ume dji quĩrũrã mΛa bΛ jΛwaeda bΛbΛrΛdaa.§

45 ãcõrẽba ãdrΛ edabari diai jaradada Daviba mΛ Boroada asibΛrΛ, ¿sãwã Davi warra bai?-

46 Maãne ni abaΛba Jesua poya panunaẽ basía. Idjaba maã ewarideba ãtaa idjía iwididira wayasidaa.

† 22:37-38 Deuteronomio 6:4-5.

‡ 22:39 Levitico 19:18.

§ 22:44 Salmo 110:1.

23

*Jesuba pariseorã biẽ jarada**Marco 12:38-40; Luca 11:37-54; 20:45-47*

¹ Mãwãnacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãa, dewara ãberãrãa bida nãwã jarasia:

² –Judiorã ley jaradiabadaba, pariseorã bida Moiseba jaradia ðadara jaradiabadaa. ³ Mañ bẽrã ãdjirãba jarabadara jũma ãjã odadua. Barib_{ΔΓΛ} ãdjirãba ara ãdjia jaradia pan_Δ quĩrãca odacaa. Mañ bẽrã ãdjirãba o pan_Δ quĩrãca orãnadua. ⁴ ãdjirãba ãberãrãa bedea zareada ãjã obibadaa ne z_{ΔΓΛ} ataubi pan_Δ quĩrãca. Barib_{ΔΓΛ} aride ãjã odamãrẽã ni maãrĩ bida carebadacaa.

⁵ ãdjirãba ne jũmada obadaa dewararãba bia ununamãrẽã. ãcõrẽ bedea cartade ðadara buchaca zaquede eda ðadapeða ãdji dratude, j_Δwapotode bida jãbadaa. Barib_{ΔΓΛ} dji buchacara joub_Δ obadaa dewararãba bia ununamãrẽã. Idjaba mañ carea ãdjia jãbada ide jizojizoa drasoa beada cajudapeða jãbadaa.* ⁶ ãbaa ne cobadade ãdjira dji dromarã chũmebadade chũme quĩrãbadaa. Judiorã dji j_Δrebada dede bida ara mañ quĩrãca obadaa. ⁷ Idjaba purude nĩnane quĩrãbadaa ãberãrãba ãdjia wayaadeba “Mẽrã, Jaradiabari” adida.

⁸ Barib_{ΔΓΛ} bãrãra jũmaena djabarã bẽrã idjaba Jaradiabarida aba eropan_Δ bẽrã quĩrãniẽ pan_Δ ãberãrãba bãrãa “Jaradiabari” adida.† ⁹ Mañ awara nañ dudabema ni abaa “dai zeza” arãnadua, Zezada aba bajãne eropan_Δ bẽrã. ¹⁰ Idjaba

* **23:5** Deuteronomio 6:6-9; Numero 15:37-41. † **23:8** Jaradiabarida aba eropan_Δ. Griego bedeaðe ãcãrã cartade maãare ðã ðã: “Idjira Critoa.”

quĩrĩārānadia ēberārāba bārāa “dai boro” adida, bārā Borora ababara ba bēra. Idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaraāa. ¹¹ Bārānebemada dji dromaara bara waabemarā nezocada baida ba. ¹² Bariduada dji dromaara ba quĩrĩā abara Ācōrēba edaara ba. Ababa ara idjida edaara abara Ācōrēba dji dromaara ba.

¹³ Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mĩā djuburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Bārāba ēberārā Ācōrēba pe erobadebemada idu cawabidāca. Quĩrĩānaē panā idjia bārāra pe erobaida idjaba dewararāba māwā quĩrĩā panā sida bārāba iduaribidāca.

¹⁴ Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mĩā djuburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Pēdra wērārāba erobeara jūma jārībadamīna dji biarāda crīchabidi carea jūmarā quĩrāpita dārā Ācōrēba iwīdibadaa. Mā carea Ācōrēba bārāra biara cawa oya.‡

¹⁵ Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mĩā djuburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Nā ējūāne, pusaē bida parābadaa bārāba jaradia nīnada abala ijābidi carea. Baribara mā ijābara bārā cāyābara biēara bēpēda wetara taba uruaē baida ba.

¹⁶ Bārāra mĩā djuburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Dauberrea ba quĩrāca panā. ¿Sāwā purura jipa pe ededi? Nāwā āi jaradiabadaa: bariduaba Ācōrē de droma trāneba wārāda ne oida jaraibara, māwā oē sida cadjiruaēana abadaa. Baribara

‡ **23:14** Griego bedeaē abara cartae mā versíclora neā.

Ãcõrẽ dede ʘΛ oro trãneba ne oida jaraibΛΓΛ, wãrãda oida ʘΛada abadaa. ¹⁷ ¡Bãrãra crĩcha neẽ ʘeaa! ¡Dauberrea ʘea quĩrãca panΛa! ¿Sããda biara ʘΛ? ¿Ãcõrẽ de dromada dji oro cãyãbara biara ʘΛẽca? Maã orora Ãcõrẽ itea bia ʘΛa ababe Ãcõrẽ dede ʘΛ bẽrã.

¹⁸ Bãrãba naã sida jarabadaa: “Bariduaba animarã babue diabada trãneba wãrãda ne oida jaraibΛΓΛ, mãwã oẽ sida cadjiruaẽa. BaribΛΓΛ dji animarã trãneba ne oida jaraibΛΓΛ, wãrãda oida ʘΛa.” ¹⁹ ¡Bãrãra crĩcha neẽ ʘeaa! ¡Dauberrea ʘea quĩrãca panΛa!§ ¿Sããda biara ʘΛ? ¿Ne babue diabada dji animarã cãyãbara biara ʘΛẽca? Maã animarãra Ãcõrẽ itea bia ʘΛa ababe ne babue diabada ãrã ʘΛ bẽrã.

²⁰ Ûrĩnada: abaΛba ne babue diabada trãneba wãrãda ne oida jaraibΛΓΛ, ababe maã trãneba mãwã oida jaraẽ ʘΛa. ÅtebΛΓΛ maã ãrã ʘΛ animarã trãneba mãwã oida jara ʘΛa. ²¹ Maã awara abaΛba Ãcõrẽ de droma trãneba wãrãda ne oida jaraibΛΓΛ, ababe maã trãneba mãwã oida jaraẽ ʘΛa. ÅtebΛΓΛ Ãcõrẽ maã dede ʘΛ trãneba mãwã oida jara ʘΛa. ²² Maã awara abaΛba bajã trãneba wãrãda ne oida jaraibΛΓΛ, Ãcõrẽ bugue trãneba mãwã oida jara ʘΛa idjaba Ãcõrẽ mama chũmΛ trãneba wãrãda ne oida jara ʘΛa.

²³⁻²⁴ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca ʘearã, mãã djuburi panΛa Ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Burrumia sãbada quĩrãca Ãcõrẽ leyde

§ **23:19** Bãrãra crĩcha neẽ ʘeaa. Griego bedeaðe ãcãΓa cartade mããra neẽa.

maãrĩara bΛda quĩrãcuíta obadaa. Menta queduada, aní tada, comino sída die ewabΛdaza aba Ācõrēa diabadaa. BaribΛrΛ cameyo mĩbuebΛda quĩrãca Ācõrē leyde dji dromaara bΛda odacaa. Djãrã ume jipa odacaa, quĩrã djuburiadacaa, idjaba Ācõrēra ĩjãnacaa. Bãrãba idjía ne diabΛda awara ¿cãrē cãrēã mañ sída odaẽ panΛ? ¡Dauberrea bea quĩrãca panΛa! ¿Sãwã purura jipa pe ededi?

²⁵ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca beara, mĩã djuburi panΛa Ācõrēba cawa oi bẽrã! Bãrãba tazara, epedeco sída ãrãbemada quĩrãcuíta sΛgΛbadaa, baribΛrΛ eda mititia bΛa. Ara mañ quĩrãca bãrã sode ne jũmada ara bãdji itea eda quĩrĩãbadaa idjaba ne drΛabadaa. ²⁶ ¡Pariseo dauberre! Naãrã tazara, epedeco sída eda sΛgΛdua; mãwãbΛrΛ ãrãbema sída bia sΛgΛ baya.*

²⁷ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca beara, mĩã djuburi panΛa Ācõrēba cawa oi bẽrã! Bãrãra beudarã tΛbaripedada ãrã totroa nũmΛ quĩrãca beaa. MãgΛra dajadaare bia quirua, baribΛrΛ edaare beudarã bΛwΛrΛba, ne jũma mititiaba bira bΛa. ²⁸ Ara mañ quĩrãca bãrãra eberã daumaarã jipa beaca panΛa, baribΛrΛ wãrãda bãrãba jaradiabadara odacaa. Bãrã sora ne jũma cadjiruaba bira beaa.

²⁹ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca beara, mĩã djuburi panΛa Ācõrēba cawa oi bẽrã! Ācõrēneba bedeabadarã tΛbaripedadama bãrãba ãrãbemada bia quiruda obadaa. Dewara jipa beara tΛbaripedadama bida ara mañ quĩrãca

* **23:26** Epedeco sída. Griego bedeade ãcΛrΛ cartade mañra neãa.

obadaa. ³⁰ Mañne bārāba jarabadaa: “Dadji drōāenabema ewaride pananabara, Ācōrēneba bedeabadarāda careba beadaē bacasia.” ³¹ Māwā bārāba jara panā Ācōrēneba bedeabadarā quenapedadarāneba yōsidada. Bārāra ara ādjirā quīrāca beaa. ³² ¡Mañ bērā bārā drōāenabemaba opedadaēra jūma odadua!

³³ ¡Bārāra dama quīrāca beaa! Ācōrēba bārāra wārāda tλbλ uruade biē bλya. ³⁴ Mā Ācōrēneba bedeabadarāda, crīcha cawa beada, Ācōrē ley jaradiabada sida bārāmaa diabueya. Baribλrλ bārāba λcλrλ beadia idjaba λcλrλ crude cachi jira bλdia. Dewararāda bārā dji jλrebada dede soaba udia idjaba biē odi carea puruza ēpēnia. ³⁵ Mañ bērā jūma ēberā jipa bea naārāedaλba beapedada carea Ācōrēba bārāra cawa oya: Abel jipa bλ beapedada carea, Berequía warra Zacaria beapedada carea idjaba jūma dewararā beapedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.† ³⁶ Wārā arada māa jaraya: jūma mañ ēberārā beapedada carea Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya.–

Jesu Jerusaleñ carea sopuada

Luca 13:34-35

³⁷ ¡Jerusaleñ, Jerusaleñ, bārāba Ācōrēneba bedeabadarāda beabadaa! ¡Ācōrēba diabuedarā sida mōgaraba tabari beabadaa!‡ Māa b̄arima

† **23:35** Abel. Genesi 4:3-8. Zacaria. Mañλ Zacaria zezara wārāda Joyadá basía. 2 Cronica 24:20-22. Berequía warra Zacaria. Zacaria 1:1. ‡ **23:37** 1 Rey 9:10; Jeremia 2:30.

zocārã bārãra ābaa pe eda quĩrĩã basia eterre wērãba idji warrarã i edre edabari quĩrãca. Māwāmĩna bārãba quĩrĩãnaē basía. ³⁸ Maļ carea Ācōrēra waa bārã ume baēa. § ³⁹ Mļa bārãa jaraya: ara idiba mļara waa ununaēa aba mļ bia edabadaā. Maļ ewaride nāwã jaradĩa: “¡Bio bia bla Ācōrē trãneba zebara!”-*

24

Ācōrē de droma jūma ārĩni Jesuba jarada

Marco 13:1-23; Luca 21:5-24

¹ Jesura Ācōrē de droma dajadaare badada wãbara basía. Maļne idji ume nĩbabadarãda idji caita zedapeda jarasidaa:

-Acdua Ācōrē de dromara, caita bea de sida sãwã bia quedeada.-

² Maļne Jesuba ādjirãa jarasia:

-Mãē, bārãba unu panara bia quedeaa. Baribara wãrã arada mļa jaraya: naļ mōgara capedara jūma todogozoaya.-

³ Jesu Olivo eyade chūmaside idji ume nĩbabadarãra idjima wãnapeda āduba nāwã iwidisidaa:

-Dairãa jaradua, Ācōrē de dromara ¿sãlbe todogozoai? ¿Cãrēneba cawadi bara zebododa? Idjaba ¿cãrēneba cawadi naļ ewarira jōbarda?-

⁴ Jesuba panusia:

-Quĩrãcuita beadadua ni abalba cūrũgarãnamãrã. ⁵ Zocãrãba jaradĩa ādjidra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Māwã ēberãrãda zocãrã cūrũgadĩa.

§ 23:38 Jeremia 22:5. * 23:39 Salmo 118:26.

6 Bārāba ūrīnia abaa puruda dewara ume djō duanada idjaba drua āyā bida māvā duanada. Baribara ne wayarānada. Mağara jūma māvāida ba. Baribara nañ ewarira wadi jōēa. 7 Abaa puruda dewara puru ume djōnia. Abaa druadebema boroda dewara druadebema boro ume djōnia.* Zocārā druade jarrabada baraya idjaba de uremiada baraya. 8 Baribara mañ naārā mīgabara maārī baya wērā warra pua za ba quīrāca.

9 Mañ ewaride ēberārāba bārāra zarrarāa jida diadia biē odapeda beadamārēā. Mā ĩjā pana carea jūmarāba bārāra quīrāmania. 10 Mañ carea zocārāba mā ĩjā panara igaradia. Mañne dji jidabidia idjaba dji quīrāmania. 11 Ācōrēneba bedeabada dji wārāē beada zedia. Mağarāba ēberārāra zocārā cūrūgadia. 12 Cadjiruara auđuara yōbara bēra zocārāba djārā quīrā pananara igaradia. 13 Baribara bārāba mañ ewari zareade mā ĩjā panada igaradaēba, Ācōrēba ēdra edaya idji ume ewariza zocai panani carea. 14 Mañne beada bia Ācōrēba pe erobadebemada jūma nañ ējūāne jaradia puru beaza ūrīnamārēā. Māwānacareabara nañ ewarira jōya.

15-16 Ācōrēneba bedeabari Danielba cartade basia Ācōrē de dromane eda dji biara ba dejāne

* 24:7 Griego bedeade ḱara cartade idjaba nāvā ba ba: “Cacua biē baida quīrātañoa odjacuadia.”

Ācōrēba quĩrĩācada abaλba bλida.† (Dji carta acλ
 bλba cārē jara bλda cawaida bλa.) Bārāba maλ
 unubλdade Judea druade beara eyadaa mĩrũ
 wānida panλa. ¹⁷ Ēberā idji de λrλ bλra idji dede
 eda wāiē bλa ne edai carea. ¹⁸ Dji peade bλba idjia
 λrλ jλbarira jēda edade wāiē bλa. ¹⁹ Maλ ewaride
 wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobea sida
 bio mĩā djuburi beadia. ²⁰ Ācōrēa iwidiidua cue
 jara wa λnāūbada ewaride mĩrũ wāna amaaba.
²¹ Maλ ewaride ēberārāra bio bia mĩgadia. Ācōrēba
 naλ ējūā ođadeba λtaa ēberārāra maλ quĩrāca
 bia mĩgadacaa idjaba māwānacarea waa ara maλ
 quĩrāca mĩgadaēa. ²² Maλ ewarira dārāya. Ācōrēba
 jūma daucha bia mĩgabibara, ni abaλda ēdrλdaē
 bacasia. Baribλrλ Ācōrēba edada ēberārā carea
 jūma daucha bia mĩgabiēa.

²³⁻²⁴ Maλ ewaride λcλrλba sewadeba jaradia
 ādjira Ācōrēba ēdrλ edabari diai jaradada. Idjaba
 λcλrλba sewadeba jaradia ādjira Ācōrēneba
 bedeabarida. Maλgλrāba ne ununaca waiβλa
 beada odia ēberārā cūrūgadi carea. Ācōrēba
 edadarā sida poya cūrūgadibara, ādjirā sida
 cūrūgacasidaa. Maλ bērā abaλba bārāa jaraibλrλ,
 “Acλdadua, Ācōrēba ēdrλ edabari diai jaradara
 nama bλa,” maλra ĩjārānada. Dewaraλba idjira

† **24:15-16** Daniel 9:27; 11:31; 12:11. Griego Antioco Epi-
 paneba Ācōrē de dromara mititia bλsia 168 poa Jesu todi naēna.
 Baribλrλ Jesuba jarasia maλ Antiocoba ođa quĩrāca wayacusa
 māwāida. λcλrλmaarā Jesuba jaradara wārāda māwāsia ro-
 manorāba Jerusaleλ puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jūma
 ārĩsidade. λcλrλmaarā bλa cadjiruadebema ēberāba māwā
 oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba λcλrλmaarā Jesuba jaradara
 ĩrūarebema ewaride māwāya.

jarima bΛada aibΛrΛ, mañ sida ïjārānada. ²⁵ Jūma mañgΛra mñā bārāa jarasia māwāi naēna.

²⁶ Mañ bērā abΛba bārāa jaraibΛrΛ: “Ūrīnada, Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađara ējūā pōāsa ewaraga bΛde bΛa,” jāmaa wārānada. DewarΛba jaraibΛrΛ: “AcΛđada, idjira nama dede eđa bΛa,” mañra ïjārānada. ²⁷ Nañ Djara Edada zebΛrΛra jūmarāba ebuđa ununia ģmāđau odjabariareba ģmāđau baebariđaa baa purewa edabΛrΛde ebuđa unubada quĩrāca. ²⁸ Jūmarāba cawa panΛa āgoso powua nūmΛma ne beuđara tabΛda. Ara mañ quĩrāca mñ zebΛrΛra jūmarāba ununia.–

Nañ Djara Edada zeidebema

Marco 13:24-37; Luca 21:25-33; 17:26-30, 34-36

²⁹ Ēberārā bio bia mñga pananacarea ara mañda ģmāđaura pāimaya. Jedeco sida ģnaēa. Chīđaura bajāneba baecuadia. Jūma bajāne beara quĩrā awara beya.‡ ³⁰ Mañne bajāne ne ununia. MañgΛra mñ, Nañ Djara Edada zebΛrΛdebemaa. Mañ unubΛdade jūma nañ ējūāne bea purura ne wayaadeba jīānia.Š Mñra jārārāne ΛbΛa bara zebΛrΛda idjaba quĩrāwārēā dorrodorrea bΛda ununia.* ³¹ Mañne cachiru jīguabΛrΛde mñā bajānebema nezocarāda drua beaza wābiya Ācōrēba edadarāda ābaa jΛredamārēā.

³² Higojōneba ne jarabΛrΛda cawađada. Dji jΛwatera tucu nūmepeda quedua barabaria. Mañneba jūmarāba cawa panΛa dārāēne poara zeida. ³³ Ara mañ quĩrāca mñā jarađa unubΛdade

‡ **24:29** Isaía 13:9-10; 34:4; Ezequiel 32:7; Joel 2:10-11; 3:15.

Š **24:30** Zacaria 12:10. * **24:30** Daniel 7:13-14.

cawaɗadua m̃ ze i ewarira jũẽboɗoda. ³⁴ M̃a b̃r̃ãa w̃r̃ãda jaraya: nã ewaridebema ãberãrã beudi naẽna mãra jũma m̃w̃ãya. ³⁵ Bajãra jõya, nã ãjũã sida jõya, barib̃ra m̃a jaraɗara w̃r̃ãda m̃w̃ãya.

³⁶ Barib̃ra ni ab̃aba mã ewarira sãlbe m̃w̃ãida cawaɗaẽa. ãcõrẽ bajãnebema nezocarã bida adua paña. M̃, Nã Djara Edada bida adua b̃a.† Ababe m̃ Zebab̃ra cawa b̃a. ³⁷ Nã Djara Edada ze i ewarira Noé ewaride b̃ada quĩrãca b̃aya.‡ ³⁸ Dopapa ze i naẽna ãberãrãra ne co duanabadjia, m̃ã cãĩ duanabadjia, dji caurãra quima diacua duanabadjia. M̃w̃ã duanabadjia ab̃a Noé jãba dromane b̃adob̃ra. ³⁹ ãdjirãba dopapa zeidebemada cawaɗaca basía. Barib̃ra w̃r̃ãda zeside ãdjirãra jũma nãb̃ra quinisidaa.§ Ara dopapa cawaẽne zeɗa quĩrãca m̃, Nã Djara Edada cawaẽne zeya. ⁴⁰ Mã ewaride ãberãda umé ãdji ãjũãne traja pañane m̃, Nã Djara Edadaba ab̃a edeya barib̃ra dewarabemara b̃eya. ⁴¹ W̃r̃ãrãda umé abari yude ne ba pañane m̃, Nã Djara Edadaba ab̃a edeya barib̃ra dewarabemara b̃eya.

⁴² Mã carea dau ab̃a beadaɗua. B̃r̃ã Borora sãlbe zeida adua paña. ⁴³ Nãda cawaɗadua: de djibariba ne dr̃abarira sãlbe zeida cawa b̃abara, cãrẽ bacasia ni cãrẽ sida dr̃abi amaaba. ⁴⁴ Ara mã quĩrãca b̃r̃ã bida jã b̃eadaɗua. B̃r̃ãba m̃, Nã Djara Edada zeɗa cr̃icha pañane zeya.

† **24:36** M̃, Nã Djara Edada bida adua b̃a. Mãra griego beɗeade ãra cartade neãa. ‡ **24:37** Genesi 6:5-8. § **24:39** Genesi 7:6-24.

Nezoca umé panΛneba ne jara bΛ

Luca 12:41-48

⁴⁵ Nezoca crīcha cawa bΛba jipa obari quīrāca beadadua. Idji boroba waabema nezocarāda idji jΛwaeda bΛsia aride ne cobī bamārēā. ⁴⁶ Nezocaba māwā o bΛda idji boroba unune zeibΛΓΛ, idjira bio bia baya. ⁴⁷ Wārā arada māa jaraya: dji boroba jūma idjia erobΛra mañ nezoca jΛwaeda bΛya. ⁴⁸ BaribΛΓΛ mañ nezocara dji cadjirua baibΛΓΛ, idji sođe mΛ boro zeira dārāyana aya. ⁴⁹ Mañne waabema nezocarāra biē o baya idjaba beu nībabadarā ume ne co bεpeda itua do baya. ⁵⁰ Abeda idji boro zeida jāē baya. Māwā bΛde idji borora cawaēne zeya. ⁵¹ Mañbe dji boroba bio cawa opeđa dji biaca bearā ume biē bΛya. Mama jūmarāda aujīā panania idjaba puaba quida īchia panania.

25

Die awērārānebema ne jara bΛ

¹ Bajāne bΛba ēberārā pe erobΛra nañ quīrāca baya: awērārāda die panasīdaa. Ādjiza ībīrāda edadapeda quima edaya bΛ umaquīrāda audiabaride wāsīdaa. ² Mañ awērāra juesuma crīcha cawa panasīdaa. BaribΛΓΛ juesuma crīcha neē panasīdaa. ³ Dji crīcha neē panΛba ādji ībīrāra edesīdaa baribΛΓΛ olivo dragada ededaē basīa dārā coa erobeadī carea. ⁴ Mañne dji crīcha cawa panΛba ādji ībīrāra edesīdaa, idjaba olivo draga sīda auđu edesīdaa. ⁵ Dji quima edaya bΛ umaquīrāra dārāna bērā jūmarāda daupeadapeda cāsīdaa.

6 Mañne ariquẽtra bedeada jĩgua ũrĩsidaa: “¡Dji quima edaya ðΛ umaquĩrãra zebΛrΛa! ¡Djira audiabaride wãnadua!” 7 Ara mañda jũma mañ awẽrãra piradrΛsidaa ãdji ĩbĩrã biara uruabidi carea. 8 Mañne dji crĩcha neẽ panΛba dji crĩcha cawa panΛa jarasidaa: “Dai ĩbĩrãra quicuabododaa. Bãrã olivo dragadebemada diadadua.” 9 BaribΛrΛ dji crĩcha cawa panΛba panusidaa: “Daiba bãrãa diadibΛrΛ ni abaΛ itea araẽa. Biara ðΛa bãrã itea nẽdode wãnida.” 10 Ara mañda olivo dragara nẽdode wãsidea. Mañmisa dji quima edaya ðΛ umaquĩrãra jũẽsia. Mañbe dji crĩcha cawa panΛra idji ume dji ðΛsriẽda o panΛmaa eda wãsidea. Ara mañda nezocaba eda wãbadara jũãtrΛ ðΛsia.

11 Mãwãnacarea dji olivo draga nẽdode wã pananara jẽda zedapeda jarasidaa: “Dai boro, dai boro, दौर idu eda wãbidua.” 12 BaribΛrΛ dji quima edabΛrΛ umaquĩrãba jarasia: “Wãrã arada mña jaraya: mña bãrãra unucaa.”-

13 Mañbe Jesuba jarasia:

-Mañ carea bãrãra dau ΛðΛa ðeadadua. Mñ, Nañ Djara Edada zeĩ ewarira, dji hora sida adua panΛa.*

Paratadeba ne jara ðΛ

Luca 19:11-27

14 Bajãne ðΛba ĩberãrã pe erobΛra nañ quĩrãca ðΛa: ĩberãda dewara druadaa wãĩ carea ðasia. Mañ carea idji nezocarãda trãcuapeda idji paratara ãdjiza diasia ne o panΛneba waribidamãrẽã. 15 ãdjiza poya waribidida crĩchada

* 25:13 Nañ Djara Edada zeĩ. Mañra griego bedede ãcΛrΛ cartade neẽa.

quĩrãca diasia. Abaala paratada mil juesuma diasia. Dewarabemaa mil umé diasia. Dewaraa mil aba diasia. Maãbebaɾaɾa wãsia.

¹⁶ Dji mil juesuma edaðara maã parata waribi carea trajade wãsia. Mãwã idjia dewara mil juesuma edasia. ¹⁷ Ara maã quĩrãca dji mil umé edaðaba dewara mil umé edasia. ¹⁸ Baribaɾaɾa dji mil aba edaðaba maã paratara egorode jou baɾsia.

¹⁹ Dãrãbaɾaɾaɾa ãdji borora jẽda zesia. Maãbe idjia parata amenanebemada idji nezocarãa iwidiɾsia. ²⁰ Dji mil juesuma edaðara zepeda dewara mil juesuma enepeda jarasia: “Mã boro, ba mil juesuma diaðadeba mã dewara mil juesuma enesia.” ²¹ Dji boroba jarasia: “Bia ba, nezoca bia, ba jipa obaria. Mã maãrĩ diaðara ba aride oda bẽrã mã waibaɾa ba jawaeda baɾya. Eða zedua mã ume baɾsriða panani carea.”

²² Maãbe dji mil umé edaðara zepeda jarasia: “Mã boro, ba mil umé diaðadeba mã dewara mil umé enesia.” ²³ Dji boroba jarasia: “Bia ba, nezoca bia, ba jipa obaria. Mã maãrĩ diaðara ba aride oda bẽrã mã ba waibaɾa ba jawaeda baɾya. Eða zedua mã ume baɾsriða panani carea.”

²⁴ Baribaɾaɾa dji mil aba edaðara zepeda jarasia: “Mã boro, mã cawa ba ba djãrãra quĩrã djuburiacada parata edai carea. Maã awara djãrãba upedaðara ewabaria. ²⁵ Maã carea mãra ne wayasia. Ba parata aduabue amaaba egorode jou baɾsia. Baribaɾaɾa nama eroba.” ²⁶ Maãne dji boroba jarasia: “¡Nezoca cadjirua, ba djuburia taba! Ba wãrãda cawa baɾsia mã djãrãneda edabarida idjaba djãrãba upedaðara ewabarida. ²⁷ Maã bẽrã ba mã paratara dji parata wagabada dede baɾida

basia. Māwã odabara m̃ zebΛrΛde m̃ parata edabΛrΛ awara dji eabada sida edacasia.”

²⁸ Maλbe dji boroba jarasia: “Idjia parata mil aba erobΛra jārīnapeda dji die mil erobΛa diadadua. ²⁹ M̃a diada auðu abΛba eneibΛrΛ m̃a mañ ēberāa auðuara diaya. BaribΛrΛ m̃a diada auðu eneēbΛrΛ, m̃a mañrī diada sida jūma jārīya. ³⁰ Jāñ nezoca djuburia tabΛra dajada pāīmane batabuedadua. Mama beara aujīa panania idjaba puaba quida īchia panania.”

Jūmarā cawa oidebema

³¹ M̃, Nañ Djara Edadara jūma bajānebema nezocarā ume ΛbΛa bara zebΛrΛde, m̃ bugue quīrāwārēā bΛde chūmeya cawa oi carea. ³² Maλne druazabema ēberārāda m̃ quīrāpita zedia. Maλgrāra m̃a awara awara bΛya oveja wagabariba idji ovejara chiwatu ume ābaa pananada awara bΛbari quīrāca. ³³ Dji oveja quīrāca beada m̃ jΛwa araare bΛya. Dji chiwatu quīrāca beada m̃ jΛwa acΛare bΛya. ³⁴ Maλbe m̃, dji Boroba jΛwa araare duanΛrāa nāwā jaraya:

“Bārā, m̃ Zezaba bia bΛcuadarā, zedadua. Idji purude bia pananadua. Nañ ējūā oda ewarideba āta mañ purura bārā itea o bΛcārīa. ³⁵⁻³⁶ M̃ jarra baside bārāba ne cobisidaa; m̃ opichia baside baido dawasidaa; m̃ra drua āībema quīrāca pΛrrΛa nībaside bārā dede bia edasidaa; m̃a cacuade jīi carea neē baside m̃a diasidaa; m̃ cacua biē baside acΛde zesidaa; idjaba m̃ra preso baside acΛde zesidaa.”

³⁷ Maλne dji jipa beaba iwididia: “Dai Boro, ¿sāñbe bΛra jarra basi? ¿Sāñbe daiba bΛra ne

cobisida? ¿Sãlbe b̄ara opichia b̄asi? ¿Sãlbe daiba b̄ara baido dawasida? ³⁸ ¿Sãlbe b̄ara drua aĩbema quĩrãca p̄arra nĩbasi? ¿Sãlbe dai dede b̄ara bia edasida? ¿Sãlbe daiba b̄a cacuade j̄mãrẽã disida? ³⁹ ¿Sãlbe b̄ara cacua biẽ b̄ade wa preso b̄ade daiba ac̄ade wãsidea?”

⁴⁰ Maĩne m̄la panuya: “Wãrã arada m̄la jaraya: bãrãba m̄ djabarã dji edaara quedeada carebasidade m̄da carebasidaa.”

⁴¹ Maĩbe m̄ j̄wa ac̄are duanrãa jaraya: “Bãrã, ãcõrẽba biẽ b̄adarã, m̄ caitabemada aỹã wãnadia t̄b̄a urua quicadaa. Maĩḡara ãcõrẽba coa b̄asia diauruda, idji nezocarã sida cawa oi carea. ⁴²⁻⁴³ M̄ jarra b̄aside bãrãba ne cobidaẽ basía; m̄ opichia b̄aside baido dawadaẽ basía; drua aĩbema quĩrãca p̄arra nĩbaside bia edadaẽ basía; m̄la cacuade j̄la carea neẽ b̄aside bãrãba diadaẽ basía; m̄ cacua biẽ b̄aside, preso b̄aside bida bãrãba m̄ra ac̄ade zedaẽ basía.”

⁴⁴ Maĩne ãdjirãba iwidiidia: “Dai Boro, daiba b̄ara jarra b̄ada, opichia b̄ada, drua aĩbema quĩrãca p̄arra nĩda, cacuade j̄la carea neẽ b̄ada, cacua biẽ b̄ada, wa preso b̄ada ununaca basía. ¿Sãlbe b̄ara carebadaẽ basi?”

⁴⁵ Maĩne m̄la panuya: “Wãrã arada m̄la jaraya: bãrãba dji edaara quedeada carebadaẽ b̄aside m̄da carebadaẽ basía.” ⁴⁶ Maĩbe ãcõrẽba ãdjirãra t̄b̄a urua quicadaa b̄atacuaya, barib̄ara dji jipa b̄eara idji ume ewariza zocai b̄eadamãrẽã edeya.–

26

*Jesu beadi carea crĩcha j̄ra panana
Marco 14:1-2; Luca 22:1-2; Juañ 11:45-53*

¹ Jũma mañ jaradiađacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

² –Bãrãba cawa panġa ewari umé babarġde Egiptodeba ědrġpedada quĩrãnebabada ewarida odida.* Mañne abaġba mñ, Nañ Djara Edađara jidabiya crude cachi beađamãrẽã.–

³ Mañmisa sacerdote bororãda, judiorã ley jardiabadarãda, judiorã dji dromarã sida Caipá de dromane ābaa dji jġresidaa. Mañ Caipára sacerdote dji dromaara ħasia. ⁴ Mañne beđea ausidaa Jesura chupea jidađapeda beabidi carea.

⁵ Baribarġ jarasidaa:

–Ewari dromane jidadaěa ěberãrã quĩrũbucarãnamãrẽã.–

Wẽrãba nardo quera Jesu boro ġrġ weada

Marco 14:3-9; Juañ 12:1-8

⁶ Mañ ewaride Jesura Betania purude Simoñ aida bara ħada deđe ħasia. ⁷ Mañne wẽrãda idji-maa zesia. Mañ wẽrãba boteya alabastro mōgara odada enesia.† Boteyara quera bio nẽbġa ħġba bira ħasia. Jesu ne co chũmġne wẽrãba mañ querara idji boro ġrġ weabuesia. ⁸ Jesu ume nĩbabadarãba mañ unubġdade quĩrũsidaa. Nãwã jarasidaa:

–¿Cãrẽ cãrẽã jãwã weatasi? ⁹ Nẽdobuedabara paratada waiġġa edacasia. Mañba ne neě queđeara carebacasia.–

¹⁰ Baribarġ Jesuba mañda ũrĩna bẽrã jarasia:

* **26:2** Exodo 12:1-27. † **26:7** Alabastro. Mañgara mōgara cuaracuara ħġa. Mãcua zareaě ħġ bẽrã ne obadaa. Judiorãba alabastroa Egipto druađeba enebadjidaa. Jũma alabastro ođara nẽbġa ħġa.

-¿Cārē cārēã idjira quēã panΛ? Idjia m̃ jāwã odara bia basia. ¹¹ Ne neẽ quedeara ewariza bārã tãēna panania, baribΛΓΛ m̃lra bārã ume ewariza baēa. ¹² Dārãēne m̃lra beupeða tΛbaridia. Nañ wērãba m̃lra mañ carea queraba pãsia. ¹³ Wārã arada m̃la jaraya: jũma nañ ējũãne beða bia m̃lnebema jaradiabΛdama nañ wērãba odara nēbΛΓΛdia idji sida quĩrãnebaðamãrēã.-

Judaba Jesu jidabi carea crĩchaða

Marco 14:10-11; Luca 22:3-6

¹⁴ Juda Iscariote abadada Jesuba doce edaðaðebema basía. Mañ Judara sacerdote bororãmaa wãsia. ¹⁵ Idjia nãwã iwidiisia:

-M̃la bārãa Jesuda jida diaibΛΓΛ, ¿bārãba m̃la cārēða diadi?-

Mañne ãdjirãba parata torroda treinta diasidaa.‡

¹⁶ MamaΛba ãtaa Judaba jΛΓΛbadjia sãwã Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarã ume ne coda

Marco 14:12-25; Luca 22:7-23; Juañ 13:21-30; 1

Corinto 11:23-26

¹⁷ Pañ ēsãbari neẽ bΛ cobada ewarida jũesia. Domia aða mãwã cobadjidaa. Dji nabema ewaride Jesu ume nĩbabadarãba idjimaã wãnapeda iwidiisidaa:

-¿BΛa sãma quĩrĩã bΛ daiba Egiptodeba ēdrΛpedaða quĩrãnebaði carea cobadara bΛ itea odida?-

¹⁸ Jesuba panusia:

-Jerusalemne dadjia unubada ēberãmaa wãnadua. Idjia nãwã jaradadua: “Dadjirãa Jaradiabariba

‡ 26:15 Zacaria 11:12; Exodo 21:32.

jara bΛa idji ewarira caita bΛda. Idjia, idji ume nĩbabadarã bida Egiptodeba ědrΛpedada quĩrãnebadi carea cobadara bΛ dede codia.”–

¹⁹ Ara mañda Jesuba jarada quĩrãca idji ume nĩbabadarãba Egiptodeba ědrΛpedada quĩrãnebadi carea cobadara osidaa.

²⁰ Queudacarea Jesura, idji ume nĩbabadarã doce panΛ ume mesa icawa chũmesia. ²¹ Ne co panΛne idjia jarasia:

–Wãrã arada mñã jaraya: aba bãrãnebemaba mñra jidabiya.–

²² Mañ carea ãdjira bio sopua panesidaa. Ara mañda aba aba idjia iwidiſidaa:

–Mñ Boro, ¿mñã mãwã oica?–

²³ Idjia panusia:

–Mñ ume abari epeðecode ne co bΛba mñra jidabiya.Š ²⁴ Wãrãda mñ, Nañ Djara Edadara beuida bΛa Ācõrẽ Bedeade bΛ bΛ quĩrãca.* ;BaribΛrΛ mñ jidabi ěberãra bio mñã djuburi bΛa! Idjira topedadaẽbara biara bacasia.–

²⁵ Mañne Juda, Jesu jidabiya bΛba iwidiſia:

–Jaradiabari, ¿mñã mãwã oica?–

Jesuba panusia:

–Mãẽ, bΛa mãwã jara bΛa.–

²⁶ Wađi ne co duanΛne Jesuba pañda jΛwade edapeđa Ācõrẽa bia jarasia. Mañbe cõrãcuapeđa idji ume nĩbabadarãa diabΛrΛde jarasia:

–Edađdua. Codadua. NañgΛra mñ cacuaa.–

Š **26:23** Salmo 41:9. * **26:24** Salmo 22; Salmo 118:22; Isaía 52:13deba aba 53:12daa.

27 Māwānacarea uva ba tazade bΛda edapeda Ācōrēa bia bΛada asia. Maλbe ādjirāa diabΛrΛde jarasia:

–Jūmarāba doḑadua. 28 NaλgΛra mλ oaa. Mλ oa erozoabΛrΛba Ācōrēba bedea djiwidida bΛbΛrΛa zocārā ēberārāba cadjirua opeḑadada quīrādoai carea.† 29 Mλa jaraya: mλa uva bara waa doēa aba mλ Zezaba jūma idji ēberārā pe erobebΛrΛḑaa. MaλbebΛrΛ mλa bārā ume uva bada wayacusa doya.–‡

Pedroba Jesu igaraēana ada

Marco 14:26-31; Luca 22:31-34; Juaλ 13:36-38

30 Maλbe Ācōrē Bedeadebemada trāānapeda Olivo eyadaa wāsidaa.§ 31 Maλne Jesuba ādjía jarasia:

–Naλ diamasi jūma bārāba mλra igaraḑia. Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Mλa oveja wagabarira beabΛrΛde dji ovejara jārāzoaḑia.”* 32 BaribΛrΛ mλra λrēbapeda bārā na wāya Galilea druḑaa.–

33 Maλne Pedroba Jesua jarasia:

–Jūmarāba bΛra igaraḑimīna mλabΛrΛ igaraē baya.–

34 Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārā arada mλa jaraya: ara naλ diamasi eterre berui naēna bΛa barima ūbea mλra unucaḑa aya.–

† 26:28 Bedea djiwidī. Jeremia 31:31-34. Ācōrēra naārā israel-erā ume bedea bΛsia (Exodo 24:6-8). Djiwidī. Griego bedeade ācΛrΛ cartade maλra neēa. ‡ 26:29 Uva bada wayacusa doya. Griego bedeade maλba idjaba jara bΛa: “Uva ba djiwidīda doya.” § 26:30 Maλ ewari dromane judiorāba ne codi naēna Salmo 113ḑeba aba 114ḑaa trāābadjīdaa. Ne copedadacarea Salmo 115ḑeba aba 118ḑaa trāābadjīdaa. * 26:31 Zacaria 13:7.

35 BaribΛΓΛ Pedroba jarasia:
 –Mā beabΛda sida bΛra igaraēa.–
 Waabemarā biða abarica jarasiðaa.

Jesu Getsemanine Ācōrēa iwidida
Marco 14:32-42; Luca 22:39-46

36 Jesura idji ume nībabadarā sida Getsemani abadama jūēne wāsidaa. Mama Jesuba ādjirāa jarasia:

–Mā awuá Ācōrēa iwidide wābΛΓΛmisa nama chūpanenadua.–

37 Maļbe Zebedeo warrarā umé panΛda, Pedro sida jīga edesia. Idji sāwāinebemada jūmawāyā crīcha bΛ bērā bio sopua bēsia. 38 Maļne ādjīa jarasia:

–Māra sopuaba beubΛΓΛ quīrāca bΛa. Nama panenadua. Mā daucha zocai pananadua.–

39 Jesura wagabe wāpeða idji dratura ējūānaa tēū cobepeda Ācōrēa iwidisia:

–Mā Zeza, bΛa quīrā awara oida bΛbΛΓΛ māra idu bia mīgabirādua. BaribΛΓΛ māa quīrīā bΛ cāyābara bΛa quīrīā bΛ quīrāca odua.–

40 Maļbe Jesu idji ume nībabadarā ūbea panΛmaa jēda zebΛΓΛde unusia ādjira cāi panΛda. Pedroa jarasia:

–ĶBΛra mā daucha ni hora aba biða poya zocai baēca? 41 Bārāra dau bΛa beaēadua. Ācōrēa iwididadua mā igarada amaaba. Māa cawa bΛa bārāba biada o quīrīā panΛda. Māwāmīna naļ djarade bΛaē panΛa.–

42 Maļbe Jesura wayacusa wāpeða Ācōrēa iwidisia:

–Mā Zeza, māda bia mīgaida b̄abara, b̄a quĩrĩã b̄a quĩrãca mĩgaya.–

⁴³ Idji ume nĩbabadarãmaa jēda zebarađe cãĩ panada unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nũpanasidaa. ⁴⁴ Ādjira waya amepeda wãsia. Ācõrēa ara abarida iwĩdisia. ⁴⁵ Maĩbe idji ume nĩbabadarãmaa jēda zepeda jarasia:

–Bārãra ¿wadi bida cãĩ panaca? Mā ewarira jũesia. Mā, Naĩ Djara Edadara ēberã cadjiruarã jawade bebara. ⁴⁶ Piradradaua. Wãnia. Acadaua, jari urua mā jidabira.–

Jesu jidapedada

Marco 14:43-50; Luca 22:47-53; Juaĩ 18:2-11

⁴⁷ Jesu wadi bedeã b̄ađe Judada zesia. Maĩ Judara Jesuba doce edadebema basia. Zocãrã ēberãrãda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirãra sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida diabuepedadarã basia. ⁴⁸ Dji jidabiya b̄aba ādjia jaradoasia sãwã oida Jesuda cawadamãrẽã. Nãwã jarasia:

–Mā uridarrađe isõbaramda Jesua. Idjida jidadaua.–

⁴⁹ Maĩne Judara Jesu caita wãpeda jarasia:

–ĩMẽrã, Jaradiabari!–

Mãwã jarapeda Jesura uridarrađe isõsia.

⁵⁰ Jesuba idjia jarasia:

–Ache, b̄a ode ze b̄ara odua.–†

Ara māda dewararãda caita zedapeda Jesura jidasidaa. ⁵¹ Maĩne Jesu ume nĩbabari ababa idji djõbada necoda eũta edapeda sacerdote dji droma

† **26:50** B̄a ode ze b̄ara odua. Maĩ bedeaba idjaba jara b̄a: “¿Cãrẽda ode ze b̄a?”

nezoca cΛwΛrΛda tΛtasia. ⁵² Mañbe dji cΛwΛrΛ tΛtađaa Jesuba jarasia:

-BΛdji necora wagadua. Necoba djōbadara necoba beudia. ⁵³ Mñ Zezaa iwidibΛrΛ ara mañda idjia bajānebema nezocarāda cābana diabueya. ¿BΛa mañra adua bΛca? ⁵⁴ BaribΛrΛ mñwā obΛrΛbara idji Bedeade mñnebema bΛ bΛra ¿sāwācasi?-

⁵⁵ Mañbe Jesuba dewararāa iwidisia:

-Bārāba ¿cārē cārēā neco bara, bacuru bara mñra jāwā jidade ze panΛ? ¿Māwāra mñra ēberā minijīchiaca? Mñ ewariza Ācōrē de droma da-jada bārāa jaradia chūmabadjia. ¿Cārē cārēā mñra mama jūmarā daiđe jidađe basi? ⁵⁶ BaribΛrΛ jūma naļgΛra o panΛa Ācōrēneba bedeabadarāba bΛpedada māwāmārēā.-

Māwā bΛđe Jesu ume nībabadarāba idjira beesidaa. Jūmarāda mīrū wābΛrΛsidaa.

Jesu dji dromarā quĩrāpita bađa

Marco 14:53-65; Luca 22:54-55, 63-71; Juañ 18:12-24

⁵⁷ Mañbe Jesu jidapedadarāba idjira sacerdote dji droma Caipámaa edesidaa. Mañ Caipá dede judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā ume ābaa dji jΛre duanasia. ⁵⁸ Mañne Pedroba Jesu tΛmΛba ēpē nīda sacerdote dji droma dema jūēsia. Dji de auđu jūrā ca bΛđe eda wāpeda Ācōrē de dromanebema zarrarā ume ābaa chūmesia Jesu sāwā odi cawai carea.

⁵⁹ Mañne sacerdote bororāba, jūma judiorā dji dromarā biđa ēberārāda jΛrΛsidaa sewadeba Jesura biē jaradamārēā. Idjira nēbΛrađe bΛdapeda

beabidida crīchasiḁaa. ⁶⁰ Zocārāba Jesura sewadeba biē jarade zesiḁamīna idjidebema biē jaradida neē basiā. Māwā duanane ēberāda umé zesiḁaa. ⁶¹ Maḷgarāba jarasiḁaa:

-Naḷ ēberāba jarasia: “Māa Ācōrē de dromara ārīda ḅḅa, baribḅḅa ewari ūbeade wayacusa o cobḅaida ḅḅa.”-‡

⁶² Maḷne sacerdote dji dromaara ḅḅa ḷta nūmepeda Jesua iwidisia:

-Naḷgarāba ḅḅara biē jara panḅḅa. Ādjia jara panḅḅara ḷwārāca? ḷḅḅa ni cārē siḁa panuēca?-

⁶³ Baribḅḅa Jesura chupea besia.Ḥ Māwā ḅḅade sacerdote dji dromaara ḅḅa idjīa jarasia:

-Ācōrē zocai ḅḅa quīrāpita daia wārāda jaradua. ḷḅḅara Ācōrēba ēḁḅḅa edabari diai jaradaca? ḷḅḅara Ācōrē Warraca?-

⁶⁴ Jesuba panusia:

-Māē, ḅḅa māwā jara ḅḅa. Maḷ awara māa jaraya: idiba ḷtaa bārāba mḷ, Naḷ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya ḅḅa jḅḅwa araare chūmḅḅa idjaba jḷrārāne zebḅḅḅa.-*

⁶⁵ Maḷne sacerdote dji dromaara ḅḅa quīrūḅḅḅa idjia jḷ ḅḅara cōātapeda dewararāa jarasia:

-jḅḅwā idjia Ācōrēda biē jara ḅḅa! ḷCārē cārēā dewarada jḅḅḅḅi idji biē jaramārēā? Bārāba ūrīsiḁaa idjia Ācōrēda biē jarabḅḅḅa. ⁶⁶ Jāḷbe bārāmaarā ḷidjira sāwā odi?-

Ādjirāba panusiḁaa:

‡ 26:61 Juaḷ 2:19. Ḥ 26:63 Isaía 53:7. * 26:64 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14.

-Idjira bedeade bΛa. Mañ carea beadida panΛa.-

†

⁶⁷ Mañbe ãcΛrΛba Jesu quĩrãne idosidaa idjaba chĩsidaa. Dewararãba idjira quĩrãne usidaa.‡

⁶⁸ Udapeda jarasidaa:

-¡BΛda ãcõrẽba êdrΛ edabari diai jarada baibΛrΛ, ãcõrẽneba bedeadua! ¡Daia jaradua caibΛrΛ bΛra usida!-

Pedroba Jesu unucaada ada

Marco 14:66-72; Luca 22:56-62; Juañ 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Pedro mañ de droma duða chũmΛne nezocawẽrãda idjima zesia. Mañ wẽrãba jarasia:

-BΛra Jesu Galileadebema ume nĩbasia.-

⁷⁰ BaribΛrΛ Pedroba jũmarã quĩrãpita mẽrãsia. Nãwã jarasia:

-Mãa adua bΛa bΛa cãrẽda jara bΛda.-

⁷¹ Mañbe Pedrora de jũrã ca bΛde dji êdrΛbadamaa wãsia. Mañne dewara nezocawẽrãba idjira unupeda arima duanΛrãa jarasia:

-Za bΛda Jesu Nazaredebema ume nĩbasia.-

⁷² BaribΛrΛ Pedroba wayacusa mẽrãsia:

-Mãa wãrãneba jaraya: jãñ ãberãra unucaa.-

⁷³ Dãrãéne arima duanΛba Pedromaa wãnapeda jarasidaa:

-Wãrãda bΛra jãñ Jesu ume nĩbasia. BΛa poya mẽrãéa, Galileadebema quĩrãca bedeabari bẽrã.-

⁷⁴ Pedroba jarasia:

-¡Mãa sewada jaraibΛrΛ ãcõrẽba cawa oya! Wãrãneba jaraya: mãa jãñ ãberãra unucaa.-

† **26:66** Levitico 24:15-16. ‡ **26:67** Isaía 50:6.

Ara māwā jarabΛΓΛde eterrera berusia.
 75 Mañne Pedroba quiñãnebasia Jesuba nāwā jaradara: “Eterre berui naēna bΛa b̄arima ūbea m̄ra unucaada aya.”§ Mañbe Pedrora dajadaa wāpeða bio sopuaba jĩãsia.

27

Juda beuda

Hecho 1:18-19

¹ Āsabodode jūma sacerdote bororāda judiorā dji dromarā ume ābaa beḏea ausiḏaa Jesu be-abidi carea. ² Mañbe idjira ēberā Poncio Pilato abadamaa jΛwa jΛ edesiḏaa. Mañ Pilatora Romanebema boroba Judea druadebema boroda bΛsia.*

³ Mañne Judaba cawasia Jesura beaḏida. IdjiabΛΓΛ jidabiḏa bēřã bio sopuasia. Ara mañda idjia treinta parata edaḏara sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa biḏa jēḏa diade wāsia.

⁴ Ādjirāa jarasia:

–M̄a ēberā beḏea neē bΛda jidabiḏa bēřã cadjiruada osia.–

Mañne ādjirāba jarasiḏaa:

–¿Dairāmaarā mañda sāwāi? MañgΛra bΛde bΛa.–

⁵ Mañbe Judaba dji paratara Ācōrē de dromane eḏa cuabuesia. Puru dajadaa wāpeða iduḏa ojΛ

§ 26:75 Mateo 26:34. * 27:2 Pilato. Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda bΛsia. Dji boroda b̄asia poa 26ḏeba aba 36ḏaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesiḏaa ādjia preso beara beacara panΛ bēřã. Aba romanorāba māwā oḏida panasidaa.

beusia. ⁶ Juda wānacarea sacerdote bororāba mañ paratara jΛrΛ pedapeda jarasidaa:

–Nañ paratara Ācōrēa diapedada parata ume bΛcara panΛa, mañba ēberā beabida bērā.–

⁷ Mañ carea bedea audapeda mañ parataba ējũāda nēdosidaa drua āibemarā joubadada eropanani carea. Mañ ējũāra Zoco Cabari Ējũā abadjidaa. ⁸ BaribΛrΛ mamaΛba λtaa Oa Ējũā abadaa. ⁹ Mañra mǎwāsia Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quĩrāca. Nǎwǎ jarasia: “Ādjirāba treinta paratara edasidaa. Mañ nēbΛara israelerāba idji carea bΛsidaa. ¹⁰ Mañ parataba ādjirāba zoco cabari ējũāda nēdosidaa Ācōrēba mǎa jarada quĩrāca.”†

Jesu Pilato quĩrāpita bada

Marco 15:1-5; Luca 23:1-5; Juañ 18:28-38

¹¹ Mañne Jesura Pilato quĩrāpita nūmasia. Pilatoba idjía iwidiisia:

–¿BΛda wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Mǎē, bΛa mǎwǎ jara bΛa.–

¹² Mañne sacerdote bororāba, judiorā dji dro-marā biē jarasidaa baribΛrΛ idjia panuē basía. ¹³ Mañ bērā Pilatoba Jesua iwidiisia:

–Ādjirāba bΛra ne jũmaneba biē jara duanΛa. ¿Mañra ũrĩē bΛca?–

¹⁴ BaribΛrΛ Jesuba ni bedea aba biē panuē basía.‡ Mañ carea Pilatoba cawa crĩchaē besia.

† 27:10 Jeremia 18:1-3; 19:1-4; 32:6-7; Zacaria 11:12-13. ‡ 27:14 Ni bedea aba biē panuē basía. Isaía 53:7.

Jesu beadi carea jarapedada

Marco 15:6-20; Luca 23:13-25; Juañ 18:38-19:16

¹⁵ Poaza judiorãba mañ ewari droma o panane Pilatoba preso beada aba êdra ðabadjia. Puruba jarabada idjia êdra ðabadjia. ¹⁶ Mañ ewariêde romanorãba aba preso eropanasidaa Barrabá abadada. Mañ Barrabára trã ðaga basia. ¹⁷⁻¹⁸ Pilatoba cawa basia judiorã dji dromarãda Jesu ume biê duanã bêrã idjira jida diasidada. Mañ carea dji êberãrã powua nũmã iwidiisia:

-¿Caida bãrãba quĩrã panã mãa êdra ðaida: Barrabáda wa Jesu, Æcõrẽba êdra edabari diai jaradamanada?—§

¹⁹ Pilatora êberãrã cawa obari buguede chũmãne dji quimaba nañ bedeada idjimaã diabuesia: “Jãñ êberã jipa ðara êdra ðadua. Idi idjidebema cãimocarada bêrã mãra bio ne waya ðaa.”

²⁰ Mañne sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã biãda dji powua nũmã êberãrã nãwã jarasidaa: “Pilatoa jaradadua Barrabáda êdra ðapeda Jesuda beamãrã.” ²¹ Mãwã panane Pilatoba dji powua nũmã iwidiisia:

-Nañ umébemada ¿sããgãda mãa êdra ðaida quĩrã panã?—

Ædjirãba Barrabáda êdra ðaduada asidaa.

²² Pilatoba iwidiisia:

-Mãwã baibãrã mãa ¿sãwã oi Jesu, Æcõrẽba êdra edabari diai jaradamanada?—

Jũmarãba jarasidaa:

-¿Crude cachi beabidua!—

§ **27:17-18** Griego bedeade ãcããã cartade Barrabá cãyãbara “Jesu Barrabá” ðã ðaa.

23 Pilatoba iwidiisia:

–¿Cārē cārēã mãwã oi? Idjia ¿cārē cadjiruada osi?–

Mãwã bedea bΛde ãdjirãba wetara bΛga jara du-anasidaa:

–¡Crude cachi beabidua!–

24 Mãwã panΛne Pilatoba cawasia ëberãrãba idji bedeara ïjãnaëda. Mañ awara unusia ëberãrãra wetara quĩrũbucabΛdada. Mañbe baidoba idji jΛwara jũmarã quĩrãpita sΛgΛbΛrΛde jarasia:

–Nañ ëberã jipa bΛ beabΛda carea mñra bedede bΛëa.* MañgΛra ara bãdjide bΛa.–

25 Mañne jũmarãba panusidaa:

–¡Mãëteara daida, dai warrarã sida idji beabΛda carea bedede panania!–

26 Mañbe Pilatoba Barrabáda ëdrΛ bΛsia. BaribΛrΛ idji sordaorãa jarasia Jesuda soaba udapeda crude cachi beadamãrëã.

27 Ara mañda Pilato sordaorãba Jesura de droma Pretorio abadaada edesidaa. Mama waabema sordaorã trãnapeda idjira jũrã edasidaa. 28 Mañbe Jesuba cacuaëde jã bΛra ërãnapeda cacua ãrã jãbada purea bΛda jãbisidaa. 29 Borobari ΛrΛ cadada idji borode wëãju bΛsidaa idjaba idji jΛwa araare bacuruda diasidaa. Mañbe idji quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda ipida jarasidaa:

–¡Bio bia bΛa, judiorã boro!–

30 Mañbe dau idobadjidaa idjaba bacuru idji jΛwade bΛda jãrĩnapeda borode ubadjidaa.†

31 Idjira ipida bië jaradapeda ãdjia jãbipedadara

* 27:24 Jipa bΛ. Mañra griego bedede ãcΛrΛ cartade neëa.

† 27:30 Isaia 50:6.

wěšidaa. Małbe idjia jł badada wayacusa jłbidapeda crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi bλpedada

Marco 15:21-32; Luca 23:26-43; Juał 19:17-27

³² Mamaλba wāside de sordaorāba ēberā Simoł abadada unusidaa. Idjira Cirene purudebema basía. Ādjirāba mał Simoła Jesu cruda ataubisidaa. ³³ Wābλdada ējūā Golgota abadama jūšidaa. Golgota trλba jara bλa Boro BλWλΓλ. ³⁴ Mama ādjirāba uva ba asea hiel abadada pueradada Jesua diasidaa pua droamārēā, baribλrλ do zapeda quĩrīāé basía.‡

³⁵ Małbe sordaorāba Jesura crude cachi bλsidaa. Māwānacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jł badara sāvā jedecadi cawaya. [Māwā osidaa Ācōrēneba bedeabariba jarađara māwāmārēā. Nāwā jarasia: “Māa cacuade jł badara ādjiza jedecasidaa. Māa cacuade jł bada carea ādjirāra ne jemenesidaa sāvā jedecadi cawaya.”]§ ³⁶ Małbe chūpanenapeda jłā panesidaa ni abaλba Jesu carebade zerānamārēā.

³⁷ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira bλsidaa cawabidi carea idjira cārē carea beabλdada. Nāwā bλ basia: “Nałgλra Jesua, judiorā boroa.” ³⁸ Idjaba ne drλabadada umé Jesu caita crude cachi jira bλsidaa, aba idji jλwa araare, aba idji jλwa acλare. ³⁹ Małne λcλrλ ēberārāda caita wānapeda boro λrātλ λrātλapeda Jesua nāwā biē bedeabadjidaa.*

‡ 27:34 Salmo 69:21. § 27:35 Salmo 22:18. Griego bedeade λcλrλ cartade bedeade corchete de bλra neča. * 27:39 Salmo 22:7; 109:25.

40 -Βλα Ἄκωρῆ de dromara ἀρῖπεδα ewari ũbeade wayacusa poya oibαα, jara βαδύβα ἔδραdua! Βλα Ἄκωρῆ Warrabαα, jãã crudeba uδαa zedua.-

41 Ara maã quĩrãca sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarãba, judiorã dji dromarã bida Jesura ipida biẽ jarabadjidaa:

42 -Idjia dewararãda carebasia, baribαα ara iduba poya ἔδραῆa.† Idjida Israeldebema Borobαα, nawena jãã crudeba uδαa zeida βα. Mãwãbαα ἰjãnia. 43 Idjia crĩcha βα Ἄκωρῆra idji ume βαda. ¿Idjira Ἄκωρῆ Warraada aẽ basica? Mãẽteara Ἄκωρῆba idjira wãrãda quĩrã βαbαα, ara nawena ἔδρα βαida βα.-‡

44 Idjaba ne drαbada idji caita crude cachipedada bida ara maã quĩrãca biẽ jarasidaa.

Jesu crude beuda

Marco 15:33-41; Luca 23:44-49; Juaã 19:28-30

45 Umatipa λmãdaura quisia. § Maãba naã ἔjũãra hora ũbea jũma pãĩma nũmasia. 46 Hora ũbea badacarea Jesuba jĩgua jarasia:

-¿Eli, Eli, lama sabactani?-

Maã arameo bedeaba jara βα: “Mã Ἄκωρῆ, mã Ἄκωρῆ ¿cãrẽ cãrẽã mãduba beesi?”*

47 Maã bedeã ũrĩbada de λαα mama caita duanαba jarasidaa:

-Idjia Elĩada trã βα.-

† 27:42 Carebasia. Griego bedeade βα βα “ἔδρα edasia.” ‡ 27:43 Salmo 22:8. § 27:45 Amos 8:9-10. * 27:46 Salmo 22:1.

48 Ara mañda aba isabe pira wãpeda uva ßa oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jãpeda Jesua diasia domãrẽã.† 49 BaribꞤꞤ de wararãba jarasidaa:

–Jããdua, acꞤia Elíaba ãdrꞤ edade zeí cawaya.–

50 Mãwã ßꞤde Jesura wayacusa jĩgua ßiasia. MañbebꞤꞤ jaidasia. 51 Ara mãwãbꞤꞤde Æcõrẽ de dromane eda wua eatꞤ jira ßꞤda ãsidra ãtꞤba edaa cõã dogosia. Idjaba de uremiada wãsia.‡ Mãba mõgarara dracuasia. 52 Bẽwãrã uriara ewacuasia. Mãne Æcõrẽ ãjã ßea beupedadada zocãrã ãrẽbacuasidaa. 53 Ædji ßeada uriadeba ãdrꞤcuasidaa. Jesu ãrẽbadacarea Æcõrẽ itea ßꞤ puru Jerusaleñnaa wãsidaa. Mama zocãrãba ãdjirãra unusidaa.

54 Romanebema sordaorã boroba, idji sordaorã ßida Jesura jãã panasidaa ni aßꞤba carebarãnamãrẽã. BaribꞤꞤ de uremiaba mãwãcuabꞤꞤ unusidade bio dauperadapeda jarasidaa:

–Wãrãda nañ ãberãra Æcõrẽ Warra basía.–

55 Mãne zocãrã wẽrãrãba tꞤmꞤba acꞤ dua-nasidaa. Jesu Galileadeba zeside idji careba nĩbasidaa. 56 Ædjirã tãẽna Maria Magdalenada, Zebedeo quima sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. MãgꞤ Mariara Santiagoba, Jose ßida ãdji papa basía.

Jesu tꞤbaripedada

Marco 15:42-47; Luca 23:50-56; Juañ 19:38-42

† 27:48 Salmo 69:21. ‡ 27:51 Wua eatꞤ jira ßꞤ. Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15. De uremiada wãsia. Amos 8:8-10.

57 Queubodode ēberā parata bara ʘ Jose abadada zesia. Mañ Josera Arimatea purudebema basía. § Idji sida Jesu ume nībabadjia. 58 Idjira Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwīdisia tʘbari carea. Mañbe Pilatoba diabisia. 59 Ara mañda Joseba Jesura edapeda boroba mititiaē ʘba bʘrá ʘasia. 60 Mañbe mōjē uria djiwīdi corodade eda ʘasia. Dji uriara mañ Josede basía. Mañbe mōgara waiʘaba uriara jūātrʘ ʘpeda wāsia. 61 Jesu tʘbarisidade Maria Magdalenara, dewarabema Maria sida arima chūpanasidaa.

Pilatoba sordaorāa Jesu tʘbarida jʘābida

62 Nurēma ʘnāūbada ewari basía. Mañne sacerdote bororāda, pariseorā sida ābaa Pilatoma wānapeda jarasidaa:

63 –Dai boro, daiba quīrāneba panʘa jʘā ēberā seawida ʘ wadi zocai ʘside nāwā jarasida: “Mʘra ewari ūbeade ʘrēbaya.” 64 Mañ carea idji tʘbaridara ewari ūbea bio jʘābidua idji ume nībabadarāba diamasi zedapeda idjira ederānamārēā. Māwābʘʘ ādjirāba purua poya jaradaēa idjira beu badada ʘrēbasida. Ādjia ʘrēbasida adibʘʘ, idjia naārā sewa oda cāyābara maʘgʘ sewadeba purura biara cūrūga eropania.–

65 Pilatoba ādjirāa jarasia:

–Za duanʘ sordaorāda idji tʘbaridamaa ededapeda bio jʘābidua.–

66 Ara mañda sordaorāba dji uria jūātrʘ ʘ mōgara ʘrʘ sēyāda ʘsidaa aʘaba ewasira cawadi carea. Mañbe jʘā panesidaa.

§ 27:57 Arimatea. Hebreo bedede mañ purura Ramá wa Ramataiʘ trʘ jarabadjidaa. 1 Samuel 1:1.

28

Jesu ãrēbada

Marco 16:1-8; Luca 24:1-12; Juaã 20:1-10

¹ Ænãũbada ewari jōnacarea nabema ewari domi-
anebema ara ãnadraḅaraḅe Maria Magdalenada,
dewarabema Maria sida Jesu taḅaripedadamaa
acade wāsidaa. ² Maãne cawaēne de uremiada dji
cābāyā uresia. Æcōrē nezocada bajāneba zepeda
uria jūãtra coḅa mōgarara āyā ḅapeda maã ãrã
chūmesia. ³ Idji quĩrãra baa purewa edabari
quĩrãca urua ḅasia. Idji cacuaḅe jã ḅara bio totroa
ḅasia. ⁴ Idjida bio wayadaērã sordaorãra ure
nūpanenapeda abeda beuda quĩrãca tapanesidaa.
⁵ Baribara bajānebema nezocaba wērãrãa jarasia:

–Ne wayarãnadua. Mãa cawa ḅaa bārãba Jesu
crude cachipedadada jara panada. ⁶ Idjira nama
ḅãã. Wārãda ãrēbasia idjia jarada quĩrãca.* Idji
taḅaripedadamaa acade zedadua. ⁷ Jããbe isabe
wãnapeda idji ume nĩbapedadarãa nãwã jaradadua:
“Idjira beu ḅadada ãrēbasia. Idjira bārã na wãya
Galilea druaḅaa. Jãma idjira ununia.” Maãda mãa
bãrãa jarade zesia.–

⁸⁻⁹ Ara maãda wērãrãra Jesu taḅaripedada
uriadeba ne waya panamĩna bio ḅasrida pira
wāsidaa. Jesu ume nĩbapedadarãa jarade
wãḅadade Jesuda odjapeda –jMērã!– asia. Maãbe
wērãrãra idjima zedapeda jĩrũne ḅaraḅapeda
idjia bia bedeasidaa. ¹⁰ Mãwã panane Jesuba
jarasia:

* 28:6 Mateo 16:21; 17:23; 20:19.

-Ne wayarãnadua. Djabarãa jarade wãnadua Galilea druadaa wãnamãrẽã. Jãma ãdjirãba mãra ununia.-

Sordaorãba jarapedada

¹¹ Wërãrã wãbΛdamisa ãcΛrΛ sordaorã Jesu tΛbaripedadama jãã pananada purudaa wãsidaa. ãdjia unupedadada sacerdote bororãa jũma nẽbΛrΛsidaa. ¹² Maã carea sacerdote bororãda, judiorã dji dromarã ume ãbaa dji jΛresidaa. Bedea audapeda sordaorãa paratada waiβΛa diasidaa. ¹³ DiabΛdade nãwã jarasidaa:

-Bariduaba iwidibΛrΛ, jaradadua bãrã cãĩ duanΛmisa Jesu ume nĩbabadarãda diamasi zedapeda idji cacuara drΛa edesidada. ¹⁴ Pilatoba bãrã cãĩsidada ùrĩbΛrΛ, dairãda idji ume bãrãare bededia nẽbΛrade bearãnamãrẽã.-

¹⁵ Maãbe sordaorãba paratara edadapeda jarasidaa Jesu ume nĩbapedadaba idji cacuara drΛa edesidada. Judiorãba idi bida mãwã jarabadaa.

Jesuba edadarãa idjida unubida

Marco 16:14-18; Luca 24:36-49; Juaã 20:19-23

¹⁶ Mãwãnacarea Jesu ume nĩbabadarã once panΛda Galilea druadaa wãsidaa Jesuba jarada eyadaa. ¹⁷ Idji unusidade idjia bia bedesidaa baribΛrΛ ãcΛrΛba mãcua ãjãnaẽ basia. ¹⁸ Maãne Jesura ãdjirã caita zepeda jarasia:

-Ãcõrẽba mãa ΛβΛada diasia bajãne, naã ëjũãne bida ne jũmada poya erobamãrẽã.† ¹⁹ Maã carea jũma puru beaza wãnapeda jaradiadadua mãda ëpẽnamãrẽã. ãdjirãra dji Zeza trãneba, dji Warra

† **28:18** Daniel 7:13-14.

trãneba, ãcõrẽ Jaure trãneba borocuedadua.
20 ãdjirãa jaradiadadua mãa bãrãa jaradada jũma
ĩjã odamãrẽã. Maãne mãra bãrã ume ewariza
baya aba naã ewari jõbãrããa.-

Ãcõrẽ Bedea
New Testament in Emberá, Northern
(PM:emp:Emberá, Northern)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e